

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**İLK VE ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI İÇİN
YETİŞTİRİLECEK SANAT EĞİTİMCİSİNİN TAŞIMASI
GEREKEN NİTELİKLER**

Hazırlayan
Melike ERDOĞAN

Danışman
Doç. Dr. Ali SEYLAN

Yüksek Lisans Tezi

Samsun,2013

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**İLK VE ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI İÇİN
YETİŞTİRİLECEK SANAT EĞİTİMCİSİNİN TAŞIMASI
GEREKEN NİTELİKLER**

Hazırlayan
Melike ERDOĞAN

Danışman
Doç. Dr. Ali SEYLAN

Yüksek Lisans Tezi

Samsun,2013

KABUL VE ONAY

Melike ERDOĞAN tarafından hazırlanan “İLK VE ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI İÇİN YETİŞTİRİLECEK SANAT EĞİTİMCİSİNİN TAŞIMASI GEREKEN NİTELİKLER” başlıklı bu çalışma, 25/09/2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliğiyle başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Çalışması olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd.Doç. Dr. Tarık YAZAR

Üye : Doç. Dr. Ali SEYLAN (Danışman)

Üye : Yrd.Doç. Dr. Yaşar BARUT

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

25/09/2013

Prof. Dr. Mehmet AYDIN

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin proje aşamasından sonuçlanmasına kadar olan süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet ettiğimi, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlâk ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu taahhüt ederim.

Melike ERDOĞAN

TÜRKÇE ÖZET

Öğrencinin Adı-Soyadı	Melike Erdoğan
Anabilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Danışmanın Adı	Doç. Dr. Ali SEYLAN
Tezin Adı	İLK VE ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI İÇİN YETİŞTİRİLECEK SANAT EĞİTİMCİSİNİN TAŞIMASI GEREKEN NİTELİKLER

Özet

Modern dünyada ve ülkemizde geçmişten günümüze sanat eğitimi anlayışlarındaki değişimler incelenerek, günümüz sanat eğitimi ile ilgili yeni arayışların ortaya çıkış sebepleri araştırılmıştır. Genel eğitim dizgesi içerisinde sanat eğitiminin sahip olduğu konunun genel bir çerçevesi çizilmeye çalışılmış, aynı zamanda da kendine özgü eğitim yasaları ve yöntemleri olan bir alan olarak da incelenmiştir. Yetiştirilmekte olan sanat eğitimcisinin almış olduğu eğitim- öğretim sürecini ve almış olduğu derslerin ilk ve orta öğretim kurumları sanat dersleri ile ne ölçüde paralellik gösterdiği incelenmiştir. Toplumun sosyal, ekonomik ve politik yönden gelişebilmesinde bireyin yaratıcı yönlerini güçlendirmesi anlamında büyük öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda sanat eğitimcisinin üstlenmiş olduğu rolde önem kazanmaktadır. Bu çalışmada ilk ve orta öğretim kurumlarında görev yapmak üzere yetiştirilecek sanat eğitimcisinin alana özgü niteliklerinin vurgusu çerçevesinde sahip olması beklenen kazanımlar ve nitelikler açıklanmıştır.

Anahtar Sözcükler

Sanat eğitimi, sanat eğitimcisi, sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlar.

ENGLISH ABSTRACT

Student's Name and Surname	Melike ERDOĞAN
Department's Name	Fine Arts Education Department
Name of the Supervisor	Assistant Professor Ali SEYLAN
Name of the Thesis	REQUIRED QUALIFICATIONS FOR ART EDUCATORS TO TEACH IN ELEMENTARY AND SECONDARY SCHOOLS

Abstract

Scrutinizing of changes taking place in the art education in both Turkey and the modern world has led to investigating the reasons why new approaches to today's art education have emerged. An overall framework has been determined for art education within the education system, Besides, it is examined as a field with unique education laws and methods. It is investigated at what extent pre-service art education is in compliance with art lessons in elementary and secondary schools. Strengthening creative aspects of individuals is crucial for social, economic and political development of a society. In parallel, the role assumed by art educators becomes even more important. In this study, attainment and quality expected from art educators is explained according to academic qualifications required of art educators to teach in elementary and secondary schools.

KEY WORDS

Art education, art educator, art education institutions

ÖNSÖZ

Günümüz bilgi toplumunu yaşarken bilginin önemi daha da artmaktadır. Toplumlar ne sanayinin gelişmişliğiyle ne de topraklarının büyüklükleriyle yarını şekillendirebileceklerdir. Artık en önemli kaynak olarak “bilgi” görülmektedir. Bilgi toplumsal gelişmişliğin göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda yeni toplum düzeninde bireyin bilgiye ulaşabilmesi, kullanması ve bilgi ile yaşamayı öğrenmesi beklenir. Toplumun hızla değişen bu yapıya ayak uydurabilmesinde eğitimin rolü çok büyüktür.

Genel eğitim dizgesi içinde sanat eğitiminin önemi bireyin sadece yeteneklerinin geliştirilmesi yönünde değil aynı zamanda kendini ifade edebilme, çevresine uyum sağlayabilme, sorumluluk alabilme ve iletişim kurabilme gibi yeterlilikleri kazanabilmesi açısından önemli kabul edilmektedir. Çağın sürekli değişen koşullarına ayak uyduracak bireylerin yetiştirilmesinde sanat eğitimcisinin rolü daha da önem kazanmaktadır. Bu sebepten öğretmenin meslek öncesi almış olduğu eğitimin önemi artmaktadır.

Günümüzde bilgi teknolojilerini kullanabilen yaşadığımız çağa uyum sağlayabilen kendini geliştiren problem çözme yetisine sahip sanat eğitimcilerinin yetiştirilmesine gereksinim artmaktadır. Bu sebepten üniversitelerimizin ilgili bölümlerinde verilmekte olan eğitiminin çağdaş seviyede olması beklenmektedir.

Araştırma sürecinde değerli görüşleriyle yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Ali SEYLAN’ a ve çalışmamın tüm aşamalarında, desteğini esirgemeyen sevgili eşim Süleyman ERDOĞAN’ a teşekkürlerimi sunarım.

Melike ERDOĞAN

Samsun,2013

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
KABUL VE ONAY.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
TÜRKÇE ÖZET.....	iii
İNGİLİZCE ÖZET.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi-vii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Alt Problemler.....	3
1.3 Araştırmanın Amacı.....	3
1.4 Araştırmanın Önemi.....	4
1.5 Araştırmanın Yöntemi	4
1.6 Sayıtlılar.....	5
1.7 Kapsam ve Sınırlılıklar.....	5
1.8 Tanımlar.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

SANAT EĞİTİMİ, TÜRKİYE'DE VE MODERN DÜNYADA SANAT EĞİTİMİ

2.1 Sanat Eğitimi.....	7
2.2 Modern Dünyada Uygulanmakta Olan Sanat Eğitimi Anlayışları.....	12
2.2.1 Günümüzde Sanat Eğitimi Yaklaşımları.....	16
2.2.1.1 Disiplinlerarası Sanat Eğitimi.....	17

2.2.1.2 Çok Kültürlülük Ve Kültürlerarası Sanat Eğitimi.....	17
2.2.1.3 Postmodern Sanat Eğitimi.....	18
2.3 Türkiye’de İlk Ve Ortaöğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi.....	20
2.3.1 İlköğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi.....	26
2.3.2 Orta Öğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi.....	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SANAT EĞİTİMCİSİ YETİŞTİRME

3.1 Türkiye’de Sanat Eğitimcisi Yetiştiren Kurumlar.....	40
3.1.1 Öğrenci Seçimi (Aday Öğretmen Seçimi).....	45
3.1.2 Eğitim-Öğretim Süreci.....	49
3.1.3 Dersler, Ders İçerikleri Ve Hedef Kazanımları.....	58

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SANAT EĞİTİMCİSİNİN TAŞIMASI GEREKEN NİTELİKLER

4.1 Eğitimci Nitelikleri.....	63
4.2 Sanat Eğitimcisi Nitelikleri.....	70

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç.....	80
5.2 Öneriler.....	82
KAYNAKÇA.....	84

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem

Günümüzde dünyada ve ülkemizde hızlı bir değişim yaşanmakta ve özellikle bu değişimin etkileri toplumsal, siyasal ve ekonomik alanlar daha fazla hissedilmektedir. “Bilgi toplanması, aktarılması, kullanılması ve yeni bilgi üretimine yönelik her alanda bilgi ve iletişim teknolojisinde değişimlerin yaşandığı yeni bir dönem içerisinde yaşamaktayız.” (Arslan ve Eraslan, 2003:1) Bireyin bu değişimlere ayak uydurabilmesi için üzerinde önemle durulması gerekenler içerisinde ilk akla gelen eğitim olmaktadır. “Çünkü bilgi toplumuna ulaşmadaki bu süreçte bilgi tabanlı değişim hareketleri insanların eğitimden beklentilerini de farklılaştırmıştır.” (Arslan ve Eraslan, 2003:1)

Çağdaş eğitim anlayışları incelendiğinde geleneksel eğitim anlayışlarının yetersiz kaldığı buna bağlı olarak da eğitim programları, eğitim politikaları, eğitim kurumlarında yenilikler yapılması bir zorunluluk olarak gözükmektedir.

Genel eğitim dizgesi içerisinde sanat eğitimi dersleri bireyin çevresini algılayabilmesi ve bunun sonucunda onu biçimlendirmeye çalışması için gerekli görülmektedir. Değişen dünya şartlarında yaratıcı bireylerin yetiştirilebilmeleri için eğitim sisteminde bütüncü bir yapıya sahip olan sanat eğitimine ihtiyaç vardır ve sanat eğitiminde de çağın gerektirdiği düzeyde değişimlerin olması beklenmektedir.

Türkiye de sanat eğitimi uygulamalarında uluslararası standartlar düşünüldüğünde gelinen noktanın küçümsenmeyecek düzeyde olduğu gözlemlenmekte, fakat bunun yanında sanat eğitimi programlarındaki yetersizliklerin olduğu ve bu yetersizliklerin giderilmesi için köklü bir değişimin gerçekleşmesi gerektiği konularında eğitim bilimciler birleşmektedir.

En az eğitim programlarının niteliği kadar eğitimcilerin niteliği de önem taşımaktadır. Bu çerçevede, ülkemizde de 1997 yılından itibaren YÖK, Dünya Bankası ve Milli

Eğitim Bakanlığı tarafından retmen yeterlilikleri ve retmen yetiştiren kurumların eğitim programlarının yenilenmesi çerçevesinde bir proje yürürlüğe konulmuştur.

Sanat eğitimcilerinin niteliğine yönelik daha önce yapılmış şu araştırmalara rastlanmıştır:

Kalyoncu ve Szen'in "Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı retmen Adayı ğrencilerinin retmen Yeterlilikleri zerine Görüşlerinin Belirlenmesi" konulu çalışmaları retmen adaylarının uygulama okullarındaki retmen uygulaması dersleri kapsamında yapmış oldukları gözlem ve uygulamalar sonucundaki değerlendirmelerinden yararlanılarak oluşturulduğu belirtilmiştir. Çalışmanın sonucunda ise; mevcut görsel sanatlar eğitimi retmenlerinin, retmen yeterliliklerine ulaşma konusunda ve uygulama düzeylerinde beklenenin altında olduğu sonucuna varıldığı belirtilmektedir.

Eraslan'ın "Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Görsel Sanatlar Eğitimcisi Yetiştiren Yüksek retim Kurumları ve Kalite Arayışları" isimli doktora tezinde Avrupa Birliğine ye ülkeler arasında ortak bir yksekretim alanı kurmak amacıyla her ülkenin kendi eğitim sistemine uygun hale getirebileceği kalite, güvence, ilke ve standartların oluşturulmasından bahseder ve bu kalite yaklaşımları içerisinde ülkemiz yksekretim kurumlarındaki standartların değerlendirilmelerine yer verilmektedir.

Sarı'nın "Resim-iş retmenlerinin Yetiştirilmesi" konusundaki makalesinde "resim-iş retmeni yetiştirme konusu, retmen yetiştirme sistemi içerisinde ve genel açıdan belirlemeye çalışılmasından" bahsetmektedir (Sarı,1997:13). retmen yetiştirme konusunu tarihsel çerçeveden inceleyen Sarı, konuya resim-iş retmeni yetiştirilmesinde karşılaşılan sorunların sıralanmasıyla ve bu sorunlara sunmuş olduğu önerilerle yazısına devam eder. Sonuç olarak ise sanat eğitimcisinde olması gereken özelliklerden kısaca bahsedilmiştir. 1997 yılında yazılan bu makalede irdelenen resim-iş retmenlerinin karşılaşmış oldukları sorunlar son yıllarda sanat eğitimcilerinin yaşadığı sorunlarla benzerlik göstermesidir.

Sanat eğitimi, sanatın kendine özgü ontolojik sorunları gereği bir disiplin olarak diğer alan eğitimlerinden ayrılmaktadır. Bu bağlamda, karakteri bambaşka olan bu disiplinin

eğitimcisinin ne gibi nitelikler taşıması gerektiği bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.2. Alt Problemler

- Günümüzde ilk ve ortaöğretim düzeyinde Sanat Eğitimi (Görsel Sanatlar) dersleri ve içeriği nasıl bir profil ortaya koymaktadır?
- Gelişmiş ölkelerde ile ölkemizde uygulanmakta olan ilk ve ortaöğretim düzeyindeki sanat eğitimi programları arasındaki benzerlik veya farklılıklar nelerdir?
- İlk ve ortaöğretim kurumlarında eğitim veren sanat eğitimcilerinin meslek formasyonları günümüz sanat eğitimi anlayışlarına uygun mudur?
- İlk ve ortaöğretim kurumlarında eğitim veren sanat eğitimcilerinin formasyonları boyunca edindikleri bilgilerden ne ölçüde faydalanmaktadırlar?
- Günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir sanat eğitimcisi hangi niteliklere sahip olmalıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Teknolojinin hızla geliştiği bilgi çağında pek çok alanda olduğu gibi eğitim anlayışlarında da değişim ve gelişimler gözlenmiştir. Eğitim sistemindeki değişikliklere paralel olarak sanat eğitiminde de pek çok yenilik getirilmiştir. Geleneksel eğitim yaklaşımları yerini modern eğitim yaklaşımlarına bırakmıştır. Böylelikle eğitim amaçları da farklılaşmıştır. Eğitim amaçlarının gerçekteşmesi de öğretmenlerin nitelikli olarak yetişmesiyle sağlanmaktadır.

Bu araştırmanın amacı; ilk ve ortaöğretim kurumlar için yetiştirilen sanat eğitimcilerinin günümüz şartlarında niteliklerinin sanat eğitimine ne derece uyum sağladığının incelenen kaynaklar ışığında değerlendirmesini yapmaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Sanat bireyin öğrenme ve gelişim sürecinde etkin bir role sahiptir. Çünkü sanat duygu ve düşünce arasındaki birlikteliği vurgular. Bu iki yönün uyumunun sağlanması eğitimin amaçlarından olduğuna göre sanatın eğitim sisteminde yer alması eğitim süreçlerini etkili kılacaktır. Bu da eğitilen bireylerin çağın gerektirdiği düzeye getirilmesi içindir.

Bu araştırma ilk ve ortaöğretim kurumlarında sanat eğitimi programlarının verimliliğini artıracak olan sanat eğitimcisinin çağımız şartlarına uygun niteliklerinin belirlenmesine yardımcı olması açısından önemlidir.

İlk ve ortaöğretim kurumlarında eğitim veren sanat eğitimi programlarında ne türden değişiklikler yapılırsa yapılsın, sonuçta uygulama sanat eğitimcileri tarafından yapılmaktadır. Bu yönüyle sanat eğitimcisinin niteliği büyük önem taşımaktadır. Sanat eğitimi anlayışlarındaki değişimlere paralel olarak sanat eğitimcisinin taşınması gereken nitelikleri güncelleyecek araştırmalar önem taşımaktadır.

Ayrıca araştırmamız Milli Eğitim sisteminde şu anda uygulanmakta olan sanat eğitimine ilişkin dersleri ilgilendirdiğinden araştırma sonuçları doğrudan bir uygulama alanı da bulabilecektir.

1.5. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, literatür tarama modelinde yürütülmüştür. Araştırma konusu ile ilgili bilimsel yayınların listesini içeren indeks ve özleri, kütüphane koleksiyonları ve sempozyum bildirileri taranmıştır. Gerekli bilgilerin elde edilmesi için Sanat, Sanat Eğitimi ile ilgili yayınlanmış yerli ve yabancı kitaplar, ansiklopediler, dergiler, makaleler, araştırmaya yardım edecek farklı alanlarda yapılmış tezler ve elektronik ortama aktarılmış konuyla ilgili resmi raporlar incelenerek araştırma konusu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır.

1.6. Sayıtlar

İlk ve orta öğretim kurumlarında, Milli Eğitim Sistemi'ndeki Görsel Sanatlar ve Resim derslerinin ve bu derslere öğretmen yetiştiren yüksek öğretim programlarının yapılanmasında eksen olarak alındığı ve tez çalışması sürecinde kaynaklardan ve kurumlardan elde edilen bilgilerin gerçeği yansıttığı kabul edilmiştir.

1.7. Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırma Türkiye'de ilk ve ortaöğretim kurumlarındaki sanat eğitimi kapsamında uygulanan "Görsel Sanatlar" derslerini yürüten eğitimcilerin niteliklerinin saptanmasına yönelik ilkesel ve kuramsal önermelerin belirlenmesi ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Eğitim: "Eğitim en genel anlamıyla insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir. Günümüzde okullar eğitim sürecinin en önemli kısmını oluşturur. Eğitim yalnız okullarda yapılmaz. Günlük hayattaki eğitim-okul bitişikliği, eğitim denince okulu anımsatır. Oysa, okul dışında da gençleri ve yetişkinleri bir mesleğe hazırlamak ve onların hayata uyumlarını kolaylaştırmak için açılmış kısa süreli eğitim veren kurumlar vardır. Ayrıca eğitim ailede, iş yerinde, asker ocağında, camide ve insanların oluşturdukları çeşitli gruplar içinde de yer alır."(Fidan, 2012:4)

Öğretim: "Bireyin hayat boyu süren eğitiminin okulda, planlı ve programlı olarak yürütülen kısmı bireyin öğretimini oluşturur. Öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür."(MEB, 2012)

Öğrenme: "Öğrenme, genel anlamda (bireyin olgunlaşma düzeyine göre) çevresiyle etkileşimi sonucu bireyin davranışlarında oluşan değişimlerdir. Bir başka ifadeyle, taklit ya da yaşantı sonucu bireyin davranışlarında kalıcı davranış değişikliğidir."(Ertuğrul, 2012:3)

Öğretme: “Belli bir öğretim durumunda önceden saptanmış hedeflere en etkin biçimde ulaşılabacak şekilde uygun personel, materyal ve araçları kullanma sürecidir.” (Alkan, 2010:210)

Sanat Eğitimi: “Salt kendisine dönük bir eğitim olmayıp, çağımızın gelişen şartları ve yaşantımızın getirdiği yeni durumlar, sosyal ve psikolojik sorunların dikkate alındığında, kendisi dışındaki diğer alanlara da katkıda bulunan eğitim alanıdır.”(Yolcu, 2004:12)

Yaratıcılık: “Tüm duyuşsal ve düşünsel etkinliklerde, her türlü çalışma ve uğraşın içerisinde vardır. Yaratıcılık yalnız sanatsal süreçlerde ya da sanat eğitimi ve öğretimine ilişkin etkinliklerde rol oynayan bir yeti olmayıp, insan yaşamının ve insanlığın evriminin tüm yönlerinde yer alan temel bir yetenektir.” (San, 1985:9)

Eğitim Programı: “Programın öğeleri olan hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme boyutları arasındaki dinamik ilişkiler bütünü” olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca “eğitim programı öğrenciye kazandırmayı düşündüğümüz davranışların nasıl kazandırılacağına planlanmasıdır.”(Seferoğlu, 2012:6)

Hedef: “Eğitimde hedefler, bireye, planlı eğitim yoluyla kazandırılacak nitelikler olarak görülebilen bilgi, beceri, tutum, ilgi ve alışkanlıklar gibi kendisinin kullanacağı düşünülen özellikler ve ulaşması istenen sonuçlardır.” (Çelik, t.y:2)

İçerik: “Saptanan hedefe ulaşmak için ele alınması planlanan konu alanları, ilkeler, kavramlar, kurallar ve olgular” olarak tanımlanmaktadır. (Seferoğlu, 2012:18)

Öğrenme- öğretme süreci: “Öğretme- öğrenme süreçlerinin ifade ettiği anlam, 1. Belirli hedefleri, 2. Plan, program ve organizasyonu, 3. Öğeler arası etkileyici ilişkileri, 4. Bütünlük, 5. Karşılıklı etkileşim ve 6. Dinamizm ve sürekli oluşum ve değişim içermektedir.” (Alkan,1979:85)

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE VE MODERN DÜNYADA SANAT EĞİTİMİ

2.1 SANAT EĞİTİMİ

Toplumların sosyo-ekonomik açıdan günümüz toplum yapısına sahip olana dek pek çok aşamalardan geçtikleri bilinmektedir. Bu aşamaları günümüz toplum yapısına kadar sıralarsak; “ilkel insanların ilkel yaşamdan toprağa ve yerleşik düzene bağlayan tarım toplumuna geçişi, ikincisi kitlesel üretim, tüketim ve eğitimin önemli olduğu sanayi toplumuna geçişi, üçüncüsü ise kitlesel refahın, bilginin ve nitelikli insan sermayesinin önem kazandığı bilgi toplumuna geçişi (Aktan ve Tunç, 1998:120)” söyleyebiliriz.

Yaşamakta olduğumuz çağ ”bilgi çağı” olarak adlandırılmaktadır. Sanayi toplumunun devamı niteliğinde olan bilgi toplumunu sanayi toplumundan ayıran en büyük fark maddi üretim yerine bilgi üretiminin önem kazanmış olmasıdır.

21. yüzyılda gelişmiş ülkelerin gelişmişlik dereceleri bilgiyi üretebilme ve ellerinde tutabilme oranında ölçülmektedir. Bilgi toplumu kavramını Bölükoğlu kısaca şöyle özetlemiştir; “Bilginin insan, organizasyon ve toplum yaşamında temel güç ve ona sermaye halini aldığı, bilgi üretiminde çalışanların çoğaldığı, yaşam boyu öğrenme alışkanlığının yerleştiği, kısaca; öğrenen birey, öğrenen organizasyon ve öğrenen toplum bağının kurulduğu, toplumsal yaşam biçimini ifade etmektedir” (Bölükoğlu, 2002:248).

Sıradan bir kişinin bile günlük hayatında ihtiyaç duyacağı bilgiler hızla artmakta, okuldan alınan bilgiler bir süre sonra kişinin yaşantısının devamında yeterli olmamaktadır. Bu da “öğrenim hayatını tamamlamış bir yetişkin bu süreçten nasıl etkilenir?” sorusunu akla getirmektedir. Yetişkin insanların hepsini sürekli eğitim programlarıyla eğitime olanağı olmadığına göre, çocuklar okullarda öncelikle “öğrenmeyi öğrenme” lidir. (Omurtag, 2004:84) 21. yüzyılda yaşayan bir bireyin “eleştirel düşünme”, “problem çözme”, “karar verme” gibi becerilere sahip olmaları beklenmektedir. Bilişsel beceriler arasında yer alan bu üç beceri “öğrenmeyi öğrenme”

için temel beceriler olarak kabul edilmektedir. Bilgi toplumlarında, bireysel, toplumsal ve ekonomik başarı için “öğrenmeyi öğrenme” için vazgeçilmez olarak nitelendirilmektedir (Akkoyunlu, t.y.:11)”.

Bilgi; durağan bir yapı göstermemekte, hızla değişmekte ve gelişmektedir. Böylelikle bilgiye sahip olmak isteyen bireylerin eğitilmesi önem kazanmaktadır. “Artık insanların her şeyi bilmelerinden ziyade, bilgiyi nereden ve nasıl öğrenecekleri önemli hale gelmiştir (Numanoğlu, 1999:342).” Günümüzde eğitilmiş insan modelinin değişiklik gösterdiği anlaşılmaktadır. “Geleneksel anlamda eğitilmiş insan denildiğinde okuma-yazma bilen aritmetik bilgileri olan kişi anlaşılmaktayken, bilgi toplumunda ise; eğitilmiş insan kendisi ile ilgili gelişme ve değişimleri takip edebilen, yaşama uygulayan, sorgulayan, yaratıcı, gelişime açık, bilgi teknolojilerini aktif olarak kullanabilen kişi anlamına gelmektedir (Arslan, 2010:1080).”

Bu değişimler eğitim alanında da değişiklikleri zorunlu kılmıştır. Eğitim bireylerin bilgi çağına uyum sağlamayı bilmelerine yardımcı olacak en önemli unsur olarak görülmektedir. “Eğitim örgütleri, toplumdaki tüm örgütlerin önünde yer alarak, küreselleşen dünyada topluma yön ve şekil vermek zorundadır” (Çalık ve Sezgin, 2005:7). Geleceğin bireylerinin yetişmesinde önemli yere sahip olan eğitime Turgut, “akıl, zekâ ve beyin melekelerini geliştirebilmelerini ve etkin bir biçimde kullanabilmelerini ve etkin biçimde kullanabilmeleri ise eğitim etkinliklerinde bilinçli bir çabayı gerektirmektedir. Bilgi bolluğu ve hızlı iletişimle küçülen günümüz dünyasında bu baş döndürücü hıza yetişebilmek sürekli üretilen ve çok kısa zamanda tüketilen bilgiyi gereği gibi kullanabilmek ve dönüşümünü sağlayabilmek; kuşkusuz zihinsel güçlerini çok iyi kullanabilen, muhakeme edebilen ve yeniden üretebilen bireylere sahip olmakla mümkün olacaktır (Turgut, 2001:150).” diyerek açıklamaktadır.

Teknolojinin durdurulamayan hızlı ilerlemesi insan hayatında pek çok olumlu gelişmelere sebep olurken aynı zamanda olumsuzlukları da beraberinde getirdiği görülmektedir. Teknolojinin gelişmesi hedeflerken “bunun sonucunda makineleşen ya da robotlaşan insan tehlikesini de beraberinde getirmektedir... İnsanın sadece üretim aracı olarak görüldüğü günümüzde sanat eğitimine daha çok ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmaktadır (Etike, 2001:27).” Gelişmiş ülkelerin bu konudaki farkındalıklarının fazla olması sebebiyle sanat eğitimine daha fazla önem verdikleri görülmektedir.

Çağdaş eğitimde bireye körü körüne bilgi yüklemenin doğru olmadığı anlaşılmış, “ilgi ve yeteneklerin geliştirilerek bireylerdeki yaratıcı yetinin ortaya çıkmasını ve gelişmesini sağlamak son derece önem kazanmıştır.” (Bölükoğlu, 2002:253).

Sanat eğitiminin gerekliliği konusunda pek çok eğitim bilimci benzer konular üzerinde durmuş olmakla birlikte özellikle çağdaş bireylerin yetişmesi konusunda sanat eğitiminin genel eğitim dizgesinde yerinin önemine vurgu yapmışlardır.

Sanat eğitimi konusunda Bölükoğlu; yaratıcı, üretken, düşünen, tartışan, katılarak öğrenen özgür ve mutlu bireylerin yetiştirilmesinin çağdaş eğitim anlayışında hedef olduğunu belirtir. Yaratıcılığı ise; gerek bilim ve teknik ve gerekse düşünsel, sanatsal ve kültürel alanda özgün ürünler vermek olarak ifade eder. Bunlara dayanarak da bireylerin tek yönlü eğitim almalarından ziyade bilişsel, devinışsel ve duygusal yönleriyle bir bütün olarak eğitim almaları gerektiğini bu nedenle de; görsel sanatlar eğitimi çağdaş eğitim kavramı ve uygulamaları içinde, bilim ve teknik eğitiminin yanında özel bir yere sahip olduğunun altını çizer (Bölükoğlu, 2002:253).

Etike ise sanat eğitimi konusunda değişen anlayış farkını şöyle özetlemiştir. “Eski eğitim anlayışında yalnızca usun eğitimi önemli bulunmuş, duygu eğitimi hiç düşünülmemiştir. Bilim ve endüstrideki değişim ve gelişmeler duygularında eğitimi gündeme getirdi. 19. Yüzyılın yarısından başlayarak önce endüstrileşme süresince başta giden ülkelerde olmak üzere geniş kitlelerde sanat eğitime ilginin arttığı ya da arttırıldığı bir gerçektir. Sanat eğitimi endüstri devrimi ile başlamış, makineleşmenin yaygınlaştırılmasıyla yaratıcılık ve özgünlüğe verilen önem artmıştır (Etike, 2001:27).

Bilim ve sanat insanın hayatında önem arz eden iki kavram olarak bilinir. Bilimsel ve sanatsal eylemler yöntem olarak birbirleriyle etkileşen, benzeyen ve eşdeğer bilgi kaynaklarıdır. Geleneksel eğitim anlayışında verilen sanat eğitimi “öğretmen merkezli” bir yaklaşıma sahipti.

Sanat eğitimine bilimsel yaklaşım 17. yüzyıl aydınlanma çağı sırasında, modern dünyanın eğitimsel gelişmesi ile başlamış oldu.... Öğretmen merkezli yaklaşım yerini öğrenci merkezli yaklaşıma bıraktı. Aydınlanma çağı ve endüstri devrimine bağlı sosyal değişimin sanat ve sanat eğitimine yansımalarının olması kaçınılmazdı. 19. ve 20. yüzyıllar bu yansımaların en yoğun yaşandığı çağlar olmuştur (Seylan, 2004:21).

San ise “çağdaş sanat eğitiminin, eski geleneksel sanat eğitimine göre daha sınırlı bir işlevi olduğunu bu işlevinde endüstrileşmiş ya da endüstrileşmekte olan bir çağda, bireyleri sanat ve toplum arasındaki toplumsal sürece hazırlamak (San t.y.:645).” olduğuna vurgu yapmaktadır.

Sanat eğitimi, bireyin birçok yönden gelişimini sağlaması açısından önemlidir. San, yaşamları boyunca kendilerine sağlayacağı faydaları şöyle açıklamaktadır:

Çağdaş sanat eğitimiyle, sanat denen çok yönlü ve boyutlu olgu ve sanat sorunlarına tüm biçimleriyle yaşayarak eğilen ve yetişen çocuk ve gencin olay ve olguları çok yönlülük ve boyutlulukları, içinde görüp yorumlayan, kavrayan yeniliklere, çağdaş her türlü gelişmeye, her tür yeni biçim ve biçimlendirmeye açık, çağındaki gerek bilim ve teknolojide gerekse toplumsal ve kültürel değişme süreçlerindeki yeni gelişmeleri anlamaya yatkın, hoşgörülü aynı zamanda dinamik bir kişilik geliştireceği kesindir. Çağdaş sanat eğitimi gördükleriyle yetinmeyip, onlar üzerinde düşünen ve düşüncelerini sözelleştiren bir yöntemi öngördüğü için dil bilincini de pekiştirmektedir. Bu eğitim kısaca bireyin çevresiyle ve toplumla doğru iletişime girmesini ve her şeyden haberdar olmasını sağlayan bir eğitimidir. (San, 1984:140)

Sanat eğitimi sayesinde bireyin sanata bir bakış açısı geliştirmesi sanatı ve sanatçıyı anlayabilen, estetik beğeniye sahip olması, düşüncelerini ifade edebilmesi amaçlanmaktadır. Aynı zamanda “yaparak ve yaşayarak” öğrenmesini sağlar. “Kendi kişiliğini bulmasına ve yaratıcı üretken bir birey olmasına, kısaca tüm yönleriyle gelişmesine sanat eğitimi önemli oranda katkıda bulunur.” (Atan, t.y:2)

Erinç’e göre; “bu eğitimi alanlara, bu alımı sindirebilenlere yaşamı daha anlamlı kılma olanağı verir. Bir başka deyişle, sanat eğitimi sayesinde insan yaşamı daha yoğun daha mutlu ve daha verimli hale getirilebilir”. (Erinç, 2004:85) Bu açıdan bakıldığında Erinç, yaşamla bağ kurabilen bireyler yetiştirme açısından sanat eğitimi konusunda farklı bir yaklaşım biçimi göstermektedir. Bunun yanında “toplumdaki problemleri fark eden ve problemlerin çözüm yollarını bulan bireylerin yetişmesine katkı sağlar” (Arslan, 2010:1079).

Toplumumuzda çoğu kişi tarafından yanlış anlaşıldığı üzere sanat eğitiminin amacı, sanatçı yetiştirmek değil “çocuk ve gencin olay ve olguları çok yönlülükleri ve çok boyutlulukları içinde görüp yorumlayabilen, kavrayabilen, yeniliklere, çağdaş her tür

biçim ve biçimlendirmeye açık çağındaki gerek bilim ve teknolojiye, gerek toplumsal değişme süreçlerindeki yeni gelişmeleri anlamaya yatkın hoşgörülü fakat aynı zamanda dinamik bir kişilik geliştirmek olduğu söylenebilir.” (San, 1982:216)

Sanat eğitiminin gerekliliği konusunda diğer bir yaklaşım ise yaşadığımız toplumun kültürel ve uygarlık tarihimizi yaşatabilmek adına, “sanatın halk kültürünün ve günlük yaşamın zengin estetik birikimiyle beslenmesi ve çocuk yaşta sanat sevgisine ve sanat bilincine dönüştürülmesinden geçeceği” (Alakuş, 2007:14) düşüncesidir. Bu da gösteriyor ki sanat eğitimi dersleri farklı disiplinlerinde bir araya gelmesi sonucunda sadece uygulama ağırlıklı bir ders olmaktan uzaklaşmış ve çağdaş eğitim anlayışına uygun bir içerikle bireye faydalı bir içeriğe kavuşmuştur.

Vural (2009:13), günümüz sanat eğitimi anlayışını; öğrencilere belirli bilgi ve becerilerin kazandırılmasından ziyade; sanat eğitimi dersleri ile değişik sentezlerle farklı fikirler, ürünler ortaya çıkarabilecek, yeteneğinin gelişmesini ve kazandığı bu davranışları gerektiği zaman ve yerde uygulayabileceği amaçlar taşıdığını belirtmektedir.

İnsanların yaratıcı yönlerinin ortaya çıkarılmasında sanat eğitiminin önemi büyüktür. Bu derste disiplinlerin bir araya gelmelerinden kaynaklı “her disiplinin bir ötekini güçlendirerek sanatın öğretiminin yeni bir yapı içinde gerçekleşmesine olanak tanımaktadır.” (Kırışoğlu, 2009: 44) Artık sanat eğitimi dersinde en iyi resim yapanın başarılı sayıldığı anlayışın geride kaldığı anlaşılmakta, bu dersin bilişsel yönden de varlığı kabul edilmektedir.

Gürtuna, küreselleşen bu dünyada, internetin ve medyanın öneminin tartışılmaz bir gerçek olduğundan ve çağdaş bireyin yetişmesinde sanat – kültür eğitiminin gerekliliğinden bahseder. Bundan yola çıkarak da sanat eğitiminin bireye kazanımlarını şöyle sıralamaktadır:

- Sanat aracılığı ile birey daha kolay iletişim kurabilir.
- Bireyin görsel okur-yazarlık kazanması kolaylaşır.
- Birey görmeyi öğrenir ve yaratmanın hazzını yaşar.
- Birey niteliksel ayırmsamaya yönelik eleştirel düşünce gücünü kazanır.

- Bireye kendi kültürünün yanında diğer kültürleri de öğrenme ve değerlendirme olanağı da verir.
- Bireye duygu düşünce ve imgelerini bir ürüne dönüştürmede yaratıcı davranış kazandırır.
- Kültürel ve toplumsal gelişmede kalımcı ve yaratıcı kişiler yetişmesine neden olur.
- Çok sayıda özgün sanat yapıtı görmek ve yapıtlardaki değerleri özümsemek, bireyde estetik kaygıyı geliştirir. Bu birikim yeni yapıtlar olarak yaratıcı kişilerce geleceğe aktarılır (Gürtuna, 2004:1-10)

2.2 MODERN DÜNYADA UYGULANMAKTA OLAN SANAT EĞİTİMİ ANLAYIŞLARI

Avrupa tarihi incelendiğinde sanat eğitimini farklı kurumların üstlendiği görülmektedir. Sanat eğitimini Orta Çağ'da kilise sürdürürken yerini sonraları zanaat localarına bırakmıştır. Rönesans'ta ise kilisenin etkisi azalmış ve soylu sınıfa bırakmıştır. İlk akademilerde bu dönemde oluşmaya başlamıştır (Ekren, 2006:15).

Avrupa'da sanat eğitiminin ilk olarak programlı şekilde ele alınması sanat akademilerinde başlamıştır. Akademilerin günümüz sanat eğitiminin temellerini oluşturduğu düşünülmektedir. "Bu kurumlarda temeli atılan kurallar, daha sonraki yıllarda, sanat eğitiminin değişmez elemanları olmuşlardır. Bir gün sanat eğitiminde kullanılan çizgi, perspektif, oran-orantı, ışık-gölge, renk, anatomi, valör vb. gibi kompozisyon elemanlarının çoğu, 16. yüzyıldan itibaren sanat akademilerinde öğrencilere öğretiliyordu." (Dilmaç, 2009:27) O dönemde akademide sanat bilgisi içeren konular ya da dersler yer almamıştır. Zaten görsel sanatların amacının kralın ihtişamını sergilemek olduğu ve bir propaganda aracı olarak hizmet ettiği görülmektedir (Özsoy, 2007:72).

O dönemde sanat sadece soylu sınıf için mevcuttu. Halka hitap etmiyor, sadece müze sergi salonları gibi kapalı mekânlar da sürdürüyordu. Bu duruma rağmen akademi dışında da sanat hareketleri iki farklı yol olarak gelişmiştir. Bunlardan ilki,"sanat için

sanat fikriyle doğan bohem kültür içinde kendine yer bulan Empresyonizmle birlikte başlayan akımlar, ikincisi ise Art and Craft (sanat ve zanaat) ile sanat ve zanaatı, sanat ile toplumu birleştirmeye çalışan daha sonra Bauhaus ile güçlenen fikir ve sanat akımları idi (Ekren, 2006:31)”

Art and Craft hareketinin oluşum sebebi olarak endüstri çağına girilmesiyle birlikte tek tip üretime gidilmesi üretilen şeylerin estetikten uzak oluşu sebebiyle pek çok sanatçı tarafından tepkiyle karşılanması gösterilmektedir. Bunlardan biri olan William Morris sanatsal ve toplumsal yozlaşmanın sebebi olarak endüstri olduğunu öne sürerek, Orta Çağ'da ki el işçiliğini savunuyordu. Kısaca, Art and Craft hareketi sanayi devrimine karşı bir tepki olarak ortaya çıktığı bilinmektedir.

Sanatın her kolunun taklit edilmesi, ulaşılması güç olan pek çok sanat eserinin kopyalanarak herkesin alabileceği şekle getirilmesi kimi sanatçıyı rahatsız etmiştir. Bunların başında John Ruskin gelir. Ruskin, Morris ile onun yolunda olan diğer sanatçıların hocasıdır. (Soner, 2007:18)

Avrupa'da 19. yüzyıl Endüstri Çağı olarak bilinir. Sanat eğitimi bu yüzyılın son çeyreğinde okullarda bir ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Sanat eğitiminin ders olarak okutulmaya başlanmasında “Avrupa'da endüstrileşmenin etkisiyle kültür çöküşü ve insanın kendine yabancılaşması önemli bir etken olmuştur (Yılmaz ve Ünal, 2002:180).” Ve sanat eğitimi bu duruma karşı bir önlem hareketi olarak belirmeye başlamıştır. Aynı zamanda sanat eğitime ağırlık verilmesinin başka bir sebebi olarak “endüstrinin gelişmesi ve rekabetin ortaya çıkması ile özellikle Avrupa ülkelerinde daha zevkli ürünler için, daha iyi eğitim anlayışından yola çıkılması” (Etike, 1995) gösterilebilir.

İngiltere'de bu gelişmeler yaşanırken Almanya'da İngiltere'deki bu gelişmeleri yakından takip etmektedir. İngiltere'ye gönderilen Herman Mutresius 7 yıl sürdürdüğü incelemesinden sonra Almanya'ya dönerek çalışmalara başlar. Walter Gropius, 1919 yılında, Saksonya Tatbiki Sanat Okulu ve Saksonya Güzel Sanatlar Okulu'nun başına getirilir. Daha sonra bu iki okul birleştirilerek tek bir okul Bauhaus kurulur (Artun ve Çavuşoğlu, 2011:23).

Tüm dünyada uygulamalı okullara öncülük eden bir okuldur. Günümüzde hala eğitim-öğretim alanında yaratıcılığı ortaya çıkarma konusunda kullanılan etkili kurallar dizisi olarak kabul edilmektedir. “Böylelikle tasarım kavramı görsel sanatların evrensel değerleriyle desteklenmiş ve okullaştırılmıştır (Yılmaz, 2009:13).” Kuruluşundaki temel amaç işlevsellik ve estetiği birleştirmek, kullanım eşyası bile olsa insanın beğenisine de hitap etmeli sanat ve zanaat arasındaki kan bağıını güçlendirmektedir.

Bauhaus’un kurulmasıyla birlikte alışagelmış tüm sanat kavramlarının değiştiği görülür; sanat ve mimarlık eğitimi onun ilkeleriyle yeniden şekillenir. Bu isimlerden William Morris, Art And Craft hareketinin önde gelen üyelerinden birisiydi. Morris: “Sanat ve zanaat ayrımını ortadan kaldırmak, endüstrileşmenin karşısında el emeğine dayanan üretimi canlandırmaya ve bunu da Orta Çağ’a ait bir üretim şekliyle yapmayı amaçlamıştır (Soner, 2007:20).”

Art and Craft o dönemde fazlasıyla kullanılan neo-klasik ve neo-gotik tarzının ağır ve iç karartıcı tavra karşı bir tavır sergilediği ve pre-rönesans döneminin mütevazı ve basit el işleriyle döneme damgasını vurdu (Ekren, 2006:23).

Art and Craft aslında kendinden sonra gelecek temelde aynı fikirleri savunan bir eğitim modelinin habercisi olacaktır. Art Craft, 20. yüzyılda sanat eğitimi için prototip olmuş ve Bauhaus’un temelini oluşturmuştur. Birbirlerinden ayrıldıkları nokta ise Art Craft hareketi büyük ölçüde makineleşmeyi ve bunun ürettiklerini reddeder. Bauhaus ise zamanın endüstriyel atmosferini kucaklar ve estetik anlamda yaşatmış olduğu sıkıntıları aşmak için çalışır.

Bauhaus 1932 yılında, yeniliğe ve modern sanat akımlarına karşı olan Nazi yanlılarının baskısı ile kapatılır. Rejimin baskısıyla sanatçılardan pek çoğu ABD olmak üzere pek çok ülkeye sığınmak zorunda kalırlar.

Avrupa’da bu gelişmelerin ışığında sanat eğitimi konusunda gelişmeler yaşanmış farklı yaklaşımlar uygulamaya çalışılmıştır. San, 19. yüzyıldaki sanat eğitimine yönelik yapılan uygulamaları şu şekilde özetlemeye çalışmıştır.

Batıdaki gelişmelerin özellikle 19. yüzyıldan bu yana, toplumsal değişimleri kültürel, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin yanında siyasal gelişmelerden de etkilendiği ve farklı sanat eğitimi politikaları izlendiği görülür. Sanat eğitimi kimi zaman genel yaşam biçimindeki zevk düzenini yükseltici, bazen dünya piyasasına daha nitelikli ve zevkli eşya sürebilme gibi ekonomik bir etkenle, bazen de halkla ve halk sanatlarına dönük ya da çocuktan yana olmak gibi birçok işlev, erek ve ideoloji yüklenmiştir. Yüklendiği işleve göre de örgün eğitim kurumlarındaki sanat eğitiminin verilış tarzı başka olmuştur. Ancak tüm bu gelişmeler içinde iki ana sanat eğitimi anlayışı saptaması mümkündür. İnsan eğitiminin ağırlık kazandığı sanat eğitimi, bir başka değişle sanat yoluyla eğitim; bunun karşısında sanatın ağırlık kazandığı, sanatın kendisi için, sanatın anlatılmasını amaçlayan sanat için eğitimdir (San, 1998:25).

Avrupa’da bunlar yaşanırken Amerika’da da sanat eğitimi adına dünyada sanat eğitimi programlarını derinden etkileyen çalışmalar 20. yüzyılda ortaya çıktığı bilinmektedir. Günümüzde uygulanmakta olan sanat eğitimi anlayışının temellerinin atıldığı bu dönemde sanat eğitiminin gerekliliği de ortaya çıkmaya başlamıştır.

Amerika’da ki sanat eğitimi anlayışlarını kısa bir tarihsel pencerede izlemek gerekirse; 1960’lı yıllarda June King Mcfee çocuğun ihtiyaçlarına göre sanat eğitiminin verilmesinden bahseder ve Barkan ise; sanat tarihi, sanat etkinlikleri ve sanat eleştirisi öğretimini sentezleyerek sanat eğitimi için bir model tasarlamıştır. Edmund Feldmen de Barkan gibi sanat eleştirisini bir yöntem olarak sanat eğitime sunmuştur. Vincent Canier sanat eğitiminde estetiğin önemine vurgu yapmış, Elliot Eisner ise Disipline Dayalı Sanat Eğitimi yöntemini geliştirmiş, bu yöntemi ve estetik eğitiminin gerekliliğini yapmış olduğu konferanslarda savunmuştur. Estetik eğitim konusunda Harry Broudy ve Ralph Smith’in öncü kişiler oldukları bilinmektedir.

1970’li yıllarda sanat eğitime destek artmış ve sorumluluk akımı olarak isimlendirilen hareketle de sanat eğitimindeki hedef davranışları tanımlanmasına yönelik istekler artmıştır. 80’lerde ise Lowenfeld çocukların yaratıcı düşüncelerini resimle aktarabileceklerini belirtmiş ve John Micheal Lowenfeld’in çalışmalarından çocuk ve

gençlerin sanatsal yönlerini sınıflandırmıştır. “Louse Lankford ise Feldman’ın düşüncelerinden hareketle dört belli başlı sanat kavramını estetik araştırmalar yönünde geliştirmiş ve Michael Parsons estetik görüş aşamalarını, Mary Erickson ise sanat tarihsel yaklaşım aşamalarını sınıflandırmıştır.” Aynı yıllarda Getty Vakfı’nın sanat eğitimine destek verdiği ve Disiplin Dayalı Sanat Eğitimi olarak adlandırılan bir yaklaşımlarında savunduğu bilinmektedir. Howard Gardner üzerinde çalıştığı “proje sıfır” isimli projesinin sonucunda “çoklu zeka kuramını” ortaya çıkarmış. David Feldman ise “evrensel tikele olan görüşünü tikelden evrensele” olarak yenilediği bilinmektedir. Brent ve Marjori Wilson 1977 yılında yayınladıkları makalelerinde, kopya kuramını ortaya atmışlardır. Ayrıca bu dönemde çok kültürlülük ve kültürler arası eğitim, sanat ve toplum ilişkileri gündeme gelmiş, sanat eğitiminde “hayat boyu öğrenme ilkesi” etkili olmuştur.(Özsoy, 2007:63)

90’lı yıllarda ise teknolojinin gelişmesinden nasıl ki eğitim yapıları değişmiştir, bunun yanında sanat eğitimi bu değişimden payına düşeni almıştır. Özsoy sanat eğitimi konusunda günümüzde birer eğitsel yenilik olarak boy gösteren akımları; “çok kültürlü ve kültürler arası eğitimi”, “disiplinler arası sanat eğitimi” ve “post-modern sanat eğitimi” saymaktadır.(Özsoy, 2007:64)

2.2.1 GÜNÜMÜZDE SANAT EĞİTİMİ YAKLAŞIMLARI

Günümüzde sanat eğitimi yaklaşımlarına bakıldığında eski geleneksel sanat eğitimi anlayışlarından farklı, insanın sosyal açıdan kendisini tanımasına olanak sağlayacak bir yapı kazandığını görmekteyiz. Böylece “insanların kendilerine teknolojik gelişmeler arasına sıkışmış, hareketleri ve bilgileri rakamlarla ifade edebilen fakat mutluluğu yakalayamamış bireyler olmaktan kurtarmayı hedeflemektedir (Aydın ve Vural, 2009:25)”. 21. yüzyıl sanat eğitimi yaklaşımları incelendiğinde üç başlık altında toplayabiliriz.

2.2.1.1 Disiplinlerarası Sanat Eğitimi

İfade edilen bu yaklaşımlardan biri olan Disiplinlerarası Sanat Eğitimi bugün Amerika ve İngiltere başta olmak üzere birçok ülkede sanat eğitimi derslerinde verilmektedir. Bu yaklaşımda dersler “Sanat Tarihi”, “Estetik” ve “Eleştiri” ve “Uygulama” olarak verilmektedir. Amerika’da devlet okullarında verilmekte olan sanat eğitiminin kalitesini ve statüsünü yükseltmek amacıyla 1982 yılında V.Paul Getty Vakfı tarafından Getty Güzel Sanatlar Eğitim merkezi kurulur. Bu merkez ilk 10 yılını Disiplinlerarası Sanat Eğitiminin uygulaması ve yayılması üzerinde yoğunlaştı. Özsoy, Disiplinlerarası Sanat Eğitiminde başlangıçta göz ardı edilen bazı disiplinlerin olduğunu ancak daha sonrasında müze eğitimi, multikültürel ve interkültürel yönlerin ilave edilmesinden sonra program çalışmalarının olgunlaştığından bahseder ve uygulamalar sırasında çıkan farklı sonuçlar sayesinde eksenlerin dikkatle raporlaştırıldığı ve teorinin zamanla sessiz bir evrim geçirdiği söylemektedir. (Özsoy, 2007:73)

Amerika’da aynı zamanda disiplin temelli sanat eğitimi ve sanat aracılığıyla öğrenmeyi destekleyen diğer bir kuruluş da “Ulusal Sanat Eğitimi Birliği” olarak bilinen NEAE’dir. Bu alandaki eğitimciler sanat eğitiminde disiplinlerarası çalışmanın, bu dersi almakta olan öğrencilerin problem çözme ve anlamlı bağlantılar kurma gibi yetilerinin geliştiği sonucuna varmışlardır. Buna ek olarak NEAE’ye göre disiplinlerarası sanat eğitimi sayesinde öğrenciler yeni fikirler yaratmayı ve bunlar arasında sentez yapmayı da öğreneceklerdir.(Yarımca, 2011:7)

2.2.2.2 Çok Kültürlülük ve Kültürlerarası Sanat Eğitimi

Sanata eğitiminde diğer bir yaklaşım olarak karşımıza “çok kültürlülük ve kültürlerarası sanat eğitimi” çıkmaktadır. Bu yaklaşım ise; birlikte yaşayan pek çok kültüre sahip topluluğun uyumlu bir şekilde yaşamalarına olanak verilmesini amaçlar. Kırıçoğlu, çok kültürlülük kavramının ortaya çıkış sebebi olarak 2. dünya savaşı sonucu ortaya çıkan göçleri gösterir. Göç etmek zorunda kalan topluluklar farklı kültürlerin içine kendi kültürleri ile katılmışlardır. Bu katılım sonrasındaki uyumları eğitimin özellikle de sanat eğitiminin konusu olmuştur. (Kırıçoğlu, 2009:38)

Çok kültürlülüğe göre, hazırlanan sanat eğitimi programlarında kültürlerin değişken bir yapıya sahip olduğu aktarılır. Buna göre de öğrencinin özellikle çağdaş sanat ve toplumsal konulara dikkati çekilir. Bunlar örneğin eşitlik, barış, insan hakları gibi

konular yer alır. Çok kültürlü eğitim çoğu ülkenin programında aynı bu amaç doğrultusunda yer alır, fakat farklı biçimlerde gündeme gelir. Çünkü her ülkenin tarihsel, kültürel, coğrafik ve toplumsal yapısına göre değişir. (Kırıçoğlu, 2009:39)

Sanat eğitimi açısından çok kültürlülüğe yaklaşanlar, görsel sanatlarda uygulanmakta olan eğitim programlarının yeniden gözden geçirilmesi gerektiğinden bahsederler. Verilmekte olan bu programları günümüz koşullarına ve toplumsal yapısına uygun olup olmadığı bir tartışma konusu olmuştur. Kırıçoğlu ise çok kültürlülük tarafından bakanların uygulamada olan programlarda karşı çıktıkları konuları şu şekilde sıralamaktadır:

- 1.Hazırda uygulanmakta olan programlarda daha çok batı sanat anlayışının baskın olması ve öteki kültürler yok sayılarak hazırlanan ve batı ağırlıklı kaynaklar içeren öğretim programlarının ırkçı bir yaklaşımla ele alındığı savı,
- 2.Bu programda resim, heykelin, mimarlığın en önemli sanat formları olarak kabul edilmesi,
- 3.Sanat nesnelерinin batılı estetikçilerin öne sürdüğü değerler sistemine göre değerlendirmesi,
- 4.Gelişmiş ülkelerden kopya olarak alınan programların öteki ülkelerin kendi kimliklerini koruyarak kültürel gelişmelerine olanak vermemesi.”(Kırıçoğlu, 2009:39)

2.2.1.3 Postmodern Sanat Eğitimi

Postmodern sanat eğitiminde ise; sanat eğitiminde verilmekte olan geleneksel yöntemlerden farklı olarak görsel kültürün eğitim programlarında yer alması gerektiğinden bahseder. Eğer öğrencilerin içinde yaşadıkları bu dünyayı anlamalarını istiyorsak, sanat eğitimi ve öğretim programları, bilinen sanat biçimlerini önceden bilinen disiplinlerin geleneksel öğretim sınırlarını ve hatta kültürel sınırları aşarak görsel kültür anlatımının etkilerine yoğunlaşmalıdır denilmektedir. (Kırıçoğlu, 2009:35)

Demirel postmodern sanat eğitimi yaklaşımının, görsel kültürün öğrencinin kendi yaşam deneyimlerinden yola çıkarak öğretilmesini amaçladığını ve görsel okur-yazarlık

ve eleştirel düşünme gibi becerileri geliştirmesinde diğer hedefleri arasında yer aldığını belirtir. (Demirel, 2010:13)

Diğer bir taraftan ise Demirel postmodern sanat eğitimi “ görsel imgelerin biçimsel görünümünün ötesinde yaşadıkları anlamların, düşüncelerin açığa çıkartılması, yorumlanması ve görsel yollar dahil karşılık verilmesi, kültürel çeşitlilik, farklı toplum ve kültürleri anlama, saygı, tolerans vb. pek çok kişisel ve sosyal perspektifin yer aldığı (Demirel, 2010:13)”. bir sanat eğitimi anlayışı olarak tarif etmektedir. Anlaşıyor ki kişinin bireysel özellikleri ve yaşamış olduğu kültürel yapı ve sosyal çevre bu yaklaşımda odak noktayı oluşturmaktadır. Eker ve Aslan Postmodern Sanat Eğitimi ve sanat eğitimcisinin profilini oluşturacak bazı noktalara şu şekilde vurgu yapmaktadırlar:

- Kültür endüstrisini çözümlemenin önemli vasıtalarından biri estetik ve sanat eğitimidir,
- Postmodern bireyin parçalanmış ve parsellenmiş algı ve beğeni durumlarını pedagojik içeriklere taşımanın yolunun tüketim kültürüne odaklanmaktan geçtiği görülmektedir,
- Sanat eğitiminin kitlesel ya da kamusal temasları yeniden düşünülme ve vurgulanma durumundadır,
- Sanat eğitimcilerinin en önemli vasıfları arasında kültürel ve sosyolojik strateji uzmanlığının eklenmesi gereklidir,
- Sanat eğitimciliğinin tanımlanmasında kültür araçları ya da kültür üreticileri gibi sınıflamaları gereğine inanılmalıdır,
- Postmodern sanat eğitiminin odağı tüm kitledir. Okul içi ve dışı tüm kültürel eksenler sanat eğitiminin kamusal kimliğini ortaya koymaktadır,
- Sanat eğitiminin güncellenmesi süreçlerinde müfredat dönüşümleri biçiminde bir oluşumdan ziyade müfredat tasarımları biçiminde bir ele alışı önemsemek gerekmektedir. (Eker ve Aslan 2011:187)

2.3 TÜRKİYE’DE İLK VE ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA SANAT EĞİTİMİ

18. yy.dan itibaren Osmanlı imparatorluğu Avrupa devletlerinin gerisinde kaldığını kabullenmiş ve imparatorluğun çöküşünü durdurmak için batı tarzında yenilikler yapmaya karar vermiştir. Bu yenilikler özellikle askeri ve eğitimi alanını kapsamaktaydı. Eğitim alanında yapılan yenilikler arasında resim derslerinin de programlara konulduğu dikkati çekmektedir. Resim dersleri öncelikli olarak askeri okullarda verilmeye başlanmış daha sonraları ise sivil okulların programlarına girmiştir. Osmanlı imparatorluğundaki askeri okullar olan Mühendishanesinde ve Harbiye Mektebinde ilk resim derslerinin 1793 yılında verilmeye başlandığı bilinmektedir.”Bu okullarda verilen resim derslerinin askeri amaçla, haritacılık ya da teknik resim niteliğinde olmasına rağmen, sanat eğitimi açısından düşünüldüğünde ileriye dönük atılmış temeller olarak değerlendirilebilir (Alakuş, 2003:160)”. Böylelikle resim dersini alan genç subayların Avrupa yöntemlerine göre yetiştirilmeleri düşünülmekteydi.

Askeri okullarda resim derslerinde göstermiş oldukları yetenekleriyle bir kısım öğrenci dikkat çekmiştir. Bu bir kısım öğrencilerin mezun olmasıyla birlikte öğretmen ve sanatçı olarak yararlanılmak üzere Avrupa’ya gönderilirler. Özellikle Fransa ve Almanya gibi batı ülkelerine gönderilen bu kişiler orada batılı anlamda almış oldukları resim eğitimi ile ülkelerine döner. Bu Türk ressamlar hem Türk resim sanatının öncüleri olan asker ressamlar olarak nitelendirilmişler, hem de Türkiye’deki sanat eğitiminde çok önemli roller üstlenmişlerdir.(Ayaydın, 2009:26)

Osmanlı imparatorluğunun Tanzimat Döneminde gerçekleştirmiş olduğu diğer bir yenilik ise Avrupa’daki uygulamalarına benzeyen Öğretmen Okullarının açılmasıydı. Dar-ül muallimin-i Rüşdi olarak bilinen bu okullar 1848 yılında açılmış olup, ilk öğretmen okullarıdır.”Bu okul ileride Satı Bey’in müdürlüğü, Baltacıoğlu’nun öğretmenliği döneminde resim dersleri açısından önemli etkinlikler gösterir (Artut 2009:124)”. Bu gelişmelerin ardından 1862 yılında “İlk Öğretmen Okulu” ve 1870’te “Kız Öğretmen Okulu” yeni eğitim anlayışıyla öğretmen yetiştiren kurumlar olarak Tanzimat Döneminde açılmışlardır. Bunlara ek olarak 1862’de kurulan Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi) ve 1868’de açılan Darüşşafaka Lisesinin programlarında da resim derslerinin yer aldığını anlamaktayız. Bu dönemde açılan okullar sanat eğitimi

açısından incelendiğinde Birinci Meşrutiyet (1876) ve İkinci Meşrutiyet (1908) dönemlerinde, sivil “iptidai” ve “rüştîye” (sivil ilkokul ve ortaokul) mektepleri programlarında “Hüsn-i Hat1 (Güzel Yazı) bir görsel sanatlar dersi olarak yer almıştır. Ayrıca ilk defa Kız Rüştîyelerinde eğitimin üç yılı süresince ikişer saat olmak üzere “el hüneri” dersleri verilmiştir (Özsoy, 2007:74).

Osmanlının ilgili döneminde okullarda uygulanan bu dersleri Telli, eğitici nitelikte olan resim eğitimi ve mesleki nitelikte olan resim eğitimi olarak iki başlık altında sınıflandırmış ve konuya şu şekilde açıklık getirmiştir;

Eğitici nitelikte olan resim dersleri; Rüştîye ve İdadi okullarında uygulanmakta olan bu eğitim programlarında tabiatan resim, hayali resim, ezber resim konuları ele alınmamıştır. Ders konuları arasında öğretmen tarafından tahtaya çizilen ve öğrenciler tarafından kopya edilen basit krokiler, geometrik biçimler ve bitki formları yer almıştır. Derste öğrencilerin başarısı, çizdiği resmin öğretmenin çizdiğine benzeyip benzemediği şeklinde değerlendirilmiştir.

Mesleki nitelikte olan resim eğitimi; sanayi okullarında, mühendislik, bahriye ve harbiye gibi okullarda Mısırdaki eğitim görmüş öğretmenler tarafından daha çok geometrik ve arabesk süslemeleri içeren çizimler yaptırılmıştır.(Ayaydın, 2009:27)

19. yy.’ın sonlarına doğru, askeri okullardan almış oldukları batılı resim teknikleriyle mezun olan asker ressam, bu kimliklerinin yanı sıra eğitimci kimlikleriyle de kurulacak olan Sanayi-î Nefise Mektebinde görev alacaklardır. Sanayi-î Nefise Mektebi Alisi (Güzel Sanatlar Akademisi) adıyla açılan okul sanat eğitimi adına önemli bir gelişme olarak görülmekteydi. 2 Mart 1883 yılında Osman Hamdi Bey’in II. Abdülhamit tarafından Sanayi-î Nefise Mektebi Müdürlüğü’ne getirilmesiyle resmen kurulur.

Başlangıçta resim, mimari ve oymacılık (heykel) olmak üzere üç bölüm ve 20 öğrenci ile öğretime ilk adımını atan okul daha sonraki yıllarda öğrenci sayısı artmış 1894 yılında ise sayı yüzde yirmiye kadar çıkmıştır.(Etike, 2001:43)

Sanayi-î Nefise Mektebinin kuruluşunun ilk yıllarında eğitim kurumsal ve uygulamalı olarak gerçekleşiyordu. Verilmekte olan atölye dersleri rönesans geleneğindeki gibi usta-çırak ilişkisiyle büyütülmekteydi. Hocaların çoğu yabancıdır. Programda, insan

vücudu, tabiat resimleri ile perspektif ve yağlı boyaya ağırlık verilmekteydi. (Etike, 2001:44) Paris sanat ekolünün bu okulun müfredat programını belirlemede dolayı, Türk Kültür ve Sanatsal gelenekleri tamamen dışlanarak yabancı olan, temsili, akademik bir eğitim ve sanat ortaya çıkar (Ünver, 2009:157).

Okulun açılmasından sonra 20 yıl geride kalmıştır. Osman Hamdi Bey'in yönetimindeki Sanayi-î Nefise Mektebi beklentilerin aksine Mülkiye, Tıbbiye, Ticaret Mektebi gibi okullar kadar varlık gösteremez. Bunun asıl sebebi olarak yabancı hocalar ve yabancı öğrencilerin fazlalığı gösterilmektedir.

1910 yılında Osman Hamdi Bey'in ölümü üzerine akademinin yönetimine kardeşi H. Ethem Bey getirilir. "1911'de çıkan bir yönetmelikle atölye dersleri çeşitlenir. Batı akademilerindeki alçı heykellerden, canlı modellerden çalışmalar, karakalem, yağlı boya, insan vücudu çalışmaları, ışık gölge, perspektif konuları programdan yer alır (Etike, 2001:47)".

Avrupa'ya gönderilen genç Türk ressamın eğitimlerini tamamladıktan sonra Türkiye'ye dönerler ve 1914 yılında Sanayi-î Nefise Mektebinde ilk Türk atölye hocaları olarak göreve başlarlar. Bahsi geçen ilk Türk Atölye hocaları İbrahim Çallı, Hikmet Onat, Nazmi Ziya, Feyhaman Duran'dır.

Sanayi-î Nefise Mektebi ilk kurulduğu yıllarda erkek öğrenci kabul etmekteydi. Ülkedeki gelişmeler doğrultusunda kız öğrencilerin kabul edildiği Kız Sanayi-î Nefise Akademisi (İnas Sanayi-î Nefise) 1914 yılında eğitim hayatına başlar. Bu iki akademi 1925 yılında birleştirilerek tek bir okul olarak hayatına eğitim hayatına devam eder.

Akademinin amacı resim öğretmeni yetiştirmek olmamasına rağmen ilk 12 yıl öğretmen yetiştirmiştir. Ancak okulun mezunları öğretmenlikte başarısız görülünce 1927-1930 yılları arasında Baltacıoğlu'nun verdiği "Resim Usulü Tedrisi" adlı ders programa koyuldu. Bu dersten geçmek zorunluluk haline getirilmiştir. Böylece akademi mezunlarına öğretmenlik formasyonu kazandırılmak istenmiştir (Ünver, 2009:158).

Osman Hamdi Bey'in zamanından beri başlayarak akademinin varlık gösterememe sebeplerinden biri olarak gösterilen yabancı hocaların yerine bu dönemde Türk hocalar getirilir. Bu yabancı hocalardan akademiye bölüm başkanı olarak getirilirler.

Bu gelişmelerin yanında okutulmakta olan bölüm isimlerinin başına “yüksek” sözcüğü getirilir ve bütün bölümlerin öğretim süreleri 5 yıl olarak eşitlenir. Cumhuriyet Döneminin ilk yıllarında ortaokul ve liselere resim öğretmeni yetiştiren tek okul olarak bilinmekteydi. Akademinin öğretmen yetiştirmek gibi bir amacının olmamasına rağmen, Türkiye'nin pek çok ilinde görev yapacak resim öğretmeni yetiştirmiştir. O dönemde görev yapan isimler; Ali Korsan, Kenan Yontunç, Zeki Kocamemi, Cemal Tollu, Şeref Ahdil, Mahmut Cüda, Ali A.Çelebi, Eşref Üren, Hamit Görele, Salih Urallı, Ercüment Kalmık ve birçok Güzel Sanatlar Akademisi mezunu sayılabilir (Etike, 2001:47). “Ancak bu mezunlar çocukları kendi yetiştirme biçimlerine göre eğittikleri gerekçesiyle o yıllarda yetersiz bulunmuş ve eleştirilmiştir (Kırıçoğlu, 1991:42)”.

Cumhuriyet dönemine kadar olan süreçte verilmekte olan resim derslerinde uygulanan yöntemler; kolaydan zora, kopya, kolay resim çizmeye yönelik kartpostallardan yararlanarak yapılan resimler, bezeme çalışmaları ve buna benzer yöntemler sayılabilir (Kırıçoğlu, 1991:43).

O dönemin yöntemleri Maarif Rehberinde şu şekilde yorumlanmaktadır;

Eski resim öğretimi çocuk görüş ve biçimlendirilmesinin kendine göreliğine inme gereği duymamıştır. Çok yanlış olarak o zamanın eğitimi, büyükler için olduğu gibi çocuklar içinde basitten karmaşığa giden yolun, kolaydan zora gitmek ile eş zamanlı olduğunu kabul etmekle büyük hata işliyordu. Bu görüş sonucunda çocuğun doğal resim dili geliştirileceğine resim gramerini öğretmek istemekle onun bu yeteneği boğuluyordu (Kırıçoğlu, 1991:42).

Yaratıcı davranış geliştirmeden uzak olan bu yöntemler çocuğun gelişme sürecinde sahip olduğu özellikleri de dikkate almamakta, bu yöntemler resim dersi belli kalıplara sıkıştırarak uygulanmaktaydı.

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte Atatürk yeni ve milli bir devlet kurma çalışmalarında kültür ve sanat sorunlarını devletin görevlerinden kabul ederek sanat ilgiyi devlet politikası haline getirmiştir (San 2011:143). Bu gelişmelerin ışığında Atatürk'ün sanata ve sanatçıya vermiş olduğu destekle birlikte resim sanatçıları 1921 yılında Türk Ressamlar Cemiyeti'ni kurmuşlardır. “1924'ten itibaren ise, bilgi, birikim ve deneyim kazanma yanında Avrupa sanatını kaynağında inceleyebilmek amacıyla yurtdışına pek

çok sanatçı burslu olarak gönderilmiştir (Yolcu, 2004)”. Eğitimlerinin bitimiyle ülkeye dönen bu sanatçılar ilk Cumhuriyet kuşağı sanatçıları olarak bilinmektedirler. “1926 yılında Türk Sanayi-î Nefise Birliği daha sonra da adı değiştirilerek Güzel Sanatlar Birliği ve 1928 yılında da Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği kurulmuştur (Yolcu 2004:96)”.

1925 yılından itibaren ise resim, eliş, müzik dersleri özgün ve yaygın eğitim kurumlarında programlara konulmuşlardır. Yaygın eğitim kurumları olarak bilinen kurulma amacı Türk halkının çağdaş medeniyetler seviyesine ulaştırmak olan Halkevlerinin 1923 yılında kurulmasıyla başlamıştır. Hızlı bir şekilde sayıları artan Halkevleri sayesinde yaygın anlamda bir sanat eğitimi hareketi başlatılmıştır.

Gelişmekte olan Türkiye Cumhuriyeti’nde eğitim konusunda belirgin anlamda pek çok adımlar atılmıştır. Bunlardan birisi de ülkeye eğitim konusunda görüşleri alınmak ve deneyimlerinden faydalanmak üzere alanında söz sahibi yabancı uzmanlar davet edilir.

Bu uzmanlardan biri de John Dewey’dir. Eğitim düzenlemeleri konusunda etkin bir isim olarak bilinmektedir. Dewey’in yararcı felsefeye dayanan görüşleri ışığında bireylerin doğrudan ve bütüncül bir kalkınmaya doğru eğitilmeleri gereği yeni kurulan ulus devletin kültür politikalarına da uygundur (Kırışoğlu, 2009:22).

Dewey eğitimi toplumsal değişim için etkin bir rol oynadığı görüşündedir ve okulun yeni bir toplumsal düzen yaratmak için gerekli düşünce ve amaca yönelik eğitimleri, yeniliği ve yaratıcılığı teşvik ettiğini de vurgular (Eskicumalı, 2003:22).

Dewey’in incelemeleri sonucunda hazırlamış olduğu raporda resim ve eliş eğitimi konusunda vermiş olduğu öneriler şu şekildedir:

- a) Okullarda resim ve eliş atölyelerinin kurulması önemlidir. Ayrıca bu atölye ve işliklerin sanat eğitimi için gerekli araç-gereçlerle donatılması öğrencilerin eğitimini etkileyecek unsurlardır.
- b) Yüksek öğretime devam etmeyeceklerin (edemeyeceklerin) yaşamlarında kendilerine yetecek kadar sanat eğitimi konusunda bilgi ve becerilerin kazandırılması gereklidir. Bazı bilgilerin daha çok kullanıma yönelik olmasına,

özellikle ders programlarında uygulamalı çalışmalara ve el işlerine yer verilmelidir.

- c) Sanat eğitiminde, öğrenci yeteneklerinin geliştirmesinin bireysel ve toplumsal önemi olduğundan bu konu üzerinde dikkatle çalışmak gereklidir (Ayaydın, Vural, Tuna, Yılmaz, 2009:29).

Ülkemize gelen bir diğer yabancı uzman olan G.Stichler; resim derslerinin aracılığıyla, tarih incelemeleri, tarih, coğrafya gibi derslerin öğretmenin gerçekleştirebileceğini anlatır. “Mektep Müzesi” atölyelerinde yapılmakta olan ders araç ve gereçlerini inceler ve laboratuvarları gezer. Bunun sonucunda da Bakanlığa “Sanat Terbiyesi Hakkında” kısa bir rapor hazırlar (Akdağ, 2008:47). Stichler sanat eğitimi aracılığıyla çocuğun almış olduğu genel eğitime ve çocuğun gelişimine katkı yapacağına vurgu yapar.

Dewey’in incelemeleri sonucunda hazırladığı rapor ışığında 1926 yılında Gazi Öğretmen Okulu (Gazi Eğitim Enstitüsü) ülkenin ihtiyacı olan öğretmenlerin yetiştirilmesi amacıyla kurulur. İlkokul, ortaokul ve lise Resim-iş programlarında değişikliklere gidilir ve resim derslerinin işleneceği atölyeler oluşturulur. Ayrıca 1932-1933 eğitim-öğretim yılında Gazi Öğretmen Okulu bünyesinde Resim Bölümü açılır. Avrupa’da El İşleri Hareketi olarak bilinen akımın Resim Bölümünden ayrı olarak “İş Bölümü” kurulur. Daha sonra ise bu iki bölüm birleştirilerek Resim-iş Bölümü adını alır. Bir süre sonra “İş” eğitiminin istenilen yararlarının gözükmemesi üzerine 1972 yılında dersin programı değiştirilir ve “İş ve Teknik Eğitimi” ismini alır. Ancak daha sonra görülür ki dersin esas amacından uzaklaşmış ve dersin asıl amacının el becerisi olduğu görülmüştür (Yolcu, 2004:97).

San, ülkemizde belirli tarih aralıklarında toplanan Milli Eğitim Şuralarında alınan kararların verilmekte olan sanat eğitiminin gelişme anlamında dikkate alınması gerektiğini belirtir. “1949, 1962, 1974 ve en son 1981 Milli Eğitim Şuralarında sanat eğitimine ayrı ayrı yer verilmiş özellikle 1962’deki 7. Şura, eğitim, kültür ve sanat sorunlarına geniş yer vererek, Kültür İşleri ve Güzel Sanatlar Komisyonunun raporunda dile gelen önerilerle sanat eğitiminin bazı temel ilke ve amaçlarını ortaya koymuştur (San, 2011:143)”.

Ülkemizde sanat eğitiminin adlandırılması günümüzde gelinceye kadar farklılık göstermektedir. Osmanlı imparatorluğu zamanında bu dersin askeri ve sivil okullarda ilk defa resim olarak adlandırıldığını görmekteyiz. O dönemde dersin içeriğine bakıldığında verilen ismin yerinde olduğu düşünülmektedir. Cumhuriyetin ilanından sonra dersin içeriğinde ve programında yapılan değişikliklerle birlikte dersin isminde de değişikliklere gidilmiş, ilköğretimde “resim-iş”, ortaöğretimde “resim”, mesleki ortaöğretimde “resim”, “tekstil”, “grafik” adlarını almışlardır.

1968 yılında “İlköğretim Resim-İş Dersi Öğretim Programı” uygulanmaya konulmuş ve 1992-1993 öğretim yılında yürürlüğe giren “Resim dersi Öğretim programlarını Geliştirme Özel İhtisas Komisyonu” tarafından hazırlanan yeni programa kadar uzun süre uygulamada kalmıştır (Ayaydın, Vural ve Yılmaz, 2009:33).

Ülkemizde son yıllarda sanat eğitimindeki gelişmeler şu şekilde özetlenebilir; Eğitimi Bakanlığı'nın başlangıçta çoklu zekâ kavramından yola çıkarak oluşturduğu, daha sonra ise çağdaş sanat eğitimi yöntemlerini içerdiği düşünülen yapısalcı kavramın temel alındığı yeni “İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Programı” 2006 yılından itibaren ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanmıştır. Bunun sonucunda da Resim-İş dersinin adı “Görsel Sanatlar” olarak değişmiş ve bu programda önceki programlarda çok az yer alan müze bilinci alanı önemle üzerinde durulan bir konu olmuştur (Ayaydın, Vural ve Yılmaz, 2009:33).

2.3.1 İLKÖĞRETİM KURUMLARINDA SANAT EĞİTİMİ

Eğitimin genel bir tanımı yapılmak istendiğinde bireyin davranışlarındaki istendik değişiklikler meydana getirmek ve onu hayata hazırlamak olarak tanımlanmaktadır. Fakat günümüz de bu tanım koşulların ve yeniliklerin göz önüne alınmasıyla değişikliğe uğramış, kapsamı genişlemiş ve değişmiştir. “Çağdaş bilgi ve teknolojiye sahip olmayan bir ülkenin ekonomik bağımsızlığı ve hatta siyasal bağımsızlığını koruyabilmesi olanaksız olduğu gibi, 21.yüzyılda giderek globalleşecek olan dünyada, evrensel değerleri olmayan bir eğitim sisteminin ulusal idealler gerçekleştirilmesi de olanaksızdır (Omurtag ve Karaçay, 2004:10)”.

Günümüzde çağın koşullarına uyum sağlayabilen bireylerin yetişmesi için örgün eğitimin her basamağında sanat eğitimine ihtiyacın olduğu düşünülmektedir.

Ülkemizde ise şuan verilmekte olan Örgün eğitim içinde sanat eğitiminin uygulanabileceği en geniş alan ilköğretim kurumlarında eğitim gören öğrenci kitesidir. İlköğretim kademesinden sonraki eğitim konularında sanat eğitimi ders saatleri dersin içeriğine bakıldığı zaman gittikçe azalma göstermekte veya hiç verilmemektedir.

Genel eğitim dizgesi içinde ilköğretim I. ve II. kademe de verilmekte olan resim dersi 2008 yılında dersin içeriğini yansıtmadığı, gerekçesiyle değiştirilmiş ve “Görsel sanat eğitimi” adıyla adlandırılmıştır.

Görsel Sanatlar Eğitimi’ni dar anlamıyla, resim, heykel, mimarlık, grafik sanatlar, endüstri tasarımı, uygulamalı sanatlar, sinematografi, moda tasarımı, bilgisayar sanat gibi... dalların tümünü içine alan okul öncesinden yüksek öğrenime kadar her aşamadaki sanat eğitimi ve öğretimiyle ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmalar ifade edilmektedir. Geniş anlamıyla ise; eğitim biliminin bir dalı olarak görsel sanatlar eğitimi, estetiğin, sanat tarihinin eğitim ve öğretimle ilgili bütün sorunlarıyla ilgilenir (Kırışoğlu, 1991). “Bireyin sanatsal ve estetik gelişimi, sanatta öğrenme ve yaratıcılık eğitimi, sanat öğretiminin araştırma konuları içinde yer alır. Kısaca sanat eğitiminin metodolojisi gibi bilim dallarıyla ilişki kurarak üst düzeyde çözümler arar. Bu çözümleri uygulamaya sunar. Kuramını oluştururken bu dalların bilimsel araştırmalardan, araştırma yöntem ve tekniklerinden yararlanır (Kırışoğlu, 1991:7)”.

Sanat eğitimi öğretimden çok eğitim sözcüğüyle birlikte anılmaktadır. Bu tanım sanat eğitiminin yaşam boyu sürecek olan eğitim ve öğretim alanı olarak nitelenmesinden kaynaklanmaktadır. Sanat dersleri hem bir zorunluluk hem de istekle öğrenilmesine özen gösterilen ve yaşam boyu bu öğrenmenin birey için bir gereksinim olarak sürmesi istenen bir alandır. Bu bağlamda öğrenciye bilgi ve deneyim kazanmasının yanında, insancıl değerlere yönelik kimi davranışlarında gelişmesine yardımcı olur. Diğer konu alanlarından çok yaşamımızda yer alır (Kırışoğlu, 2009:63).

Her ülke eğitim programlarını kendi ulusal kültür ve eğitim politikaları çerçevesinde toplumun eğitiminde ve eğitilmiş insandan bekledikleri, bireyin gereksinimlerini dikkate alarak oluşturmalıdır.

Kırıçoğlu sanat eğitimi konusunda unesco'nun belirlemiş olduğu ilkeleri şu şekilde sıralar

- Sanat ve estetik eğitimi bir insan hakkıdır. Her birey sanatsal yetilerine işlerlik kazandıracak, estetik anlamda dünyayı algılayacak yaratıları ile kültüre katkıda bulunacak bir eğitim ortamı gereksinimi duyar.
- Kültür politikaları, günlük politikalardan uzak, ulusal ve evrensel değerler üzerine kurulmuştur.
- Her bireyin eğitim hakkından yararlanılması ne kadar önemliyse bu eğitimin nitelikli sunulmasının da aynı anlamda önemli olduğu unutulmamalıdır (Kırıçoğlu, 2009:63).

Görsel sanatlar eğitimi, sanat ve eğitimin farklı bir boyutta, konumda ve ağırlıkta bir araya gelmelerinden doğan bir alan olarak kabul edilmiştir. Çevreyle ilk tanışma, algılama, adlandırma ve düzenleme ile başlayan sanat eğitimi daha sonrasında ise ürün verme uygulama olarak gelişir. Görsel sanat derslerinde uygulama sonucu ortaya çıkan sanatsal ürünlerde bilgi ve deneyimin izleriyle bütünleşerek bir disiplin alan olur. Böylelikle ders içerisinde verilmiş yöntemiyle sanat, ürünü, tarihi, eleştirisi ile öğrenilen ve öğretilen bir ders olarak karşımıza çıkar (Aykut, 2006:35).

Bireyin gelişimi açısından önemli bir yere sahip olduğu düşünölen eğitim bilimciler tarafından araştırılıp genel eğitim içerisinde konumlandırılan sanat eğitimi okullarda hak ettiği yeri alamadığı düşünölmektedir. Yazılı kaynaklarda sanat eğitiminin “yaratıcılığı artırdığına, kişilik gelişimine katkıda bulunduğuna, öğrencilerin okula devamında etkili olduğuna, okuma melekelerini zenginleştirdiğine ve beynin sağ bölümünü uyardığına ilişkin bilgilerin yer aldığı (Özsoy, 2007:45)” fikirleri kabul görse de günümüzde hala boş zaman uğraşısı olarak algılanmaktadır.

Çağdaş sanat eğitimi programları incelendiğinde okullarda verilmekte olan görsel sanatlar dersinin ders saatlerinde dersin faydasının görölebilmesi anlamında yetersiz olduğu görölmektedir.

Görsel sanatlar derslerinin yetenek gerektiren bir ders olarak düşünölmekte fakat diğer derslerden matematik, fen gibi derslerde de yeteneğin söz konusu olabileceği

düşünülmemektedir. Görsel sanatlar dersleri için düşünülen bu önyargılar iki tür sonuç yarattığından bahsedilir.

Birincisi; yeteneksiz diye tanımladıklarımız için sanatın öğretimine gerek yoktur, çünkü onlar yeteneksizlerdir. İkincisi ise; yeteneklilerin ise ne öğrendiği değil, ne yaptığı önemlidir. Onlar zaten doğal olarak gelişeceklerdir. Bu türde yapılan bir ayrımın öğrencinin sanatı öğrenmesini engellediğine öğretmenin ise dersini öğretemeyeceğini söyler. Oysa üstün yetenekli insanların varlığı diğerlerinin yeteneklerinin yokluğunu göstermez. Kaldı ki sanat görme, anlama, deneyim ve yaratma süreci olarak bu alanda, kapasiteleri sınırlı olanlar için yapılır (Kırıçoğlu, 1991:10).

Değişik ülkelerdeki örnek uygulamalar dikkate alınarak 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren ilköğretimin 1.2.3.4.5. sınıfları ve kademeli olarak 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren diğer sınıflar için hazırlanan yeni görsel sanat dersi programı tüm yurttan uygulanmaya başlanmıştır. Uygulamakta olan bu programa göre yapısalcı yaklaşımın temel alındığı, bilginin öğrenci tarafından yapılandırıldığı kabul edilmektedir. Bu yaklaşıma göre öğretmen merkezli eğitim yöntemi benimsenmekte; öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci etkileşimine aile ve çevrenin de katılımı amaçlanmaktadır. Öğretim programlarında yapılan bu değişiklik derslerin içeriğinde, öğrenim yöntemlerinde, kullanılan araç ve gereçlerde ölçme ve değerlendirme yöntemlerinde de değişikliklere neden olmuştur (Gelbay ve Kelecioğlu, 2007:135).

2005 ve 2007 yılları arasında kademeli olarak uygulamaya geçen görsel sanatlar eğitimi dersi programı, ilköğretim yılı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2010 yılında ilköğretim görsel sanatlar dersi 1-8. Sınıflar öğretmen kılavuzunda içerik ve uygulama anlamında kapsamlı olarak açıklanmıştır. Bu kılavuz kitapla, görsel sanatlar dersinin genel amaçları bireysel ve toplumsal, algısal, estetik ve teknik amaçlar olarak gruplanmıştır.

A-Bireysel ve toplumsal amaçlar

B-Algısal amaçlar

C-Estetik amaçlar

D-Teknik amaçlar

İlköğretim görsel sanatlar dersi programında öğrencinin kazanacağı temel becerileri, öğrencinin öğrenme alanlarındaki gelişimleriyle bağlantılı, yatay olarak bir yılın sonunda, dikey olarak sekizinci sınıfın sonunda kazanacakları beceriler olarak nitelendirir. Programdaki kazanımlar sonucu temel becerilerin gelişmesi hedeflenir. Sanatsal ifadelerde görsel ve biçimsel anlatım yanında, programla ulaşılmaması beklenen temel beceriler şu şekilde sıralanmıştır:

- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma,
- Kendini ifade etme,
- Eleştirel düşünme,
- Yaratıcı düşünme,
- Sanat aracılığıyla iletişim kurma,
- Problem çözme,
- Araştırma,
- Karar verme,
- Bilgi teknolojilerini kullanma,
- Girişimcilik,
- Sorumluluk alma,
- Başladığı işi bitirme,
- Görsel okuma,
- Kişisel ve sosyal değerlere önem verme,
- Estetik bilinç kazanma,
- Estetik algının geliştirilmesi,
- Estetik yaşam kültürü edinme,
- Çevre ve doğa bilinci kazanma,
- Millî, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma. (MEB, 2010)

Geçmişte sanat eğitiminin konu alanı sanat ve sanat düzyazı iken sanat derslerinin okul programında yer aldığı yıllarda görülen nesnenin resim düzlemine aktarılması, sanatsal öge ve ilkelerin öğretilmesi ağırlıklı olarak program içeriğini oluşturmaktaydı. Uygulama ağırlıklı yürütülen programında, resim ve heykel dersleri ağırlıkta verilen derslerdir (Kırıçoğlu, 2009:65).

Günümüzde ise görsel sanatlar dersi öğrenme alanı “disiplin temelli sanat eğitimi” olarak belirtilmektedir. Bu dört disiplinin her birinin (sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve uygulama) öğretimin, sanatın önemi ve gerekliliğinin anlaşılmasına, sanatla uğraşan güçlü düşüncelerin araştırılmasına önemli ölçüde katkıda bulunduğu düşünülmektedir.

Çocukların sadece sanatsal yaratıcılıklarının geliştirilmesiyle yetinilmesi aynı zamanda görsel sanatların çeşitli kültürel ve tarihi çevreyle olan ilişkilerinin kavratılmaya çalışılmasının da önemli olduğu ifade edilmektedir. Aynı zamanda etkili bir disiplin temelli sanat eğitimi programının, sanat eserlerini üretmek, tanımlamak, yorumlamak ve analiz etmeye yönelik olarak çocukların derinlemesine yeteneklerinin arttırılarak geliştirilebileceği vurgulanmaktadır (Aykut, 2006:35).

Açıklanan bu dört disiplin ilköğretim görsel sanatlar dersi programında ‘öğrenme alanları’ içerisinde üç başlık altında verilmiştir.

1-Görsel Sanatlarda Biçimlendirme

2-Görsel Sanatlar Kültürü

3-Müze Bilinci

1.Görsel Sanatlarda Biçimlendirme

Görsel Sanatlar öğeleri (çizgi, biçim, doku, leke, yapı, mekân, renk gibi) ile sanatsal düzenleme ilkelerini (denge, vurgu, ahenk, değişiklik, hareket, ritim, dereceleme, oran-orantı gibi) kullanarak; seçilen etkinlik, yöntem ve teknikler doğrultusunda, duyuşsal ve devinimsel kazanımlara yönelik uygulamalar içinde, sezdirildiği bir öğrenme alanı olarak belirtilmektedir. Görsel sanat öğeleri ve sanatsal düzenleme ilkeleri bireyin duygu ve düşüncelerini dışa vurabilmesi için bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu sebeptendir ki görsel sanatlarda biçimlendirme öğrenme alanı diğer öğrenme alanlarıyla dersin temellerini oluşturulduğu düşünülmektedir (MEB, 2010:12).

2. Görsel Sanat Kültürü

Görsel sanat kültürü alanı “sanat eleştirisi”, “sanat tarihi” ve “estetik” gibi varlığını sanattan alan disiplinlerin bir arada verildiği bir alandır. “Bu öğrenme alanının içeriğindeki kazanımların özünde, bireyleri sanattan anlayan, sanata ilgi duyup değer

veren, zevkli ve estetik duygusu gelişmiş, kültürlü, bilinçli sanat tüketicileri olarak yetiştirip topluma kazandırmak yatmaktadır.” (Yükselgün ve Türkcan, 2012:340) “Daha da önemlisi sanat eseri niteliği taşıyanla bu niteliği taşımayanı değerlendirebilen, sanatçı ve zanaatçı farkını algılayabilen ve her iki sininde toplumda yerini ve önemini kavrayabilen daha da önemlisi sanatçı olmayı birbirinden ayırt edebilen çağdaş bir nesil yetiştirilmesi hedeflenmektedir (MEB, 2010:12)”.

3. Müze Bilinci

Bir ülkenin tarihsel ve kültürel zenginliklerinin toplandığı ve sergilendiği mekanlar olarak bilinen müzeler aynı zamanda alternatif öğrenme ortamları olarak kabul edilmektedir. “Görsel sanatlar dersi programında müze bilinci alanıyla eğitimde aktif olma, tecrübe sahibi olma, çevre, inşa ve etkileşim kavramlarının ön plana çıkması ile müzeler çocuk eğitiminde önem taşıyan kurumlar haline gelmişlerdir (MEB, 2010:12)”. Aynı zamanda bu alan eğitimi, “bireysel, sosyal ve fiziksel boyutları objelerle, algılar ve ilgiler yoluyla etkileşim, gözlem yapma, düşünce ve duyguları ifade etme, hayal gücünü kullanma, kendi yaşamına bağlama, bilgileme, müzenin bakış açısını görme ve anlama, objeleri okuma, kültürel değerleri ve yaşamı paylaşma, gerçeği arama, uygulamalar yapma ve değerlendirme gibi konuları içerir (Meb, 2009:4)”. “Çeşitli kültür varlıklarını tanıtarak müzeler, çocuklara o toplumun bir bireyi olduklarını hissettirerek kişiliklerini ve öz güvenlerini geliştirmeye yardımcı olur ve çocukların sanatla bağ kurmalarını sağlar (MEB, 2010:12)”.

Müze bilinci öğrenme alanıyla öğrencilerin kazanımları ise şu şekilde sıralanmıştır.

- Görsel sanatların birbirinden farklı dallarında verilmiş olan, aynı zamanda birer kültür ve tarih mirası sayılan eserleri tanırlar. Bu çerçevede öğrenciler sadece yerel olanı değil aynı zamanda evrensel olanı da gözlemleyebilirler.
- Çok çeşitli ve zengin arkeolojik katmanlardan oluşan Türkiye Cumhuriyeti topraklarını, Anadolu medeniyetlerini tanırlar ve bu değerlere sahip çıkma bilincini edinirler.

Müzelerin eğitim yoluyla kişilere sunacakları geniş imkânlar ve bakış açılarının yanı sıra, öğrencilerin yeni yaratımları ortaya çıkarması ve içinde buldukları toplumu, coğrafyayı ve bunun sonucunda da farklı kültürleri kavraması sağlanır (MEB, 2010:12).

2.3.2 ORTA ÖĞRETİM KURUMLARINDA SANAT EĞİTİMİ

Günümüzde gelişen ve değişen dünyada bilim ve teknoloji, yaratıcılık üzerine odaklanmaktadır. Gücün kaynağı değişmiş ve güç, bilgi çağının dinamikleri arasında yer almaktadır. Bu dinamikler, özgünlük, yaratıcılık ve yenilikler üzerine kurgulanmıştır. Sanat ve sanat öğretimi bu dinamikleri tümüyle karşılamaktadır (Yolcu, Yılmaz, Maccario, 2010:11). Bu sebeptendir ki, görsel sanatlar dersi genel eğitim sistemi içinde bu sürece en yakın alanlardan biri olarak görülmektedir.

Sanat eğitimi genel eğitim programlarının bir tamamlayıcısı olarak görülmektedir. Sanat eğitimi, sadece sanatsal yeteneği olan bireyler için değil, yeteneği olmayan bireyler içinde gerekliliğinden bahsedilir. Sanat eğitimiyle bireylerin çevrelerinde olan bitenleri anlamlandırmalarına yardımcı olduğu düşünülür. Aynı zamanda sadece yaratıcılığı geliştirmekle kalmaz bireyin ruhsal anlamda doyurulmasına yardımcı olduğu ve böylelikle de genel eğitimin bir parçası olarak düşünülür.

Etike'ye göre; çağdaş sanat eğitiminde, sanatın bir amaç değil yaşanan bir süreç olması gerektiğini düşünmekte. İstenenin ise gençlerimizi yalnızca sanat adına eğitmek değil de sanat yoluyla onları mutlu etmek olduğunu söyler. Fakat mutlu olmayı gerçeklerden uzaklaşmak anlamında düşünülmesini, ancak mutlu ve dengeli kişi ve kişiliklerin daha mutlu ve güzel bir dünyayı yaratmada etkin olabileceklerini belirtir (Etike, 1995:45).

20.yüzyılın başlarından bu yana sanat eğitimi kavramı kavramsal genel anlamıyla sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır. Dar anlamıyla ise okullarda sınıflardaki ve ilgili bölümlerdeki bu alana ilişkin olarak verilen dersleri tanımlar. Yukarıdaki yaygın ve tüzel anlamında kullanıldığı özellikle belirtilmedikçe, sanat eğitimi, daha çok “plastik sanatlar alanında verilen eğitim” biçiminde anlaşılmaktadır. Her iki durumda da sanat eğitimi, yetişkin eğitiminden çok, yetişmekte olanların genel eğitim süreci içinde ele alınmaktadır (San, 2003:17).

Sanat eğitimi programının öğrencinin bireysel özelliklerine verilmesi gerektiğinden yola çıkarak orta öğretim kademesinde eğitim alan bireyin gerçekte imgelem arasında bir dünya kurduğu düşünülürse, konularında bu çerçevede verilmesi gerekliliği ortaya çıkar. Bireyin öznel kimliğinin gelişmesinde önemli bir özellik olan imge çocuğun algılamaya öğrenmeye başladığı andan itibaren çevresinden ya da kendisinden edindiği bütün duyuların zihninde birleştirip canlandırabildiği bir yeti olup kazanılan kavramlar ve imgeler çocuğu nesne dünyası hakkında bilgi sahibi yaptığı gibi, imgesel dünyanın da gelişmesi için gereklidir (İnce, 2004:181).

Ülkemizde orta öğretim kurumlarında görsel sanatlar dersi 9, 10, 11 ve 12. Sınıflarda haftada 1 ders saati zorunlu seçmeli dersler arasında verilmektedir. Program içeriğinin yoğun olarak verilmesinden dolayı eğitimciler tarafından ders saatinin, konuların yetiştirilmesi açısından yetersiz olduğu düşünülmektedir. San (1982:223), ortaöğretimde genel olarak resim derslerinin öğretim programlarını hemen hemen kusursuz olarak nitelemekte ve yalnız sorunun bu derslerin nasıl okutulduğunun oda ve atölyelerin, işliklerin yetersizliğinin yani fiziksel koşulların ve öğretmen yetiştirme sorunu olduğunu ifade etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı, orta öğretimde görsel sanatlar dersinin genel amaçlarının sanatçı yetiştirmek olmadığını, sanatı seven bireyler yetiştirmek olduğunu belirtir. Aynı zamanda sanat uğraşısında bulunan ve sanat yapıtıyla karşılaşp onu değerlendiren kişide harekete geçen tüm zihinsel yeti ve süreçleri, duyu, duyum, algılama, imgeleme, düşünme, çağrışım gibi güçleri eğitmek eğitimin hedefleri olarak belirlenir. Dersin programı oluşturulmasında öğrenciyi, aktif, katılımcı ve sorunları araştırmacı bir birey haline getiren “öğrenci merkezli yaklaşımlar” temel olarak alınmış olup, kuramsal anlatım ve tekrardan uzak, bireysel öğrenmeyi destekleyici nitelikte yapılandırılmıştır. Aynı zamanda program, bir sanat eseriyle karşılaşıldığında nasıl bakılması gerektiğini bilen, sanatı yaşamının bir parçası olarak gören, duygu, düşünce ve izlenimlerini özgün sanatlara dönüştüren, tarihi ve kültürel değerlere duyarlı, evrensel düşünceye sahip, sanattan tat alan, özgüveni gelişmiş, yaratıcı ve üretken, eleştirel bakış açısına sahip, doğayı seven, çevreye saygılı, Atatürk ilke ve inkılâplarını, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, ulusal ve kültürel değerlerini kavramış, laik, demokratik, barışçı ve çağdaş nesiller yetiştirilmesinin hedeflendiğini vurgulamaktadır (MEB, 2010:11).

Ortaöğretim programında öğrencinin kazanması istenen amaçlar şu şekilde sıralanmıştır.

1. Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları doğrultusunda; Atatürk ilkelerini ve inkılaplarını benimsemiş, Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görevlerini ve sorumluluklarını bilen, laik, demokratik bir kişiliğe sahip olmaları,
2. Atatürk'ün akla, bilime, tekniğe, teknolojiye, sanata ve sanatçıya verdiği önemi kavrayarak, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı olmaları,
3. Ulusal değerleri anlayarak, tarihî ve kültürel mirasımızı benimsemiş, koruma ve gelecek nesillere aktarma konusunda kişisel sorumluluk alarak ulusal kültürümüzle gurur duymaları,
4. Sanatın insanlık tarihine katkılarını bilen, evrensel düşünceye sahip bir birey olarak toplumların gelişiminde güzel sanatların yerini ve önemini değerlendirmeleri,
5. Görsel sanatlarla ilgili temel terimleri, teknikleri, yöntemleri kullanma becerileri kazanmaları,
6. Farklı tekniklerin getireceği anlatım zenginliğinin bilinciyle yenilikleri takip etmeleri ve sanatsal çalışmalarında teknolojik olanaklardan yararlanmaları,
7. Görsel dünyayı doğru algılayarak görsel algı birikimini ve hayal gücünü geliştirmeleri,
8. Duygu, düşünce ve izlenimlerini özgün sanatsal tasarımlara dönüştürerek kendilerini sanat yolu ile ifade etmeleri,
9. Bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk alarak planlı çalışma ve zamanı verimli kullanma alışkanlığı edinmeleri,
10. Sanat yapıtlarını, betimleme, çözümlenme, yorumlama, yargılama yöntemleri ile inceleyerek, eleştirel bakış açısı kazanmaları,
11. Sanattan tat alan, sanatı çözümleyebilen, kültürü anlayan, sergi, sanat galerisi, tarihî çevre ve müzeleri gezme alışkanlığı edinmiş bir kişiliğe sahip olmaları,

12. Görsel sanatlarla ilgili meslekleri tanıyarak, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek seçimi yapmaları,

13. Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, barışçı bir kişiliğe sahip olmaları,

14. Doğayı seven, çevreye saygılı, estetik duyarlılık kazanmış bir kişiliğe sahip olmaları,

15. Özgüveni gelişmiş, farklılıkları yakalayabilen, problem çözme becerisi gelişmiş, gözlemin ve araştırmanın önemini kavramış, yaratıcı ve üretken bir kişiliğe sahip olmaları amaçlanmaktadır (MEB, 2010:31-32).

Görsel sanatlar dersi 9, 10, 11, 12. Sınıf düzeyinde kazandırılması istenen beceriler ise şu şekildedir;

- Eleştirel düşünme
- Yaratıcı düşünme
- İletişim ve empati
- Problem çözme
- Bilgi Teknolojilerini kullanma
- Girişimcilik
- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
- Karar verme
- Gözlem ve görsel algılama
- Zaman ve mekânı algılama
- Katılım ve işbirliği
- Araştırma sorgulama
- Kendini sanat yoluyla ifade etme
- Planlı ve düzenli çalışma
- Görsel sanatlarla ilgili teknikleri kullanma
- Estetik duyarlılık

- Özgüven (MEB, 2010:33)

Ortaöğretim görsel sanatlar dersi öğrenme alanları ilköğretim öğrenme alanlarında olduğu gibi;

- Görsel sanatlar kültürü
- Görsel sanatlarla biçimlendirme
- Tarihi çevre ve müze bilinci

Şeklinde 3 öğrenme alanı altında yapılandırılmış olup 9, 10, 11, 12. Sınıflar düzeyinde ilköğretim görsel sanatlar öğretim alanından içerik olarak farklılaşmaktadır. Ülkemizde sanat eğitiminde daha önce kullanılan programlar uygulamaya dönük öğrenci için faydası olmadığı düşünülen programlar olarak bilinmektedir. Günümüzde ise sanat eğitimi konu alanları genişletilerek; sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve uygulama olarak dört sanat disiplini görsel sanatlar dersi öğretim programına birleştirilerek alınmıştır. Böylece her disiplin bir ötekini güçlendirerek sanatın öğretiminin yeni bir yapı içinde gerçekleşmesine olanak tanıyacaktır. Sanatın öğretim alanları kuramsal ve kılışsal olarak ikiye ayrılır. Estetik, eleştiri, sanat tarihinin kuramsal anlamda yaratıcı etkinlikler diye tanımlanan ise uygulamalı alanını düşünsel boyutta desteklemesi gerekir. Böylelikle tam bir öğrenme gerçekleşmiş olacaktır. Sanat eğitimi hem bilgi ve hem de bir uygulama alanı olarak kabul edilmiştir (Kırışoğlu, 2009:31).

Disiplin temelli sanat eğitimi olarak adlandırılan bu yaklaşımda farklı disiplinlerin kazanımlarının birlikte kullanılarak bir bütün haline getirilmesi ve bütünü parçalardan büyük olduğu ifade edilmektedir. Parçalar arasındaki ilişki belirli bir sisteme bağlı değilse (disiplinler arası öğretim yaklaşımı gibi) parçaların bir arada olması bir bütünlük ifade etmemektedir. Genel olarak, disiplinler arası yaklaşım; programların esnek olması, birbiriyle bağlantılı konu alanlarının birleştirilmesi, temalara dayalı ünitelere önem verilmesi, çeşitli kaynakların incelenmesi ve öğrenci gruplarının oluşturulması gibi noktaları kapsamaktadır (Yarımca, 2011:8).

Sanat Tarihi

Modern görsel sanatlar eğitimi içinde sanat tarihi, sadece bilgi aktarımını esas almaz aynı zamanda çocuk merkezli eğitim – öğretim etkinliklerini benimsediğinden, yöntem teknik, araç – gereç kullanımı ile daha verimli sanat tarihi eğitimi yapılmasına olanak

sağlar. Sanat tarihi ince farklılıkları görebilme kabiliyeti edinmeyi sağlar. (Aykut, 2006:35) Aynı zamanda öğrencilere idrak etmeyi, görsel ifadeleri ve onların ilişkilerini meydana getiren öğeleri anlamayı öğretir. Sanat ürünleri insanın toplumsal ilişkilerinden doğduğuna göre, bir sanat yapıtının tam olarak anlaşılabilmesi için her şeyden önce sanatçının içinden geldiği toplumsal ve sosyal psikolojiyi bilmek gerekir (Özsoy ve Şahan, 2009:209). Bütün bunları bilmek, öğrenmek anlamında sanat tarihi dersi dört disiplinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sanat Eleştirisi

Sanat eleştirisi öğretimi alan öğrenci insanın dikkat etmediği şeyleri görme ve açıklama, eserin ön yapı elemanları arasındaki ilişkileri çözümlenme, arka plandaki anlamları yorumlayıp toplum için önemini yargılayarak bir sanat eserini anlayabilmektedir. Sanat eleştirisinin asıl amacı, bir çocuğun estetik tepkisini “ kısa bir bakış” atmaktan “daha sürekli” anlamlı bir bakışa dönüştürmeyi sağlamaktır. Aynı zamanda bu yaklaşım sayesinde öğrenciler, atölyede sanat eserlerini tartışırken konu hakkında bilgi edinerek tarihsel ve eleştirel etkinlikler yapabilir ve bu çalışma incelenip tartışılana kadar farklı yargı ve yorumlamalarda bulunabilir (Ayaydın, Vural, Tuna, Yılmaz, 2009:62). Öğrenciler sanat eseri eleştirisi yaparken betimleme – çözümlenme, yorumlama ve yargı basamaklarını kullanabilmektedir.

Estetik

Eğitim bilimcilerin tümü genel eğitimle sanatın en ilgili olduğu alanları sanatı tartışırken kullandığımız sözcükleri, sanatı tanımlamak ve yargılamak için uygun yollarla ilgili teoriler, sanatta doğanın karşılığı, sanatta yaratıcılık ve sanatın toplumdaki rolü gibi konulara eğilmektedir (Özsoy ve Şahan, 2009:210). Görsel sanatlar dersi içerisinde estetik öğretiminin amacı, öğrencinin sanat üzerine konuşmasını, kendi yorumunu katmasını sağlamaktır. Okullarda estetiğin konuları sanat yapıtları ile sınırlı tutulmaz, aynı zamanda çevre, doğa, insanın günlük yaşamına girmiş her nesne güzellik yüzünden tartışılır (MEB, 2010).

Uygulamalı Çalışmalar

Görsel sanatlar dersi programında açıklandığı üzere uygulamalı çalışmalar plan yapma, tasarım ve üretim yollarını içine alır. Aynı zamanda uygulama, düşünmeyi, algılamayı, hissetmeyi, hayal etmeyi ve bunların yanında aktiviteyi içeren bir dizi insani yöntemleri geliştirir. Bu tür uygulamalarda önemli olanın mükemmel bir çalışmanın ortaya çıkması değil, sürecin eğlenceli olması ve öğrencinin bu süreçten haz almasıdır (Özsoy ve Şahan, 2009:211).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SANAT

EĞİTİMCİSİ YETİŞTİRME

3.1 TÜRKİYE’DE SANAT EĞİTİMCİSİ YETİŞTİREN KURUMLAR

Günümüzde sanat eğitiminin bireylere verilmesiyle, yeni nesilleri sağlıklı ve dengeli bireyler olarak, kendileri ile barışık ve kendilerini ifade güçleri gelişmiş olarak yetiştirebilmek amaçlanmaktadır. Bu nedenle, gelecek nesilleri yetiştirmede çok önemli bir amaç yüklenen sanat eğitimcilerinin iyi yetişmesi, eğitimcilik formasyonlarının eksiksiz olması gerekmektedir (Dumanoğlu, 2004:41)..

Türkiye’de resim derslerinin eğitim programlarında ilk olarak konulması, Mühendishane-i Berri-i Hümayun okulunda askeri ve teknik amaçlarla; resim, perspektif, desen ve teknik resim derslerinin konmasıyla gerçekleşir. Bu derslerin programda yer almasıyla batılı anlamda resmin okullara girmesi sağlanmıştır.

1883’de Sanayi-î Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Akademisi)’nin açılması ile resim sanatı ve eğitimi konusunda önemli adımlar atılmıştır, Türkiye’de orta öğretim kurumlarının ilk resim dersi öğretmenleri de bu kurumlarda yetişmişlerdir (Etike, 1995:59). “öğretmenlik mesleğinin insanlar arası etkileşimde yeni bir nesli yetiştirmeye, belli bir bilgi ve beceriyi gerektirdiğinden; bu sanatçıların eğitim formasyonları olmadığı için yetersiz bulunmuşlardır (Kırıçoğlu, 1994:139)”. Böylelikle o dönemde resim-iş öğretmeni yetiştirme gündeme gelmiştir.

1922 yılında Sanayi-î Nefise Mektebi programına resim Pedagojisi dersinin girdiğini öğrenmekteyiz. Bu okulu bitirenler ortaokullarda resim öğretmeni olarak görev yapabilmekteydiler. Fakat bu ders akademinin sadece sanatçı yetiştirmek gibi bir amacı olduğu belirtilerek 1930 yılında programdan çıkarılır.

1924 yılında Türkiye’de eğitim konusunda araştırmalar yapması ve görüş bildirmesi için Amerikalı eğitim bilimci John Dewey Türkiye’ye çağrılır ve yaptığı araştırmalar sonucunda rapor hazırlar. Bu rapor 1926’dan sonra temel alınarak eğitimde çok önemli bazı atılımlar yapılmıştır. Bu gelişmelerin içinde resim eğitimi ve sanat eğitiminde

vardır. Etike dönemin Eğitim Bakanı Mustafa Necati'nin ve kurduğu ekibin çaba ve özverileriyle sanat eğitiminde gerçekleştirilen yenilikleri şöyle sıralar:

13 Mart 1924 tarihli "Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu" yayınlanıncaya dek resim öğretmenlerinin gezi öğretmen (seyyar muallim) sayılmaları, hem öğretmenlerin kişiliğine hem de resim öğretimine devletçe önem verilmediğini gösterir. Belirtilen yasayı düzenleyen eğitimciler bu anlayışı görmüşler ve yasada bu yanlışı biraz olsun düzenlemişlerdir... Böylece resim öğretmenleri "Seyyar Muallim" tanımlamasının dışına çıkmış bu madde tüm resim öğretmenlerine eşitlik getirerek gelişmelerini önleyen yasal engelleri ortadan kaldırmıştır (Etike, 2001:103).

1926'da ilkokul programları yeni ve çağdaş eğitim ilkeleriyle yeniden düzenlenmiştir. İlkokul programlarındaki resim ve elişleri ile ilgili yeniliklerin uygulanabilmesi için öğretmenlerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla Avrupa'dan tanınmış profesörler çağrılır ve 1926 yazında Ankara'da "İş İlkelerine Dayalı Öğretim Kursu" düzenlenir. Bu dönemde resim öğretimi ile ilgili olarak gerçekleştirilen bir diğer uygulamada öğretmen okullarının binalarında yaptırılan resim ve elişleri atölyeleridir. 1927 yılında batılı ülkelerdeki eğitim anlayışını incelemek için Maarif Vekâletince kendi kurumları için gerekli gördüğü öğretmen ve uzmanları yetiştirmek ve ülkenin bilimsel düzeyini yükseltmek amacıyla yabancı ülkelerin okul ve kurumlarında öğrenim görmek üzere gençler gönderilmesine karar verilmiştir. 1928 yılında ilkokul öğretmenleri arasında açılan bir sınav sonucunda Hayrullah Örs, Malik Aksel, Şinasi Barutçu, İsmail Hakkı Uludağ ve Mehmet Ali Atademir, sanat ve iş eğiticisi olarak yetiştirilmek üzere Almanya'ya gönderilirler. O dönem Almanya'da endüstri çağının güzel sanatlar okulu olan Bauhaus, etkin bir eğitim kurumudur. Bu tür bir yaklaşımın eğitimde uygulanması eğitimin ülke kalkınmasında ve çağdaş uygarlık düzeyine yükselmesinde gerekli olduğu inancıyla beş Türk öğretmenin Almanya'ya gönderilmesi uygun görülmüştür (Etike, 2001:107).

Bu gelişmeler Gazi Eğitim Enstitüsünün kurulması için atılmış adımlar olarak görülmektedir. Okulun kuruluşu 1926-1927 öğretim yılında gerçekleşir. 1932-1933 öğretim yılında ise Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsünde, Resim-iş şubesi açılır. Öğretim süresi 3 yıl olarak belirlenmiştir. Almanya'da Resim-iş öğrenimi alan beş öğretmen 1931'de öğretmen olarak Gazi Eğitim Enstitüsü, Resim-iş

bölümünün kuruluşunda görevlendirilir (Etike, 2001:111). Böylelikle Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-iş bölümünün açılmasıyla Türkiye’de ilk kez resim öğretmeni yetiştiren bir eğitim kurumu açılmış olur. Ülkemizde o dönemden başlayarak 1932-1962, 1963-1974, 1974-1982, 1982-1994, 1994-1998 yılları arasında batıdaki gelişmelerde dikkate alınarak farklı gerekçelerle farklı programlar uygulanmıştır.

1932-1962 yılları arasında uygulanan programda, Batı’daki Sanat eğitimi görüşünden faydalandığı “alan merkezli” görüşten, “çocuk merkezli” görüşe kaydığı yıllardır. Bu yaklaşımın anahtar sözcükleri ise; özgür anlatım, yaratıcılık, kendisinden gelişmedir. Bu yaklaşıma göre sanat eğitimcisinin özellikleri, biraz inatçı, biraz usta, biraz eğitimcidir. O yıllardaki öğretmen tipi bu özellikler dikkate alınarak yapılmıştır. Programın ilk kurucuları Almanya’da eğitim gördüklerinden, program “el becerisi” ağırlıklı hazırlandığından Alman ve Viyana sanat okullarının etkisi görülür. Öğretmenlik bilgi ve uygulaması ile ilgili dersler eğitim Psikolojisi, genel eğitim yöntemleri, Özel Eğitim Yöntemleri ve uygulamadır. Eğitim dersleri 3 yıl boyunca ağırlıkları yıllara bölünerek diğer derslerle birlikte programda yer alır (Kırışoğlu, 1994:140)”. Programın eğitim süresi 3 yıl olup, o günlerin şartları dikkate alındığında ülke gereksinimlerine yanıt veren pek çok resim-iş öğretmeni yetiştirilmiştir.

1960’lı yıllar sanat eğitimi pek çok değişimler yaşanmış, bunlardan en önemlilerinde biride sanat eğitimi dersleri okul programlarında bir disiplin alan olarak yer almaya başlamıştır. Diğer alanlarda olduğu gibi sanatta bir düşünme ürünü, niteliksel anlamda bir problem çözme olarak görülmektedir. “Bu görüşler ışığında sanat eğitimi bu kez “çocuk merkezli” sanat eğitimi görüşünden “disiplin merkezli” görüşe kayar. Bu yaklaşımın istediği öğretim tipi ise, özellikle eğitimci/sanatçıdır. Programdaki yenileşme bu yönde olur (Kırışoğlu, 1994:141)”.

Öğretmen adayları eğitimlerinin ikinci yıllarından başlayarak, resim ve grafik, iki sanat dalında uzmanlaşmaya giderler. İş dersleri ise programda sanat dersleri ile dönüşümlü olarak yer alır. Bunların yanında öğretmen bilgi derslerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. 1963 programının süresi de 3 yıldır. Sanat ile iş dersleri dönüşümlü olarak okutulmaktadır. Bunun yanında öğretmenlik bilgisi dersleri değişmemiştir. Programa sanat eseri inceleme, temel plastik sanatlar eğitimi gibi dersler eklenmiş; programda uygulanan yoğunlaştırılmış ders sistemi, sanat derslerinin çoğalmasına

neden olmuştur. Ancak geçmişten devralınan program üzerinde yapılmaya çalışılan bu değişiklikler, iyi bir sanat eğitimcisinin yetiştirilmesi için yetersiz kalacaktır.

1960'lı yılların ardından 1970'li yıllarda sanat eğitiminde yeni değişimlerin yaşandığı yıllar olarak kabul edilir. “Bilgi alanındaki gelişmeler, eğitimin amaç ve değerlerindeki değişimler, toplumun sanata ve sanatçıya yaklaşımındaki farklılıklar; ekonomik, politik, toplumsal gereksinimler bilimsel ve teknolojik gelişme, resim-iş öğretmeni yetiştirmeye yeni bir görüşle yaklaşmamıza neden olmuştur. Sanatın bir disiplin olarak programlarda yer alması görüşü daha da güçlenir (Kırıçoğlu, 1994:141)”. Programların süresi 4 yıl olarak değiştirilir. Bunun yanında öğrenciler, 4 yıllık lisans eğitiminden sonra bir üst öğrenime devam edebileceklerdir. İş ağırlıklı dersler, temel plastik sanatlar eğitimi ile tasarıma dönüştürülmüştür. Programın getirdiği yeniliklerden biri de öğrencinin bir sanat dalında derinleşme olanağı sunmasıdır.

Kırıçoğlu 1980'li yıllara kadar olan sanat eğitimcisi yetiştirme programlarını şu şekilde özetler;

Geçmişten 80'li yıllara kadar geliştirilen resim-iş öğretmeni yetiştirme modellerinde iyileştirme çabaları “yaygın” programlardan “derin” programlara doğru olmuştur. Çabalar hep resim-iş öğretmenin sanatçılık yanını güçlendirmeye yöneliktir. Çünkü resim-iş öğretmeni ile sanatçı/öğretmen arasındaki ayırım salt bir isim değil, bir kalite sorunudur. Resim-iş öğretmenliği, bir meslek olarak kişide iki yönlü moral değer kaybına neden olmaktadır. Birincisi ülkemizde öğretmenlik eski saygınlığını koruyamamıştır. Toplumsal statüde sanatçılık, öğretmenlikten üstündür. Öğretmenlik mesleğinde ise bu statüdeki daha düşük yeri resim-iş öğretmenliği almıştır (Kırıçoğlu, 1994:141).

1981 yılında çıkarılan Yüksek Öğrenin kanunu (2547 Sayı ve 6 Kasım 1981) ve bunu tamamlayan Yüksek Öğretim Kurumları Teşkilatı hakkında kanun hükmünde kararname ile Türk Yüksek Öğretim sisteminde kapsamlı düzenlemelere gidilmiştir. Türkiye'deki tüm yükseköğretim kurumları üniversitelere bağlanmıştır. Bunlardan biri olan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları da (iki yıllık eğitim enstitüleri ve dört yıllık yüksek öğretmen okulları) üniversitelere bağlanmıştır. Bu bağlantı sırasında, öğretmen yetiştiren kurumların adları, öğretim süreleri, bölüm ve program yapıları vb. unsurlarında da değişiklikler olmuştur

(YÖK,2007). Öğretmen yetiştirme görevinin üniversitelere verilmesiyle, üniversitelerin resim-iş eğitimi bölümleri yeni programlar üretmişlerdir. Amaç resim-iş öğretmenlerinin üniversiteden yetiştirilmesi ile meslek elemanları arasında birlik oluşturulması, öğrenciye sanatın bir dalında derinleşme olanağı verilmesi, tam bir lisans eğitimi ile üst öğrenim kapılarının açılması daha nitelikli sanatçı-öğretmen yetiştirilmesidir (Kırıçoğlu, 1994:139). “1982’de çıkan YÖK yasası ile enstitüler eğitim fakültelerine dönüştürülünce bölümlerde “Resim-iş Eğitimi Bölümü” adını almıştır (Özsoy, 2007:17)”.

İlköğretim ve ortaöğretim kurumları için yetiştirilen öğretmenlerin yükseköğretim düzeyinde yetiştiği iki farklı kurum vardır. Bunlardan ilki sanatçı yetiştirmeyi amaçlayan Güzel Sanatlar Fakülteleri ve daha çok branş (resim-iş ve müzik) öğretmeni yetiştirmeyi amaçlayan eğitim fakültelerinin Resim-iş ve Müzik bölümleridir. San, bu öğretmenlerin yetiştirilme sisteminin uzmanlar tarafından hep yetersiz bulunduğunu ve eleştirildiğini belirtir. Bu konuda yapılan çalışmalardan biri resim-iş öğretmenini hizmet öncesinde yetiştirme projesi olduğunu belirtir. Bu amaçla da YÖK ve Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında yerli ve yabancı uzmanlar Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi için bir proje hazırladığını ve bu projenin ilk olarak 1996-1997 öğretim yılından başlayarak Eğitim fakültelerinin Resim-iş bölümlerinde denenmeye başlandığını belirtir (San, 1998:30). Bu proje kapsamında “ilköğretim ve ortaöğretim sanat öğretimi” adını taşıyan iki kitap yayınlanmış olup, dört disiplin alanı kullanılarak sanat öğretiminde bireye temel bilgi ve davranış kazandırılması amaçlanmaktadır.

Öğretmen yetiştiren kurumların adlandırılması sorun olarak pek çok eğitimcinin çözüm aradığı bir gerçektir. Bu sorun zaman zaman masaya yatırılmış ve tartışılmıştır. 1995 yılında Gazi Eğitim fakültesinde yapılan ve bünyesinde resim-iş eğitimi bölümleri bulunan fakültelerden bölüm başkanlarının ve Milli Eğitim Bakanlığından yetkililerin katıldıkları, toplantıda isim değişiklikleri görüşülmüş, “Resim-iş Eğitimi Bölümü” adının, ilk ve orta dereceli okullardaki resim dersi adının sanat veya sanat eğitimi; resim-iş öğretmenin adının da sanat öğretmeni olarak değiştirilmesinin YÖK’e ve Milli Eğitim Bakanlığına tavsiye edilmesine karar verilmiştir. 1992 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu’nda oluşturulan Resim Dersi Programlarını Geliştirme Özel İhtisas komisyonu tarafından kurula verilen bir raporda da benzer tavsiyeler yer

almıştır. Tavsiyelerin en büyüğü ise 1993 yılında Gazi Eğitim Fakültesi Resim-iş Eğitimi Bölümü Akademik Kurulunda alınan bir kararla, aynı isim değişikliklerinin yapılması yüksek öğretim kuruluna tavsiye edilmiştir. Bu okulların bölümlerindeki programlardan da anlaşılacağı üzere sadece resim sanatına yönelik uygulamalar ve bilgilerle donatılmış öğretmenler değil, resim, heykel, fotoğraf gibi plastik sanatların ve tekstil, seramik, grafik gibi tasarım alanlarıyla, geleneksel Türk sanatları gibi çeşitli alanlarda eğitim görmüş, bunları ilk ve orta öğretim düzeyine indirgemeye yönelik bilgi ve deneyimler edinmiş öğretmenler yetiştirmektedir (Özsoy, 2007:18).

Bu düşünceler ışığında ilköğretim ve orta öğretim kurumlarında verilmekte olan resim-iş dersinin adı Görsel Sanatlar Dersi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Fakat yüksek öğrenimde resim-iş bölümünün adlandırılmasında hiçbir değişiklik yapılmamış yapılan değişiklik resim ve müzik bölümlerinin güzel sanatlar eğitimi adı altında birleştirilmeleri olmuştur.

3.1.1 ÖĞRENCİ SEÇİMİ (ADAY ÖĞRETMEN SEÇİMİ)

Bu alanda eğitim almak ve sonrasında sanat eğitimci olmak isteyenler ülkemizde eğitim fakültelerinin ilgili öğretmenlik programlarında yetiştirilmektedirler. Ülkemizde Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-iş bölümlerine alınacak öğrencilerin belirlenmesi için yetenek sınavları yapılmakta, bu sınavlarda başvuran adaylar arasından; ilgi alana en uygun ve en yetenekli bireylerin seçilmesi amaçlanmaktadır. “Verilen sanat eğitimini alma konusunda, sezgi gözlem ve uygulamaya, bilgi ve beceriye sahip olma niteliklerinin en iyi biçimde sergilenebilmesine olanak sağlayan sistem, en geçerli sınav sistemi sayılacaktır. Ancak, tüm bu niteliklerin sübjektifliği de apaçık ortadadır (Gökbulut, 2004:81)”.

Özel yetenek sınavlarında uygulanan yöntemlerde, her üniversitenin kendi bünyesinde yapmış olduğu sınavlar sebebiyle farklılıklar olmaktadır. Sınavın aşamaları da, kurumdan kuruma ve dönemden döneme değişiklik göstermektedir. Bu sebepten dolayı, yapılan her sınavın kendi koşulları içinde değerlendirilmesi ve her sınav sonucunun eğitim sürecinde olabildiğince izlenerek, öğrenci bazında yorumlanmasıyla; sınav

sistemindeki her farklı uygulamanın başarıya etkisinin zaman içerisinde kesintisiz olarak araştırılması gerekmektedir.

Görsel sanatlar dersinde ortaya çıkan ürün üzerinde yapılan bu değerlendirmelerde, amaç saptama, öğrencinin öğrenmeye hazır olması, öğretim materyallerinin doğru seçimi ve öğretim yöntemleri etkin rol oynar. Bu da elbette öğrenme ve sorun çözme için belirli bir zaman gerektirir. Bunun sonucunda çıkan ürün tek başına değil de, tasarımdan ürüne kadar geçen süreç içindeki bütün çabalar (karalamalar, taslaklar, ürüne giderken aşama aşama elde edilen değişim) değerlendirmeye alındığında daha sağlıklı bir sonuca varılmış olunacağı düşünülmektedir. Yine de bu tür değerlendirmelerde standart ölçümlerin sanat eğitimi sağlıksız yönden etkileyeceği düşüncesinden dolayı pek onaylanmamaktadır. Kırıçoğlu değerlendirmeyi, eğitim açısından uygun bulunan olgulara değer yargısı ile yaklaşmaktadır der. Sınamayı ise, bu değerlendirmeyi yapmak için veri toplamak olarak tanımlar. Öğretim sonucu değerlendirmeler ve bu değerlendirmelere bağlı sınavlar yanında ürüne yönelik bir başka sınavı da yetenek sınavı olarak görmektedir. Ülkemizde üniversitelerin görsel sanatlarla ilgili bölümlere olan aşırı talepten dolayı böyle bir sınavın olması gerektiğini belirtir (Kırıçoğlu, 1994:114).

Yetenek sınavlarına olan gereksinimin bir başka nedeni olarak başvuran adaylarda kendi yetenekleri konusunda bir öz değerlendirme yapıyor olmalarıdır. Sınavlara giren pek çok aday, yeteneği olsun olmasın, bu sınavlara başvurabilmektedir. Bundan dolayı bu sınavlara olan talep çok fazla olduğu görülmektedir. Ülkemizde yapılmakta olan yetenek sınavlarında öğrenci seçmek için farklı yollar kullanılmaktadır. Bunlar,

- 1- Canlı modelden insan çizimi
- 2- Genel kültür testi
- 3- El becerisini öğrenmeye yönelik “iş testi”
- 4- Adayın düş gücünü ölçmeye yönelik çizimler
- 5- Modelden ya da düştüen obje çizimleri, tasarım
- 6- Doğadan renkli çalışma
- 7- Türkçe kompozisyon

Sayılan bu sınav biçimlerinden en çok temel alınan ve uygulanan sınav biçimi “desen” (canlı modelden insan çizimi)dir. Desen sınavının sonucunda öğrencinin doğru görme ve yansıtma yeteneği ölçüldüğü düşünülmektedir (Kırıçoğlu, 1994a:114). “Yapılan araştırmalar öğrenci adaylarının hazır bulunuşluklarının okul başarısını belirlemede yüzde elliden fazla ağırlık taşıdığını göstermektedir”. Güzel sanatlar liselerinin hazır bulunuş düzeyini artırmada atılmış önemli bir adım olarak görülmektedir. Ancak yetersiz olarak düşünülmektedir (Dumanoğlu, 2004:111).

Yetenek sınavlarına başvuran adayların azımsanmayacak bir bölümünün yükseköğretim kurumlarından herhangi birine yerleşememiş, kendilerini biraz yetenekli bulan, kısa yoldan meslek edinin iş imkânına kavuşmak isteyen kişiler olduğu görülmektedir. Bu adayların; birkaç hafta ya da birkaç ay kurslara katılarak başvurdukları bilinmektedir. Dumanoğlu’na göre; sınav sırasında dikkat çeken en önemli konulardan bir tanesinin desen sınavlarında kullanılan model konularının ezberlenerek çalışılması ve çizilmesidir. Oysa bir sanat eğitimcisi adayında olması gereken en temel özelliğin; gözlemlediği, hissettiği, çevresinden algıladıklarını yüzey üzerine kendi duyguları ile yorumlayıp aktarabilmesi olduğunu söyler (Dumanoğlu, 2004:111).

Türkiye’de öğretmen yetiştiren kurumlara öğrenci seçiminde kullanılan ölçütlerinin azlığı eleştirilmiş, hali hazırda kullanılan sınav başarısı, okul başarısı gibi ölçütlere ek olarak mülakat ve öğretmenlik mesleğine uygunluk gibi ölçütlerin de kullanılması önerilmiştir. Benzer şekilde kuru ve uzun (2008) çoktan seçmeli sınavlara ek olarak öğretmenlik meslek liselerinden gelen adaylara sözlü sınavlar uygulanmasını önermişlerdir. Çok yönlü ölçüt kullanılmasının öğretmen adaylarının ilerdeki meslek hayatlarında başarılarını ve öğretmenlik niteliklerini artıracığı varsayılmaktadır. Finlandiya gibi bazı gelişmiş OECD ülkelerine bakıldığında bütün öğretmenlik programlarına, öğrencilerin merkezi sınavların yanında kitap sınavı, mülakat ve örnek ders anlatımı olmak üzere üç aşamalı değerlendirme sonucu kabul edildiği görülmektedir (Atar ve Yılmaz, 2012:532).

Yüksel, araştırmalarda ortaya çıkan anabilim dalına girmeden önce öğretmenlik mesleğine olumsuz bakan bu mesleği hiç düşünmeyen öğrenciler bulunduğuna dikkat çekmiştir. Bu düşüncedeki öğrencilerin anabilim dalına alınmasın da alan bilgisi ve becerisine verilen önemden kaynaklandığını belirtir. Dolayısıyla anabilim dallarında alan derslerinin çok önemli olduğu, alanda uzman olacak düzeye gelmek gerektiği

yönündeki açık mesajların, öğretmenliği ikinci plana atılması gerektiği yönünde örtük mesajlar haline gelmekte olduğu ve öğrencileri öğretmenlikten uzaklaştırdığı görülmektedir (Yüksel, 2007:337). Alana öğrenci seçiminde yetenek sınavlarının yetenek düzeyini ölçmek konusunda etkili olduğu, adayın öğretmenlik mesleğine olan ilgi ve isteklerini ölçmek konusunda yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır.

Çok yönlü ölçüte dayalı öğrenci seçimi özellikle resim-iş ve müzik öğretmenliği programları gibi özel yetenek ile öğrenci alan programlarda bir zorunluluktur. Zira bu programlara yerleştirilecek öğrencilerin merkezi sınav ve okul başarılarının yani ilgili alandaki yeteneklerinin seviyesi de çok önemlidir. Adayların merkezi sınav ve okul başarıları ile yetenek seviyelerinin yerleştirilme puanı hesaplanmasındaki ağırlıkları ÖSYM tarafından ilgili uzmanlardan oluşturulan komisyonlarda belirlenmekte ve her yıl ÖSYM kılavuzunda yer almaktadır. Belirlenen bu ağırlıklar Türkiye genelindeki bütün eğitim fakültelerinde aynı şekilde uygulanmaktadır (Atar ve Yılmaz, 2012:532).

Özel yetenek sınavı ile öğrenci alan fakülte ya da bölümlere öğrenci alımında esasları Yükseköğretim Kurumu (YÖK) tarafından öğrenci seçme ve yerleştirme sistemi kılavuzunda belirtilmiştir. Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-iş öğretmenliği programı için başvuru esasları ve yerleştirme puanının nasıl hesaplanacağı net olarak belirlenmiştir.

Eğitim programlarına başvurmak isteyen güzel sanatlar alanından (Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Meslek Lisesi grafik bölümü vb.) başvuracak adayların o yılki LYS puanının 140'dan az olmamak koşuluyla, sözü edilen okullar dışında başvuruda bulunacaklar için 180'den az olmamak koşuluyla başvurabilecekleri ÖSYM tarafından belirtilmiştir. Ayrıca eğitim programları için, programın özelliklerine göre yetenek sınavları üniversitelerce hazırlanarak, uygulanacağı ve sınav sonuçlarının toplanarak bir puan halinde ifade edileceği de belirtilmiştir. Bu puana özel yetenek sınav puanı (ÖYSP) denilmektedir (ÖSYM, 2012).

3.1.2 EĞİTİM-ÖĞRETİM SÜRECİ

Bir okulun veya eğitim sisteminin başarısının öğretmenlerin derste yapmış olduğu uygulamalara bağlı olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle öğretmenin hizmet öncesi almış olduğu eğitimin kalitesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlik mesleğini yapacak kişilerin sağlam bir genel kültür, alan bilgisi ve bunların yanında sağlam bir öğretmenlik bilgisine sahip olmaları beklenir. Tüm dal öğretmenleri için geçerli olan bu durum sanat eğitimcisi içinde geçerlidir. Güzel Sanatlar Eğitimi resim-iş bölümlerinin amacı, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına nitelikli öğretmen adaylarını yetiştirmektir.

Zorunlu eğitim kademelerindeki öğrencilerin sanat eğitimi başta olmak üzere, sanatın eğitim kurumlarındaki hak ettiği yeri alabilmesi, gelişebilmesi ancak, sanatın gerekliliğine önemine inanmış insanlar, çağın gereklerini yakalayabilmiş bir eğitim politikası, gerekli donanım ile etkili bir programla yetişmiş olan eğitimciler sayesinde gerçekleştirilebilir (Zeren, 2006:642). Öğretim, sanat eğitimi kavramının ayrılmaz bir bileşeni olarak görülmektedir. Okul dizgesi içinde öğretim olmadan geniş anlamda sanat eğitiminin gerçekleşmeyeceği, eğitimin öngördüğü çok yönlü eğitilmiş insan tipine de ulaşamayacağı açıktır. Bu eğitimi her aşamada verecek öğretmenin yetiştirilmesi, sanat eğitiminin hedeflerinin gerçekleştirilmesinde en önemli etkidir. İyi yetişmiş öğretmenin yerini hiç bir şey tutamaz (Kırışoğlu, 1991:231).

21.yüzyıl Türkiye’de endüstrileşmenin devam ettiği, aynı zamanda bilgi çağını da yaşadığımız bir çağ olarak bilinmektedir. Çağa ayak uydurmak konusunda sanat öğretmeni de görsel, işitsel tüm alanlarla ilgilenip, çocuğu ve ergeni bir bilinçlendirme sürecine katmanın görevi olduğunu bilerek yetiştirilmelidir (Pasin, 2002:165). Eğitim yapabilmek için eğitilmiş insanlar yetiştirmek sanat eğitiminde de olduğu gibi süreç ve birikim gerektirdiği kabul edilmektedir. Sanatçı eğitmen yetiştiren okullar uygulama okulu olmaktan ileri gitmesi beklenir. Sanat eğitimcisinin, psikoloji ve pedagojiyi iyi bilmesi ve bunları eğitimciliği içinde doğru kullanabilme yetkisine sahip olması beklenmektedir (Çelik, 2002:385).

“Sanatçı öğretmen yetiştiren kurumları yeniden yapılanması, programın çağdaşlığı ve verimli kaynakların artırılması, öğretmenin öğrenci kadar araştırmacı olması bu konuda maddi ve manevi desteklenmesi, öğretmen ve öğrencinin özgürleşmesi, mesleğin

motive edilmesinde temel çözümler olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel eğitimi de kuşatan sorun ve eksiklerin çözümü de sanatçılara, sanat eğitimcilerine ve tüm topluma yansiyacak, sistemli bir başarı sağlanacaktır (Çelik, 2002:386)”.

Eğitim Fakülteleri Resim-iş Eğitimi bölümlerinde, kurumsal sanat dersleri ve formasyon derslerinin yanı sıra atölyelerinde yapılan uygulama derslerinin bir atölye geleneği ve disiplini içinde ele alındığı ve uzun yıllarda etkili olduğu bilinmektedir. İnce, bu konuda; Plastik sanatlarla uğraşan sanatçılarımızın çoğunun eğitim enstitüsü veya eğitim fakültesi mezunu olmalarını bunun en güzel kanıtı olarak görür. Kurumsal amacının öğretmen yetiştirmek olan bu okullardan çok sayıda sanatçı yetiştirmesini, sanatçı olabilme cesareti ve özgüven duygusunun yeterince verilmesine bağlar (İnce, 2002:332).

Çağın değişen koşullarına paralel olarak öğretmenin de rolü değişiklik göstermeye başlamıştır. Daha da önemi artan öğretmenin almış olduğu eğitim programlarında da değişiklikler yapma ihtiyacı doğmuştur. Bu sebeple eğitim fakülteleri yeniden yapılanma sürecine girmişlerdir. Bu amaçla Yüksek Öğretim Kurumu-Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi çerçevesinde 1994-1997 yılları arasında çalışmalar yapılmış, Yüksek Öğretim Kurumu'nun 4 Kasım 1997 tarihli kararı ile “Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma” adı altında yürürlüğe girmiş, 1998-1999 öğretim yılından itibaren de uygulanmaya başlanmıştır.

Yüksek Öğretim Kurumunun yeni yapılanmanın gerekçesini açıklarken aslında bir öz eleştiride yapıyor gibi gözükmektedir. “...Eğitim Fakültelerinin yanlış yapılanma, temel amaçlardan uzaklaşma ve benzeri sorunlarla karşı karşıya bulunduğu ve ülkenin öğretmen gereksinimini karşılamada gerek nitelik gerekse nicelik olarak yetersiz kaldığı” saptamasını yapmıştır.

Bu proje kapsamında gerçekleştirilen ve 1997 reformu içinde temel oluşturan başlıca etkinlikler ve ortaya koyulan ürünler şöyle özetlenebilir.

1.Program Geliştirme

Proje geliştirme kapsamında orta öğretim ve ilköğretim düzeyinde “alan (özel) öğretim yöntemlerine” odaklanılmıştır. Ayrıca, eğitim bilimleri alanında; eğitim programları ve öğretim, okul yönetimi, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanları ile okullarda uygulama çalışmaları konularında geliştirme çalışmaları yapıldığı belirtilmiştir. Bu çalışmaların sonucunda “alan öğretim metotlarını” kapsayan bir dizi kitap hazırlanmıştır (YÖK, 2007:44) .

2.Öğretim Elemanı Yetiştirme

Proje kapsamında; Eğitim Fakültelerindeki öğretim elemanlarına yurtdışında gelişim için sağlanan başlıca olanaklar; yüksek lisans, doktora ve doktora sonrası bursları idi. Ağırlıklı olarak alan öğretimi konusunda sağlanan bu burslardan 91 kişi, kısa süreli burs, inceleme gezisi ve seminerlerden ise 212 öğretim elemanı ve yöneticinin yararlandığı belirtilmektedir.

Ayrıca öğretim elemanı yetiştirmek konusunda bu projeye paralel olarak 1997 yılında yurtdışı lisansüstü eğitim burslarından 750’sini öğretmen eğitimiyle ilgili alanlara ayrılmıştır (YÖK, 2007:44).

3.Donanım Sağlama

Proje kapsamında, Eğitim teknoloji laboratuvarında bulunması gereken malzemeler (bilgisayar, yazıcı, datashow, tepegöz, slayt makinesi, fotokopi makinesi, cilt makinesi vb.) Mikro öğretim ile ilgili teçhizat, bilgisayar laboratuvarı(bilgisayar, yazılımları ve internet bağlantıları ile ilgili donanım)Alan öğretimi ile ilgili malzemeler, kitap ve cd’ler Eğitim Fakültelerinin kullanımı amacıyla alınmıştır (YÖK, 2007:45).

4-Eğitim Fakültesi-Uygulama Okulu İşbirliği

Bu proje, Milli Eğitim Bakanlığı / Yüksek Öğretim Kurumu Hizmet öncesi öğretmen eğitimi projesinin program geliştirme kapsamında gerçekleştirildiği etkinliklerden biridir. Düzenlemeye göre öğretmen yetiştirme programlarında okullarda uygulamaya ayrılan zamanı önemli ölçüde arttırmakta ve bu kapsamda öğretmen adaylarının meslekte gereksinim duyacakları öğretmenlik deneyimini gerçek okul ortamında

kazanmasını öngörmektedir. Bu sayede öğretmen adaylarının lisans eğitimi boyunca öğrendiği bilgi ve becerilerin bizzat okul ve sınıf ortamında uygulamaya konulması ve denenmesi açısından oldukça önemli bir aşama olarak kabul edilmektedir.

Proje kapsamında gerçekleştirilen bir diğer etkinlik ise Akreditasyon ve standartlar çalışmasıdır (YÖK, 2007:46).

5-Eğitim Fakültelerinin Akademik Değerlendirilmesi (Akreditasyon ve Standartlar)

Çalışmanın başlangıç aşaması olarak, ABD ve İngiltere de akreditasyon ve standartlar sistemini tanıtıcı bir doküman (Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon: İngiltere ve ABD örneği) temel oluşturmaktadır (YÖK, 2007:46).

“Öğretmen eğitiminde standartlar, akreditasyonun temelini oluşturmaktadır. Bunlar oluşturulacak sistemin gerçekliğini ortaya koyar ve yüksek nitelikli lisans programlarının geliştirilmesi için neler yapılabileceğini belirler. Standartlar konu alanı uzmanlarının görüşlerine, araştırma ve deneyimlerine göre belirlenmiştir (Saraç, 2009:97)”.

Öğretmen yetiştirme sisteminin reform hareketlerinin devamlılığını sağlamak adına 19.9.1997 tarihinde “Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi” kurulmuştur. Böylelikle Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu ve Eğitim Fakültelerini bir araya getiren ve ulusal öğretmen yetiştirme politikaları konusunda danışmanlık yapacak sürekli bir organın oluşturulması hedeflenmiştir.

Öğretmen Yetiştirme Milli komitesinin amaçları ve görevleri şu şekilde sıralanmıştır.

Amaçları:

- 1- Eğitim Fakülteleriyle gerekli işbirliği ve koordinasyon çerçevesinde çalışarak, hizmet öncesi öğretmen eğitimi kalitesini yükseltmek; dolayısıyla öğrencilerin okullardaki başarılarının artmasına katkıda bulunmak.
- 2- Hizmet öncesi öğretmen eğitimi için ulusal ölçütler belirleyip bunları uygulamak.
- 3- Öğretmen eğitimi kalitesini değerlendirme ve iyileştirme amacı ile kalite kontrol mekanizmaları geliştirmek.

- 4- Öğretmen için gerekli olan bilgi, anlama, beceri ve yeteneklere ilişkin ulusal ölçütler oluşturmak.
- 5- Hizmet öncesi öğretmen eğitiminde okulların etkin katılımını sağlayıp, fakültelerle okullar arasındaki işbirliğinin gelişmesine yardımcı olmak. (YÖK, 2007:48)

Komitenin görevleri de şu şekilde belirtilmiştir:

- 1- Öğretmen eğitimi programlarını ve derslerini oluşturup, güncelleştirmek
- 2- Öğretmen eğitimi derslerine ilişkin ulusal ölçütler geliştirmek ve uygulamayı değerlendirmek
- 3- Yeni öğretmenler için ulusal standartlar geliştirmek ve uygulamasını sağlamak
- 4- Öğretmen eğitimi programlarının kontrolünü, sürekliliğini ve güncelleştirmesini sağlamak
- 5- Öğretmen eğitiminin büyük ölçüde uygulamaya dayandırılmasını sağlamak
- 6- Ülkenin önceliklerinin ve öğretmen açığı olan bölgelerin saptanması, her branş için gerekli olan öğrenci sayısının dağılımının yapılması ve öğretmenlerin temini ve istihdamı ile ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği ve koordinasyon içerisinde çalışmak.
- 7- Öğretmen programları için uygulanabilecek öğrenci seçiminde destek sağlamak
- 8- Yüksek öğretim kurumu ile Milli Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim
- 9- Çalışmanın en iyi ve mükemmel bir biçimde sürdürülmesine yardımcı olmak
- 10- Hizmet içi eğitim kursları ve yurtdışı eğitim bursları yoluyla personel gelişimine katkı ve destek sağlamak
- 11- Okuldaki öğrenim-öğretim kalitesini iyileştirmek ile ilgili olarak sınıf tabanlı eğitim araştırmalarının yaygınlaştırılmasına yardımcı olmak
- 12- Öğretmen yetiştirme ve eğitimi ile ilgili verileri toplamak, korumak ve ilgili yerlere sunmak
- 13- Öğretmen eğitiminin en önemli boyutlarından biri olan fakülte-okul işbirliği konusunda gerekli olan modül ve altyapı çalışmalarına gerçekleştirmek
- 14- Öğretmen yetiştirme ile ilgili kısa ve uzun vadeli planlar yapmak

- 15- Ülkenin ihtiyaçları ve özellikleri ile alandaki çağdaş gelişmeler ve araştırma bulguları doğrultusunda hizmet öncesi öğretmen yetiştirme sürecini etkin ve verimli hale getirmek
- 16- Öğretmen yetiştirme ile ilgili olarak belirlenecek alanlarda gerekli çalışma ve araştırmaları yapmak üzere alan alt komitesi biçiminde faaliyet gösterecek çalışma gruplarını oluşturmak, görevlerini belirlemek ve çalışmalarını değerlendirmek
- 17- Öğretmen eğitimi ile ilgili tüm konularda Yüksek Öğretim Kuruluna önerilerde bulunmalı (YÖK, 2007:49).

Milli Eğitim Bakanlığı yapmış olduğu bir araştırma sonucunda Öğretmen Yetiştirme yeterli performansa ulaşamamasına yani gerekli görünen nitelik ve nicelikte öğretmen yetiştirilememesinin nedenleri incelendiğinde en önemli etkenlerin başında belirtilen bu maddeler bulunmaktadır.

- 1- Öğretmen yetiştirme konusunda, üniversitelerimizin yeterince hazır olmaması, gerek altyapı ve gerekse öğretim elemanı bakımından bir hayli noksanlıkların bulunması
- 2- Bakanlığımızın ve üniversiteler arasında yeterli diyalog ve iş birliğinin kurulamaması, örneğin; ihtiyaç duyulan alanlar için çok az öğrenci alınırken bazı alanlara ihtiyaçtan fazla öğrenci alınmaması, bunun sonucu olarak; arz talep dengesinin bozulması
- 3- Yanlış personel politikalarının bir sonucu olarak; eğitim fakültelerimizin bazı alanlarda “Bilim ve temel araştırma” gerekçesi altında, öğretmen yetiştirme işinin ikinci plana itilmesi, fizikçi ya da kimyacı yetiştirilmesi,
- 4- Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasına geçilmesi ile artan öğretmen ihtiyacı
- 5- Sınıf öğretmeni yetiştiren programların iki yıldan dört yıla çıkarılması, bu okulların iki yıl mezun vermemesi
- 6- Ve en önemlisi; öğretmenlik mesleği için şart olan ve biri olmazsa olmaz olan; 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasasında ifadesi bulunan; Genel Kültür, Özel Alan Bilgisi ve Pedagojik Formasyon gibi üç temel unsurdan birinin veya

ikisinin zaman içinde ihmal edilmesi vb. hususların olduğu saptanmıştır. (İşbilen, 2002:145)

YÖK'ün yeniden yapılanması programlarının incelenmesi sonucunda olumlu taraflar bulunmuş fakat sanat eğitiminde çalışacak öğretmenler açısından incelendiğinde bazı olumsuz yönlerinin olduğu belirlenmiştir. Bunlar arasında; atölye ve sanat teori derslerinin önemli ölçüde kısıtlanarak, içeriksiz öğretmen yetiştirme tehlikesinin ortaya çıktığı gözlemlenmiştir.

...ders içerik ve uygulamalarında özellikle öğretmenlik formasyonunun ağırlığı dikkat çekmeye başlamıştır. Bu düzenlemenin ana kriterlerinden birisini de öğretmen eğitimi alanındaki çağdaş gelişmeler ve yönelimler oluşturmaktadır. Kuşkusuz çağdaş gelişmeler ve yönelimlerin etkisine en çok maruz kalan alanlardan biri olarak sanat eğitimi, orta öğretime öğretmen yetiştirirken eğitimin bilinçli ve kapsamlı yapısı içinde sanat eğitimcisinin profilini de görmemize imkân sağlamaktadır. Ama orta öğretim içinde bir sanat eğitimcisinin başarısını bu profil içinde gözlemek zor olmaktadır. Müfredat gereği vermekte olduğu derslerin ve içeriklerinin hem teorik hem de pratik performansına bakıldığında, öğretmenin yeterince özgür olmadığı da açıktır. Sanat gibi esnek ve değişken bir alanın eğitiminde öğretmenin performans, değişimin ve gelişimin sürekliliği ve aşamalılığını sağlayıcı veya değerlendirici olması gerekirken, müfredat yapısı bunu engellemektedir (Eker, 2002:120).

Yeniden yapılanma programında dikkati çeken bir diğer husus; Müzik öğretmenliği ile resim-iş öğretmeni yetiştirme yapılanmasının aynı kurum içerisinde aynı bölüm çatısı altına alınması olmuş ve bu durum pek çok görüş ayrılıklarına da sebebiyet vermiştir. Bu tür “birleşme ve bütünleşme” olarak nitelendirilen bu uygulamanın olumlu karşılanabilir olması yanında birleştirilip – bütünleştirilen alanların kendi doğal büyüme ve gelişme olanakları daraltılmış, küçültülmüş ve kısıtlanmış olmalarından bahsedilmektedir (Kıratlı, 2005:14).

1998 YÖK programına kadar uygulanan Resim İş Bölümü programlarındaki genel görünümde “ana sanat/ana dal” eğitimi yoluyla, alanda uzmanlaşma amaçlanmaktayken, 1998-1999 akademik yılında merkezi olarak uygulamaya giren Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim Öğretmenliği Programında ise öğretmen yetiştirme amacı öne

çıkarılmıştır. Özel öğretim dersleri, uygulamalı derslere dönüştürülmüş ve öğretmenlik meslek bilgisi dersleri birinci yarıdan itibaren programa yerleştirilmiştir. Böylelikle de ana sanat dallarının program içindeki ağırlıkları azaltılmıştır (Çoban, 2007:33).

Yeniden yapılanmada 1998 yılı Resim Öğretmenliği Lisans programında yer alan dersler ve ağırlıkları aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

<u>İÇERİK KATAGORİSİ</u>	<u>KREDİ SAATİ</u>	<u>AĞIRLIK</u>
Öğretmenlik Meslek Bilgisi	49	33,5
Alan Bilgisi	83	56,5
Genel Kültür	14	10,0
Toplam	146	100

Geçmişte kullanılan öğretmenlik formasyonu dersleri daha çok eğitim bilimleri alanındaki teorik bilgilerden oluşmuş ve öğretmene meslekte ihtiyaç duyacağı uygulamalara yönelik bilgi, beceri ve bakış açılarını kazandırmakta yetersiz kaldığı düşünülmektedir. YÖK'ün Eğitim Fakültelerinde oluşturmaya çalıştığı programlarda yer alan yeni öğretmenlik formasyonu dersleri teorik bilgiler yanında, gerçek okul ortamına ve güncel öğretmenlik mesleğine ilişkin bilgi ve beceriler göz önüne alınarak hazırlandığı anlaşılmaktadır (Özel, 2004:54).

YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi ve Öğretmen Eğitimi yeniden yapılandırma kapsamında diğer bir değişiklikte sanat öğretmenliği lisans programların da sanat eğitimi anlayışı olan disiplin temelli sanat eğitimi yönteminin lisans programlarında özel eğitim yöntemleri dersi içerisinde öğretilmeye başlanmasıdır. Bu yaklaşım ile amaçlanan sanat yapıtının merkeze alınarak ve sanatın dört disipliniyle bağlantı kurarak sanatın öğretilebileceğidir.

“Çağdaş sanat eğitimi yaklaşımlarının başarılı olabilmesi için ön koşullarından biri sanat öğretmeni eğitimcilerinin bu yaklaşımlara karşı olumlu tutum ve ilgiye sahip olmalarıdır (İşbilen, 2002:141-142)”. Bu şekilde eğitimde toplam kaliteyi sağlama çabaları branşlar da standartların oluşturulması için atılan bir adımı olarak görülmektedir (Aykut, 2006:38).

Öğretmen yetiştirme konusunda 1997 yılında gerçekleştirilen yeniden yapılanmanın geçen sekiz yılı aşkın bir uygulamadan sonra 2006 yılında yeniden düzenlenmeye gidilmiştir. Bu düzenlemede 1997-1998 de yapılan düzenlemeyi değiştirmek değil, programların güncellenmesinin ve modelin aksayan yönlerinin düzenlenmesinin amaçlandığı YÖK tarafından belirtilmiştir.

2006-2007 yılında düzenlemeye gerekçe olarak sekiz yıllık uygulama sürecinde üniversiteler, Milli Eğitim Bakanlığı ve sivil toplum örgütlerince düzenlenen sempozyum, panel, çalıştay, açık oturum, konferans gibi akademik etkinliklerde, Eğitim fakültelerinde uygulanan öğretmen yetiştirme programlarının; çağın gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip öğretmenler yetiştirmedeki yeterliliklerinin tartışılır olması, bilimsel araştırma verilerine ve alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak programlarla ilgili sorunların çözümlenmesine yönelik önerilerin ortaya konduğu belirtilmiştir (YÖK, 2007:63).

Yeni Program incelendiğinde; öğretmenlik meslek dersleriyle ilgili olarak şu noktalar dikkat çekmektedir:

- Öğretmenlik meslek derslerinde bazı değişiklikler yapılmış, bazı derslerin de kredileri değiştirilmiştir. Genel olarak ders sayısı ve kredi miktarı aynı kalmakla birlikte, uygulama okulları bulmada yaşanan sorunla nedeniyle, Eğitim Fakültesi Dekanlıklarının talepleri doğrultusunda, okul deneyim ders saatleri azaltılmıştır.
- Eğitim temellerine ilişkin derslerden; eğitim psikolojisi ve eğitim tarihi dersleri zorunlu ders olarak konulmuş, eğitim felsefesi ve eğitim sosyolojisi dersleri de seçmeli dersler listesinde yer almıştır.
- Öğretmenlik mesleğine giriş, gelişme ve öğrenme, öğretimi planlama ve değerlendirme dersleri kaldırılmıştır.
- Eğitim bilimine giriş, eğitim psikolojisi, öğretim ilke ve yöntemleri, ölçme ve değerlendirme, Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi dersleri konulmuştur. Ayrıca, bir seçmeli ders eklenmiştir.
- Öğretmenlik meslek dersleri için programa göre bir veya iki seçmeli ders konulmuştur. (YÖK, 2007:65)

3.1.3 DERSLER, DERS İÇERİKLERİ VE HEDEF KAZANIMLARI

21. yüzyıl, eğitimde reform, yenileşme ve gelişme dönemi olarak kabul edilmektedir. Tüm bunların içinde öğretmene mutlaka yer verilmesi gerektiği ve öğretmenin bu süreçlerin bir parçası olması gerektiği düşünülmektedir (Tutkun, 2010:4). Eğitim Öğretimin hedeflere ulaşmasında öğretmen önemli bir yere sahip olarak düşünülüyorsa, öğretmen adaylarının nitelikli bir eğitim almaları önemli bir hal alıyor. Bu bağlamda sanat eğitimcisinin niteliğini belirleyen unsurlardan biri olarak almış olduğu eğitim programı önem kazanıyor.

“Uygulanan programlarda duygu, düşünce, imgeleri bir bütüne, ürüne dönüştürmek için gerekli bilgi, becerilerin kazandırılması ve geliştirilmesine yönelik öğretisel amaçlarla, ürünün düşsel, sanatsal, özgün ifadelerinin anlatımı ile ilgili amaçların dengelenerek verilmesi öğretimde bütünlüğün sağlanması için gereklidir (Ünver, 2004:164)”. Sanat eğitimcisi yetiştirmede derslerin içeriğini belirleyen üç alan mevcuttur. Bunlar genel kültür, meslek bilgisi ve öğretmenlik formasyonudur. Genel kültür ve alan bilgisi her meslek grubu için gerekli olmasına rağmen, öğretmenlik meslek bilgisi sadece öğretici ve eğitici kimliğini kazanan alanlar için gerekli ve zorunlu görülmektedir. Çünkü öğretme işi en zor işlerden biri olarak kabul edilir ve öğretmenlik bilgisi öğretmeyi öğrenmek, öğrenmeyi öğretmek olarak tanımlanabilmektedir. Dolayısıyla hangi alan olursa olsun öğretmen yetiştiren kurumların ortak dersi olan öğretmenlik meslek dersi mecburidir (Tepecik, 2004:75).

Öğretmenlik mesleğinde sadece alan bilgisinin tek başına yetmeyeceği düşünülmektedir. Bunun yanında genel kültüre sahip olması, bir ana sanat dalında yetişmesi ve bunun yanında da yardımcı sanat dalını da uygulayarak tanınması istenir. Bunların yanı sıra da öğretmenlik bilgilerini kazanması, kurumsal sanat bilgileri veren dersleri alması aynı zamanda da yabancı dil bilmesi de beklenir. Öğretmenlik bilgilerini kazanırken Eğitim Sosyoloji, Eğitim Psikolojisi, Genel öğretim yöntemleri gibi alanlarda da bilgi sahibi olması istenmektedir. Uygulamalarla almış olduğu bu bilgileri de kullanabileceği ortamların sağlanması gerekmektedir (Söylemez, 2004:409). Sanat eğitimcisi olarak yetiştirilen birey öğrenimi boyunca öğrenmiş olduğu bilgileri ‘sistemin temeli kabul ederek’ bunu sürekli yenilemek durumunda olduğunu bilmesi gerektiği düşünülür. Kendi alanı ve diğer yan alanda kişilerle işbirliği içinde olması

beklenmektedir; çünkü sanat eğitimini artık ortak bir çalışmayı gerektirmektedir, bilimler arası sınırlarda tıpkı sanatsal disiplinlerin arasındaki sınırlar gibi iç içe geçtiği düşünülmektedir. Sanat eğitimcisi yetiştiren kurumların bu koşullar içinde öncelikli olarak düşünmesi gereken şey; çok yönlü düşünebilen, temel disiplinlerle iç içe geçen tüm yan dalların bilinçli bir programlamayla öğretmen adaylarına verilmesi gerektiğidir (Şahiner, 2004:416).

Orta öğretim kurumlarına sanat öğretmeni yetiştirmesi gereken kurumların YÖK'ün yeniden yapılanma programı öncesi, öğretmen yetiştirmekten ziyade, sanatçı yetiştirmeye yöneldiği için, kurum modeli olarak kendisine Güzel Sanatlar Akademisi gibi olmak hedefini seçti. Örgütlenmesine sanat okulu ya da akademisi anlayışına doğru değiştirdi. Seramik, tekstil, grafik gibi dallar açıldılar ve programlarda bu ders saatlerine, atölye çalışmalarına fazlasıyla yer ayırdılar. Bu durum YÖK tarafından bir tür tepki düzenlemesi ile karşılanmış oldu. Bu kez alan bilgisi zayıf bir sanat öğretmeni yetiştirmek tehlikesiyle karşılaştık. Her şeye rağmen YÖK'ün adımının ileri bir adım olduğunun göz önüne alınırsa ve öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları programlarını dengeli bir şekilde oluşturur, eski alışkanlıklarından vazgeçer, yaratıcı ve geleceğe bakan programlar oluşturabilirse, YÖK yeniden yapılanma programı önümüze bir fırsat olarak durmaktadır. Yaratıcılığın tetiklenmesi, nesillerin sanat değerini doğru algılaması için program ve ders içeriklerinin bu anlayışa uygun dengelenmesi gerekmektedir (Özel, 2004:56).

Bütün derslerin yanında sanat eğitimcisi adayının almış olduğu Ana sanat atölye dersleri öğrencinin alanı ile yapılanmasında önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Nitelikli sanat eğitimcisinin yetiştirilmesinde alanı ile ilgili yeterliliği çok önemli bulunmaktadır. Bu aynı zamanda öğrencinin formasyon derslerindeki başarısıyla da ilişkilendirilmektedir (Aksoy, 2004:91) .

Sanat eğitimcisi yetiştiren kurumların programlarıyla hedefledikleri; ilk ve orta öğretim kurumlarındaki bireylere gerektiğinde plastik sanatların her dalında bilgi ve beceri kazandırabilecek, istediği alanda da ürün verebilecek nitelikli mezunlar verebilmektedir (Orkun, 2004:320). Bu doğrultuda Avrupa ve ABD'de uygulanmakta olan ve ülkemiz şartlarına göre düzenlenen “disiplin temeli sanat eğitimi” programının ilk ve orta öğretim kurumlarında uygulanmaya başlamıştır. YÖK ve Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi ve Öğretmeni Yeniden Yapılandırma Programı

doğrultusunda atılan bu adımın ileriye dönük Olumlu sonuçlarının alınacağı düşünülmektedir. Uygulanmaya başlanılan bu program sanat öğretmenliği lisans programlarında özel öğretim yöntemleri dersinin içinde alınmış olup, böylelikle kurumlar arasındaki uyumsuzluk ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

Disiplin temelli Sanat Eğitiminde en az dört sanat disiplini olan; estetik, sanat tarihi, sanat eleştirisi ve uygulama alanlarıyla sanat eğitimi dersleri verilmektedir. Disiplin temelli sanat eğitimi ile ilgili olarak İşbilen şu yargıya varmaktadır;

Bu yaklaşımda temel varsayım sanat yapıtının merkeze alınarak ve sanatın dört disipliniyle bağlantı kurarak sanatın öğretilebileceğidir. Bu eğitim programının başarıya ulaşması, büyük ölçüde onu uygulayanlara bağlıdır. Yeni sanat eğitimi anlayışının eğitim fakültelerinde, işlevsel duruma gelmesi, fakülte eğitim üyelerinin etkin katılımı ve programın gerekçeleri doğrultusunda bilgi ve beceriyle donanmasıyla mümkündür. Çağdaş sanat eğitimi yaklaşımlarının başarılı olabilmesi için ön koşullardan bir sanat öğretmeni eğitmenlerinin bu yaklaşımlara karşı olumlu tutum ve ilgiye sahip olmalarıdır. Bir diğer ön koşul ise, program kapsamındaki yeni dersleri öğretebilmek için sanat eğitiminde ilave bilgi ve beceriyi kazanabilmektir (İşbilen, 2002:141).

Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-iş Öğretmenliği Lisans Programında okutulan dersler ve içerikleri şu şekildedir;

I. Yarıyıl

Temel Tasarım I, Desen Dersi, Perspektif, Eğitim Bilimine Giriş. Birinci dönemin kültür dersleri ise Türkçe I (yazılı anlatım), Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I, Yabancı Dil I'dir.

II. Yarıyıl

Temel Tasarım II, Desen II, Sanat Tarihine Giriş. 2.yarıyılın diğer dersleri ise; Psikolojisi, Türkçe II (Sözlü Anlatım), Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II ve Yabancı Dil II'dir.

III. Yarıyıl

Ana Sanat Atölye I ve Seçmeli Sanat Atölye I dersleri, Yazı Dersi, Bilgisayar I, Batı sanat tarihi dersi, Öğretim ilke ve yöntemleri dersi.

IV. Yarıyıl

Ana Sanat Atölye II ve Seçmeli Sanat Atölye II dersleri, Sanat felsefesi, Çocuğun Sanatsal Gelişimi, Öğretim Teknolojisi ve Materyal Geliştirme, Bilgisayar II dersleri.

V. Yarıyıl

Ana Sanat Atölye III ve Seçmeli Sanat Atölye III dersleri, Türk Sanat Tarihi dersi, Sınıf Yönetimi, Özel Öğretim Yöntemleri I, Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersleri.

VI. Yarıyıl

Ana Sanat Atölye IV ve Seçmeli Sanat Atölye IV dersleri, Özel Öğretim Yöntemleri II, Sanat eleştirisi, Çağdaş sanat, Türk Eğitim Tarihi, Ölçme ve değerlendirme dersleri.

VII Yarıyıl

Ana Sanat Atölye V ve Seçmeli Sanat Atölye V dersleri, Müze Eğitimi ve Uygulamaları, Özel Eğitim, Rehberlik ve Okul Deneyimi.

VIII. Yarıyıl

Ana Sanat Atölye VI ve Seçmeli Sanat Atölye VI dersleri Topluma Hizmet Uygulamaları, Öğretmenlik Uygulaması, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi.

Ana Sanat Atölye Dersleri 9 adet olup, dersler Resim-iş Eğitimi Bölümlerinin olanakları dikkate alınarak seçmeli ders olarak düzenlenmiştir. Ana Sanat Atölye derslerinden birini üçüncü yarıyıl itibariyle seçen öğrenci mezun olana kadar devam eder. Seçmeli Sanat Atölye derslerinde üçüncü yarıyıl itibariyle 9 atölye derslerinden biri seçilir.

Resim I-II-III-IV-V-VI: ilk dönemlerde temel resim bilgileri ve uygulamaları, son dönemlerde ise çağdaş ve özgün uygulamalara yönelik bireysel ve grup çalışmaları yaptırılır.

Grafik Tasarım I-II-III-IV-V-VI: Yoğun teorik anlatımları da içerecek şekilde altı dönem süresince verilir. Tipografi, görsel iletişim, bilgisayar destekli tasarım ve animasyon çalışmalarını içerir.

Heykel I-II-III-IV-V-VI: Teoriyle birlikte, modelaj, ahşap, metal, polyester ve döküm biçimlendirmeleri ile inşalarını, alçak ve yüksek kabartmaları, figüratif ve soyut düzenlemeleri, bireysel ve grup çalışmaları ile projeler yaptırılır.

Tekstil Tasarımı I-II-III-IV-V-VI: Yoğun teorik anlatımlarla, etraflı malzemelerle çeşitli çalışmalar; örgü ve dokuma teknikleri, tezgâhlar, yüzey tasarımı, tekstil boyama ve baskı teknikleri verilir.

Seramik I-II-III-IV-V-VI: Araştırmalar biçimlendirmeler, inşalar, sırlamalarla birlikte, son dönemlerde geleneksel ve çağdaş yorumlar yoğun teorik anlatımlarla yaptırılır.

Geleneksel Türk Sanatları I-II-III-IV-V-VI: Hat, tezhip, minyatür, çini, cam, vitray, ebru, özgün cilt kapağı, geleneksel takı ve mücevher, halı ve kilim vb. gibi yörelere özgü diğer dalları da içine alacak biçimde, geleneksel yöntemlerle ancak çağdaş yorumları ve uygulamaları kapsar.

Özgün Baskı I-II-III-IV-V-VI: Monotipi, linolyum, ahşap, gravür, litografi, serigrafi, plegsiglas vb. baskı teknikleri teorik ve uygulamalı çalışmaları kapsar.

Endüstriyel Tasarım I-II-III-IV-V-VI: Bireysel ve grup çalışmaları şeklinde maketler ve projeler halinde uygulanır. Derste üretim, mobilya, takı ve mücevher, tiyatro, mekân içi, bahçe, çevre ve peyzaj, endüstri ürünleri gibi üç boyutlu tasarımlar proje ve maketlerle sınırlı uygulamalar olarak verilir.

Fotoğraf I-II-III-IV-V-VI: Fotoğrafın tarihçesi, fotoğraf makinesi, parçaları, fotoğrafı çekme teknikleri, portre, manzara, gece-yakın plan fotoğrafları, sanatsal çekimler, kompozisyon, karanlık oda, siyah-beyaz ve renkli baskı teknikleri, fotoğraf sanatının günlük yaşamdaki kullanım alanları dersin içeriğini oluşturur. (Yök, 2004:164)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SANAT EĞİTİMCİSİNİN TAŞIMASI GEREKEN NİTELİKLER

4.1 EĞİTİMCİ NİTELİKLERİ

Günümüzde toplumsal, siyasal, ekonomik, endüstriyel; teknolojik olmak üzere her alanda hızlı bir değişim yaşanırken insanoğlu da bu değişim sürecinde kendine yer edinebilmek amacıyla, yeni kaynaklar yaratarak, teknolojiye hâkim olma çabası içerisine girmektedir. Bu çaba sonucunda kendisini gelişen ve değişen toplum düzeni içerisinde bilgiye değer veren, bilgiyi kullanmasını bilen ve bilgi üretebilen bir birey olarak yetiştirme eğilimindedir. İşte bu eğilimin sonucunda bilgiyi arayan ona ulaşmayı bilen, bilgiyi sınıflandırabilen, saklayan ve uygun ortamda değerlendirebilen insan toplulukları bilgi toplumunu meydana getirmektedir. Geleceğin dünyasında ise gücü oluşturacak temel dinamik ne dünün toplumundaki toprak, ne de bugünün sanayi toplumundaki teknoloji olacaktır. Yarının şekillenmesinde en önemli kaynak ”bilgi” olacaktır (Numanoğlu, 1999:332).

Bilgi çağına uyum sağlamanın en önemli alt yapılarından biri de eğitim olarak görülmektedir. Bilgi çağının eğitim sistemi yaratıcı ve yenilikçi insanı yetiştirmeyi temel amaç edinmiştir. Bilgi çağında bilgiler aktarılmayla öğretilmeyecek kadar çoğaldığından dolayı, eğitim ve öğretimde bilgi aktarılmaktan çok bilgiye nasıl ulaşılacağı üzerinde durulmaktadır. Günümüzde geleneksel öğretmen modelinin değiştiği görülmektedir. Bilgi toplumunda öğretmenden beklenen eğitimde çağdaş yaklaşımları ve eğitim ortamını kullanmasını bilmesidir. Bunun yanında bilgi toplumunun özelliklerini, değer ve davranışlarını kazanımları beklenmektedir, bu şekilde de bilgi toplumu insanın yetiştirmenin mümkün olabileceği düşünülmektedir. Teknolojik ve sosyal yapılarda da hissedilen bu değişiklik eğitim ve öğretim sürecinin tüm bileşenlerine etki ettiği ve bu alandaki yeterliliklerin gözden geçirilmesini zorunlu hale getirdiği düşünülmektedir (Şimşek, t.y.). Eğitim kurumlarının varlığı eğitim öğretim programları, öğrenci ve öğretmen ile süregelmiştir. Bunlar içinde öğrenci ve eğitim öğretim programlarının önemi göz ardı edilmemekle birlikte bunun yanında öğretmen önemli bir yere sahiptir. Zira öğrenciyi eğitebilme yeti ve yetenekleri ile işleyen ve bu amaçla eğitim öğretim programlarını uygulayan kişi olarak görülen öğretmen. Geçmişten günümüze eğitim öğretimdeki süreçlerindeki yeri ve önemi hiçbir

zaman azalmamakla birlikte bilgi toplumu olabilme çabası gösteren ülkelerin eğitim sistemlerindeki önemleri daha da artmakta olduğu görülmektedir (Gürbüzürk ve Genç, 2004:7).

Bilgi çağını yaşamaya başlamamızla birlikte öğrenmede de farklılıklar yaşanmaya başlamıştır. Eskiden olduğu gibi öğrenme, katı ve sistematik yapıdan kurtulup hayat boyu devam eden bir süreç olduğu düşünülmektedir. Öğrenme sadece öğretme anlamına gelmemekte aynı zamanda araştırma, keşfetme ve bulma anlamına da gelmektedir. Bu anlamda öğrenmenin boyutunun kişinin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda şekilleneceği ifade edilmektedir.

Terzi, bilgi toplumunun öğretme teknolojisi bir öğrenme teknolojisi olarak tanımlar. Ona göre bilgisayar, televizyon ve internetin neden olduğu yeni teknoloji, okullar ve öğrenme biçimleri üzerinde derin etkiler yapmaktadır. Öğretmenin işini, daha çok yardım etmek, yol göstermek, örnek olmak, yüreklendirmek olarak ifade eder (Terzi, 2003:5). Aynı zamanda öğrencilerin öğretmenin yalnızca bilgilerinden değil kişilik özelliklerinden de etkilendiği gözlemlenmektedir. Öğretmenin niteliği, hizmet öncesi eğitiminde kazanacağı alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür yanında, başta öğrenci olmak üzere çevre ile iletişimi sağlayacak kişilik özelliklerine de bağlı olduğu belirtilmektedir. Bu anlatılanların ışığında iki binli yılların öğretmeni Gürbüzürk ve Genç'e göre; iyi iletişim kurabilen, sürekli okuyan ve araştıran, alanıyla ilgili bilimsel gelişmeleri sürekli takip eden, insana saygılı, çevresinde gelişen olaylara duyarlı ve kendinden beklenilenlere yanıt verebilecek düzeyde olmalıdır (Gürbüzürk ve Genç, 2004:7).

Öğretmen, öğretme ve öğrenme süreçlerinin temel öğelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Eğitimin örgütlenmesi ve kurumsallaşması, öğretmenlik mesleğinin önemli bir meslek olarak desteklenip geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Öğretmen, öğrenciyle sürekli iletişim halinde bulunan, eğitim programlarını uygulayan, öğretimi yöneten kişi olarak tanımlanmaktadır. Öğretmenin nitelikleri, bu süreçlerin niteliğini de büyük ölçüde etkilemiştir (Yetim ve Zekeriya, 2004:544).

Tutkun ve Aksoyalp, UNESCO Uluslararası Eğitim Birimi'nin eğitime bakış açısını, bir ülkenin sosyal ve ekonomik gelişimde toplumun eğitsel dönüşümünün gerekli olduğunu

aktarmışlar, bunun içinde iki ana boyutun varlığından söz etmişlerdir. İlkinde bu dönüşümde ana rolün öğretmenlerde olduğunu belirtilerek sosyal ve ekonomik gelişme için öncelikle öğretmenlerin gelişimine yönelik uygulamaların yapılmasına vurgu yapmışlardır. İkincisinde ise, değerlendirme ölçütlerini, bu güne kadar ki öğrenmelerimiz ve deneyimlerimizden sağlanan birikimlerin oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Gelecekte bu günkü modern toplumların yaşadığı, önemli sosyal, ekonomi, kültürel ve teknolojik değişimlerin getirdiği yeni zorluklarla baş etmek amacıyla oluşturulmuş eğitsel politikalarda, değerlendirme ve deneyim oluşturmaya ihtiyaç duyulacağından bahsedilmektedir. Tutkun ve Aksoyalp, Black' tan yaptıkları alıntıyla, eğitim reformlarının başarıya ulaşması için gerekli koşulları şu şekilde aktarmışlardır.

- 1- Öğretmen sınıftaki koşullara göre en uygun düzenlemeyi yapması için özgür bırakılmalıdır.
- 2- Öğretmenlerin mesleki statülerinin yükseltilmesi gerekir. Düşük statüdeki öğretmeni kimse kaynak olarak görmez ve olası sorunlar karşısında onu suçlar.
- 3- Öğretmen, eğitimde yapılacak her türlü yenilemenin en temel ögesidir. Her türlü eğitim reformlarında öğretmene etkin olarak yer verilmelidir.
- 4- Öğretmenlere güvenmeli ve onlarla işbirliği yapılmalıdır.
- 5- Öğretmenler ailelerin istediği gibi öğrenci yetiştiren birer üretici değildir. Böyle görülürse temel rolünden sapma olur. Öğretmen ulusal eğitimin etkinliğinin merkezindeki kişi olarak, değişikliklerin yürütücüsü, çocukların gelişiminde ailelerle birlikte sorumluluk alan ve toplumun çıkarlarını temsil eden bir kişidir.
- 6- Hızlı sosyal değişimlerin yaşanması, temel değer ve inançlarda parçalanmışlık ve toplumun çocukları okul dışında destekleme sistemlerinin zayıflaması nedeniyle, toplumun okuldan ne beklediğine yönelik eğitimin amaçlarının belirlenmesinde yeniden fikir birliğine varılmalıdır. (Tutkun ve Aksoyalp, 2010:33)

Aynı kaynakta öğretmen, sınıftaki tüm öğrencilerin öğrenme-öğretme süreçlerine katılımından sorumlu olan kişiler olarak belirtilmiş ve 21.yy öğretmenlerinin sahip olması gereken nitelikler şu şekilde özetlenmiştir:

- 1- İnsanoğlunun ne yapacağı ve nasıl davranacağı önceden bilinemez. Bu nedenle öğretmenin en önemli öğretim materyali kendisidir. İyi öğretmen aslını bozmayan, var olan olanakları geliştiren, değiştiren, mevcut durumu yeni durumlara uyarlayandır. Ayrıca olası riskleri karşılamaya hazır bir durumdadır.

- 2- Sorunlu ve karmaşık ilişkilerin olduğu okul ortamında, öğretmenler cesaretli, sağlam ve net duruşu olan bireyler olmalıdır.
- 3- Öğretmen sınıfta bir aktör gibi konunun içeriğine göre gerekli düzenlemeleri yapmalı ve sürdürmelidir. Öğretmenin yeni rolü, öğretimin hedeflerine göre öğrenme ortamını düzenlemektir.
- 4- Öğretmenler toplumun yetkin bir üyesi olarak sadece haklara sahip birer yurttaş değildirler, toplumdaki her sorun ve düzensizliğe duyarsız kalmayan, onlar müdahale etme zorunluluğu vardır.
- 5- 21.yy'da eğitimde merkezîyetçi yapıdan uzaklaşma eğilimi yaygınlaşmaktadır. Tüm düzeylerdeki okullarda, okul temelli program geliştirme anlayışı öne çıkmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin program geliştirmeye yönelik bilgi, ilgi ve becerileri artırılmalıdır.
- 6- Öğretmenler sadece eğitim programlarının uygulayıcıları değil, programın etkinliği için eğitim programının yenilenmesi ve değiştirilmesi çalışmalarına etkili olarak katılan kişiler olmalıdır.
- 7- 21.yy'a ve bu yüzyılın taleplerine öğretmenin hazırlanması gereklidir. Çünkü öğretmenler değişikliklerin ilk etkilendiği kişilerdir. Eğitim programını yenileme çalışmalarında öğretmenlerin etkili ve gönüllü olarak sürece katılmalarının sağlanmasında, nitelikli öğretmen eğitimi temeldir. (Tutkun & Aksoyalp, 2010:366)

Öğretmenin mesleksel özellikleri; Alan bilgisi, Öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür olmak üzere üç başlık altında incelenmektedir.

Alan Bilgisi: Öğretmen yetiştirme programlarında öğretmen adayının belirli bir alanda uzmanlık bilgisine sahip olması amaçlanmaktadır (Çelikten, Şanal, Yeni, 2005:219). Öğretmen öğreteceği alanın temel kavramlarını, araştırma ve inceleme araçlarını ve yapılarını öğrenciye anlamlı bir biçimde öğretmeyi amaçlar. Öğretmen alanına ait bilgilerin karmaşık, sürekli değişen bir yapıda olduğunu kabul ederek, farklı perspektifleri kabul eder ve bilginin nasıl geliştiğini öğrenciye aktarır. Öğrettiği alanla yakından ilgilenir, alanı ve günlük hayatla ilişkisini kurar. Sürekli öğrenmeyi hayatında alışkanlık haline getirir ve alanla ilgili faaliyetlerle, alanın öğretimi konusunda profesyonel etkinliklere aktif olarak katılır (Yetim ve Zekeriya, 2004:542).

Öğretmenlik Meslek Bilgisi (Pedagojik Formasyon Yeterlilikleri): Öğretmenlikte iyi bir alan bilgisi tek başına yeterli görülmemektedir. Öğretmenin bilgisini öğrenciye

başarılı bir şekilde aktarabilmesi için alan bilgisi kadar önemli kabul edilen öğretmenlik meslek bilgisinin de önemli olduğu kabul edilmektedir.

Öğretmenin öğrencilerini fiziksel, sosyal, psikomotor, psikolojik ve zihinsel özellikleriyle tanıması ve de bu özelliklere uygun öğrenme deneyimlerini oluşturması beklenmektedir. Her öğrencinin öğrenme düzeyinin farklı olduğunun ve buna uygun adil öğrenme fırsatları oluşturulması gerekmektedir. Aynı zamanda öğretmenin, öğrenmenin nasıl meydana geldiğini, öğrenmenin gelişim düzeyinin öğrenmeyi etkilediğini ve öğretim sürecinde çeşitli gelişim özelliklerinin nasıl dikkate alınması gerektiğini ve öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştıracak öğretim stratejilerini kullanmasını bilmek durumundadır. Aynı zamanda bireysel farklılıkların, içsel ve dışsal motivasyonun çalışma ve öğrenme alışkanlıklarının kalıcı ve anlamlı öğrenmede önemli olduğunu bilir ve buna uygun öğrenme deneyimleri için gayret gösterir. Öğrenciyi tanıma, öğretimi planlama, materyal geliştirme, öğretim yapma, öğretimi yönetme, ölçme ve değerlendirme, rehberlik yapma, temel becerileri geliştirme, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere hizmet etme, yetişkinleri eğitme, ders dışı etkinliklerde bulunma, kendini geliştirme, okul ve çevre ilişkilerini geliştirme gibi özelliklerinin olması beklenir (Yetim ve Zekeriya, 2004:542). İyi bir alan bilgisi ve genel kültürün yanında bunları öğrenciye en iyi şekilde aktarabileceği güçlü bir pedagojik formasyon yeterliliğine sahip olma gerekliliği bilinmektedir.

Genel Kültür: Öğretmenlerin geniş bir dünya görüşüne ve genel kültüre sahip olmaları, alan bilgisi ve meslekle ilgili bilginin yanında olması gerekli bir alan olarak görülmektedir.

Öğretmenin mesleğinde karşılaşılabileceği sorunları alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi yanında soruna çözüm bulacağı düşünülen diğer disiplinler arası ilişkilerin kurulmasında, konunun öğretiminde bütünlük somutluk-soyutluk, yakınlık-uzaklık ve güncellik gibi öğretim ilkelerinin yaşama aktarılmasında genel kültür bilgisinin önemi kabul edilmektedir (Yetim ve Zekeriya, 2004:543).

Türkiye’de öğretmenin eğitim sistemi içerisindeki önemi konusunda pek çok çevrede fikir birliğine varıldığı görülmektedir. Eğitim ve öğretimdeki şartlar (fiziki, eğitsel araç gereçlerin kalitesi, teknolojik olanaklar, okulun yönetimi vb.) eğitimin kalitesinde

ilişkili olarak düşünölseler de, sıralanan bu şartlar içerisinde öğretmenin rolü daha değerli kabul edilmektedir.

Ölkemizde öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin belirlenmesi için çalışmalar 2002 yılında uygulamaya koyulan ve Avrupa Birliği tarafından desteklenen Temel Eğitime Destek Projesi (TEDEP) kapsamında gerçekleşmiştir. Çalışma, üniversitelerden öğretim elemanı, Milli Eğitim Bakanlığı personeli ve çeşitli illerden (Van, İzmir, Kocaeli, Hatay, Bolu ve Ankara) ilköğretim müfettişleri ve öğretmenlerden oluşan il proje ekiplerinin katılımlarıyla gerçekleşmiştir.

Çalışmanın başlangıcında ortak bir dil ve anlayış oluşturmak amacıyla bazı ölkelerin(İngiltere, ABD, Avustralya ve İrlanda) öğretmenlik mesleği standartları incelenmiş fakat Türkiye'deki çalışmalarda bu örneklerden farklı olarak "Öğretmenlik Mesleği Standartları" yerine "öğretmen yeterlilikleri" kavramının kullanılması tercih edilmiştir. Öğretmen yeterlilik kitabı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanmış olup 21.yy'da öğretmen yeterlilikleri nasıl olmalı ve hangi nitelikte öğrenci ve öğretmen istiyor sorularına cevap arandığı belirtilmiştir (TED, 2009:49). "Öğretmen yeterlik" kitabında öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin hazırlanma amaçları şu şekilde ifade edilmiştir.

-Milli Eğitim hedeflerinin desteklenmesine katkı sağlamak.

-Ulusal işbirliği ve bilgi paylaşımını daha etkin olarak gerçekleştirmek

-Öğretmenlerin niteliği ve kalitesi için kıyaslama, karşılaştırma yapabilecek bir yapı sistem oluşturmak.

-Öğretmenlik mesleğinin statüsü ve kalitesi açısından toplumsal beklentilerde tutarlılık oluşturmak.

-Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde esas alınacak açık anlaşılır ve güvenilir kaynak oluşturmak.

-Ulusal düzeyde profesyonel öğretmenlik seviyesinin tartışılmasında kullanılacak ortak terim ve tanımlamaları içeren bir dil birliği sağlamak.

-Öğretmenlerin, bilgi, beceri, tutum ve değerlerini tanımlayarak, toplum tarafından fark edilmesini ve toplumun gözünde statülerinin yükseltilmesini sağlamak.

-Öğrencilerin “Öğrenmeyi Öğrenmesi” için fırsatlar sağlamak.

-Öğretmenlerin görevlerini şeffaflaştırarak veliler ve toplum için kalite güvencesini oluşturmak gibi pek çok amacın gerçekleştirilmesi için hazırlandığı belirtilmektedir.

Ayrıca burada belirtilen amaç, yöntem ve süreçte hazırlanan öğretmenlik mesleği genel yeterliklerin aşağıdaki konularda kullanılması düşünülmektedir.

-Öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesinde,

-Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında,

-Öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinde,

-Öğretmenlerin seçiminde,

-Öğretmenlerin iş başarılarının, performanslarının değerlendirilmesinde,

-Öğretmenlerin kendilerini tanıma ve kariyer gelişimlerinde kullanılması düşünülmektedir. (MEB, 2006:11)

Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” 6 ana yeterlik, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşmaktadır.

4.2 SANAT EĞİTİMCİSİ NİTELİKLERİ

Kırıçoğlu, öğretmenliğin bir sanat olduğunun, salt bir konunun uzmanı olmanın o konuyu öğretmek için yeterli olmadığını çok sonraları anlaşıldığına vurgu yaparak, öğretmenlikte mesleki eğitim ile birlikte sanat eğitimcisi (görsel sanatlar öğretmeni) yetiştirmenin zorunlu duruma geldiğini belirtir. Bu eğitimin kapsamı içinde uzmanlık eğitimi yanında öğretmenlikle ilgili meslek eğitiminin de kazandırıldığını belirtmektedir. Ayrıca sanatsal anlatımın ve sanatta yaratıcılığın çocukların doğal büyümelerine koşut bir davranış olduğu görüşünün yaygın olduğu yıllarda sanat öğretmenliğinin kolay bir meslek olduğunu belirterek, bu kolaylığın elbette ki görsel sanatlar öğretmeni açısından değil de konuya dışarıdan bakanlar için böyle olduğu söylenmektedir (Kırıçoğlu, 1991:223).

Günümüzde ise sanat eğitiminin amaçları 21. Yüzyılın değişen ve gelişen koşullarına ayak uydurmaya çalışan bireyler yetiştirmek olarak kapsamı genişlemiştir. “Çağdaş toplumların nitelikli insanları, okuyan, araştıran, sorgulayan, tartışan, karşılaştıran, bilimsel düzeye inanan; duygularını, düşüncelerini, aklını başkalarının ipoteği ve güdümüne bırakmayan kendini, içinde yaşadığı doğayı ve toplumu tanıyan, anlayan; duygularını, duyularını çeşitli ifade yolları ile özgürce anlatan, yaratıcı güçlerini özgürce ortaya koyan, estetik duyguları gelişmiş, insani değerleri yücelmiş, her yönü ile paylaşımcı niteliklerle donanmalıdır (Pekmezci, 2002:36)”. Bireyin bu özelliklere sahip olabilmesinin bilinçli bir sanat eğitimiyle olabileceği düşünülmektedir. Böylelikle sanat eğitimcisinin günümüz şartlarında düşünüldüğünde sorumlulukları artmış ve eğitimciden beklentiler de farklılaşmıştır.

Sanat eğitimi bireyin hayatı kavrayabilmesinde bu kadar öneme sahipken toplumda gerçekleşen teknolojik, kültürel ve siyasal değişimlerden de etkilenmektedir.

“Sürekli değişmeler karşısında sanat eğitimcisinin de kendisini bu doğrultuda yetiştirmesi beklenmektedir. Sanat eğitimcisinin öğrenimi sırasında öğrendiklerini sistemin temeli kabul ederek, bu temeli sürekli denetleyip yenilemek zorunda olduğunun bilincinde olması beklenir. Gerek kendi alanında gerekse diğer yan alanlardan kişilerle işbirliği içinde olması düşünülür; çünkü sanat eğitim bilimi, artık ortak çalışmayı gerektirmekte, bilimler arası sınırlarda tıpkı sanatsal disiplinler arasındaki sınırlar iç içe geçtiği görülmektedir (Şahiner, 2004:417)”.

Sanat eğitimcisinin diğer alanlarda da kendisini geliştirebilen bir yapıya sahip olması beklenmektedir.

Sanat eğitimcisinin çocuğun davranış gelişimini yakından bilmesi de beklenir. Etike bu konuda eğitimciyi ilgilendiren iki noktayı açıklığa kavuşturur. Birincisini; sanat eğitimi yoluyla bilimsel özelliklerin bulunup geliştirilmesi gerektiği, buna bağlı olarak kişiliğin geliştirilmesi, ikincisini ise; çocuğun psikolojisinde beliren her olayın bedensel dayanağı bulunduğu gerçeği unutulmayarak sanat eğitiminde her çocuğa kendi bireysel özelliklerine göre ayrı eğitim yöntemi ile yaklaşılması gerektiğini vurgular (Etike, 1995:31).

Sanat eğitimcisini sadece kendi alanına hâkim özelliğinin yanında, Karacaoğlu'na göre öğretmenden beklenen ise; öğrencilerinin öğrenmesini kolaylaştırıcı olması, etkili bir öğretici olması, grup çalışmalarını düzenlemesi, öğrencilerinin ilgisini çekmesi gibi yeterliliklerinin artık daha fazla sahip olması öğretmenlerin, öğrencinin kendi dersinde daha etkin olmasını sağlamak, problem çözme, araştırma, sorgulama, etkili iletişim, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, analitik düşünme, yansıtıcı düşünme ve karar verme gibi becerileri kazandıracak öğrenme, öğretme etkinliklerini düzenlemek, etkinlikleri düzenlerken öğrencilerin psikolojik dengelerine, sosyal etkileşimlerine, cinsel ve kültürel eğilimlerini de dikkate almak zorunda olduğudur (Karacaoğlu, 2008:72). Çok yönlü düşünme yetisine sahip olması gereken sanat eğitimcisinin bireysel farklılıklarında dikkate alması beklenir. Özellikle toplumumuzda yetenek gerektiren ders olarak algılanan bir derste öğrencinin derse karşı gösterebileceği direnci kırabilmek için yaklaşımı yapıcı olmalıdır.

Esmer, yaşam ve sanat arasındaki bağı sanat eğitimcisi açısından şu şekilde ifade etmektedir:

Sanat eğitimcisi, öğrencinin günlük hayatında karşılaştığı ve onun için sorun teşkil eden her probleme ilişkin, okul, aile ve toplum çerçevesi içinde öğrenciyi yönlendirme işlevini üstlenebilmelidir. Okulda öğretilen ile günlük yaşam ve toplum arasında paralellik kurulmalı ve bunlar, bilimsel yöntemler ışığında örtüştürülmelidir. Sanat ile yaşamın iç içeliği sanatın yaşama kattıkları ve onu nasıl zenginleştirdiği inandırıcı bir şekilde örneklerle ortaya konulmalıdır. Yaşamla sanat arasında ilişki bu noktada kurulmalı ve bunların ayrılmazlığı bir alışkanlığa dönüştürülmelidir. Bu durum

öğrenciye yaşamla sanat arasında transfer ve soyutlama gücünü kazandırmasının yanı sıra, bütüncül algılama, bağlantıların farkına varma ve ilişkili düşünme yeteneğini de kazandıracaktır. Bu doğrultuda karşılaşılabileceği her tür sorunda öğretmen yönlendirici olmalı ve sorunları çözmeye yönelik yöntemler sunmalıdır. Bilgi ise istenen, bilgi vermeli, yöntem ise gerekli olan, onu önerebilmelidir. Sanat eğitimcisi okulda kendi alanının uzmanı olarak öğrenci üzerinde, onu tüm sorunlarına arkadaşça yaklaşabileceği konusunda inandırıcı ve güven verici bir bakış açısı telkin etmelidir. Bu bağlamda sanat eğitimcisi gerek alana yönelik bilgisi, gerek eğitim formasyonu, gerekse bunları, içinde yaşadığı toplumun sosyo-kültürel yapısıyla üst düzeyde bir ilişkilendirmeye gidebilecek yetkinlikte yetiştirilmelidir. (Esmer, 2002:391)

Özsoy ise; ülkemizde görsel sanatlar dersinde görsel sanatlar öğretmenlerinin önemli bir bölümünün birçok nedenden dolayı uygulama ağırlıklı dersler vermeyi, bilgi ağırlıklı olanlara tercih ettiğinden bahseder. Son yıllarda yapılan araştırmaların sonucuna dayandırır (Özsoy, 2007:186). Böyle bir anlayışla verilmekte olan görsel sanatlar derslerinde, öğretmeni tembelliğe ittiği ve bu derslerin bu alanda yeteneği olan azınlık bir guruba hitap ettiği düşünülmektedir. Fakat yeteneği ve sanatçı olmak gibi bir düşüncesi olmayan çoğunluk için bu dersin bir getirisi olmayacaktır. Ülkemizdeki sanat eğitimindeki yeni yapılanmalarla öğretmen yetiştiren kurumlarda, ilk ve ortaöğretim kurumlarında da farklı disiplinlerin birleştirilmesiyle oluşmuş yeni bir anlayışın benimsenmesiyle görsel sanatlar dersinin işleniş şeklinde görsel sanatlar öğretmenin alan bilgisi konusundaki yeterliklerinin ortaya çıkmasına olanak sağlamaktadır.

Uygulamanın dışında faydalanılacak diğer disiplinler olarak bilinen sanat tarihi, sanat eleştirisi ve estetiğe önem verilmeme sebebi olarak Özsoy (2007:186); geçen yarım yüzyılda sanat öğretmenlerine öğretmen olmaları kadar sanatçı da olmaları gerektiği söylendiği, ders programları da bu düşünce çerçevesinde oluşturulduğu için böyle bir kanıya varıldığı belirtilir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de “ sanatçı-öğretmen” kavramı benimsenmiş gibi gözükmektedir. Görsel sanatlar öğretmenlerinin sanatçının sanat yapmak gibi bir tekil görev modelini üzerine aldığı ve öğrencilerinin akıllarına yerleştirmek için çalıştıkları tek bir yol olduğunun altı çizilmektedir. Özsoy (2007:186); bunun temel mantığını da sanatçıların kendi sanatlarıyla çok ilgili oldukları, dolayısıyla onlar gibi düşünülmesinin ve davranılmasının eğitim ve öğretimde etkili ve verimli olacağı inancından kaynaklandığını söyler. Bu anlayışa göre görsel sanatlar öğretmeni

ve sanat dersini alan öğrencilerin, sanatın öğretilmesi ve öğrenilmesine geçildiğinde bir sanatçı gibi düşünmeli ve harekete geçmeleri beklenildiğinden bahseder.

Geçmişe oranla bugün sanat eğitimi, kuramı ve uygulamasıyla daha bilimsel bir temele dayandırılmış ve buna bağlı olarak da yeni öğretmen tipine gereksinim duyulmuştur. Bundan böyle, ne kendi alanında uzman olan; ressam, heykeltıraş, seramikçi... gibi sanatçı, ne de salt çocukları iyi tanıyan, öğretmenlik eğitimi görmüş kişi tek başına sanatı öğretmede yeterlidir. Kırıçoğlu'na göre Günümüz Sanat Eğitimsi;

- 1- Görsel sanatların herhangi bir dalında yeterli uzmanlık eğitimi görmüş,
- 2- Sanatçı deneyimini, sanat eğitiminin çeşitli bilgi ve becerileriyle birleştirmeyi öğrenmiş,
- 3- Bu iki alandaki deneyim ve bilgisini sanatın eğitimi ve öğretimi ile ilgili bütün çalışmalarda kullanabilen kişidir (Kırıçoğlu,1991:225).

Sanat eğitimcileri, sanat eğitimi dersinde öğrencilere uygulamalı çalışmalar yolu ile yaratıcı olmayı, sanat eleştirisi yolu ile sanatsal eleştiriyi ve eleştirel düşünmeyi sanat tarihi yolu ile kültürü, estetik deneyim yolu ile de sanat üzerine düşünmeyi öğreteceklerdir (Orkun, 2004:319). Bu açıdan bakıldığında görsel sanatlar bir uygulama alanı olmasında dışında düşünce sürecini de gerçekleştirdiği düşünülmektedir. Böylelikle sanat eğitimcisi sadece uygulama alanı kullanarak değil, diğer disiplin olan sanat eleştirisi, sanat tarihi ve estetiği de vermesi beklenir. Ayrıca, her öğretmenin geliştirmiş olduğu bir sanat görüşü ve güçlü sanatsal ilgilerinin yanı sıra resim yapabilme yetisine sahip olması gerekliliğinden bahsedilmektedir.

Dersin işlenişinde öğretmene verilmiş programın yanında öğretmenden yaratıcı fikirlerle derse farklılıklar katması beklenir. Böylelikle öğrencilere de yaratıcılık konusunda rehberlik etmiş olmaktadır. Aynı zamanda kendini ifade edebilen bireylerin yetişmesine olanak sağlayan sanat eğitimi derslerinde, sanat eğitimci bireyin yaratıcılığına sınırlar getirmeksizin düşünceleri özgür bırakmalıdır. Atan (2002:81), varlığını yeni arayışlarla sürdürmeye çalışan sanat eğitimcilerinin tasarımlar yapmak ve tasarımlarını geliştirerek hızlı değişime uyum sağlamak zorunluluğundan bahsetmektedir. Bunun içinde kendi bireysel yaşantılarına yükledikleri anlamı zenginleştirmek ve daha coşkulu bir hayata sahip olmak içinde resim derslerini en

yaratıcı biçimde değerlendirmek durumunda olduklarını ve yapılan tasarımın gelişmesi, sanat eğitimcisi ve öğrencisi tarafından dünyadaki gelişimin ve değişimin yakın takibi ile ilişkili olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Atan, sanat eğitimcisinin tasarım uygulamayı gücünün varlığından bahsederek şunları eklemektedir;

İnsan kendi tasarım ve uygulamayı gücünden meydana gelmiş olan dünyaya uyum sağlama çabası göstermektedir. Çağı yakalamanın ötesinde çağın aşmanın gereğini bilen resim öğretmenleri, yenileşmenin temelini ancak kendi ruh ve kişiliğini bilmekte bulacaklardır. Resim öğretmeni yetiştirmek, resim öğretmenliğini öğretmek demektir. Bu bağlamda resim öğretmeni (görsel sanatlar öğretmeni) mesleğe atıldığında kendi öğrencileri ile sadece bilgilerini değil aynı zamanda duygularını da paylaşmak konumundadır. Çünkü bu meslek bilgi mesleği olduğu kadar duygu mesleğidir de. Resim dersinin öğretmeni olmayı öğrenmiş aday öğretmen artık öğrencinin de öğretmeni olmak için duygularını paylaşmak durumundadır. Resim öğretmeni önce tasarımcı ve uygulamacı olmalıdır. Bunun içinde cesur ve ataklığı yanında, sanatçı öğretmen kimliğini her fırsatta öne çıkarmalıdır. Tasarım gücünü elinde tutan resim öğretmeni aktif ve iddialı olur. Hedeflerini büyük tutar. Resim öğretmeni yetiştirmede tasarım-uygulama gücünün geliştirilmesi ile kazandırılan yaratıcılık, resim öğretmenine “risk alabilme yetisini” kazandırır. Resim öğretmeni hem çağdaş hem antik dünyada yaşmalıdır. Kendini sanatın buyruğuna verirken zaman çoğaltan modern yöntemleri keşfetmelidir. (Atan, 2002:81)

Küreselleşmenin sebep olduğu sorunların çözümünün eğitim olabileceği düşünülürse, çağdaş eğitim yaklaşımlarını kavraya bilen öğretmenlere çok iş düşmektedir. Günümüzde sanat eğitimcisi dendiğinde tek yönlü bir eğitimci akla gelmemeli, “çağın siyasal, toplumsal, ekonomik ve teknolojik olgularını özümseyen, dünyayı ve insanları tümel olarak algılaya bilen, güncel ve uluslararası sanat aktiviteleri takip ve tahlil edebilen bireyler akla gelmektedir (Zeren, 2006:645)”. Aynı zamanda sanat eğitimcisinin kendini alanında ki gelişmelerden haberdar olması anlamında hizmet içi kurslardan ve seminerlerden yararlanması beklenir.

Geniş bir çerçeveden bakıldığında çağdaşlaşma, insanların çağdaş bilince sahip olmalarıyla gerçekleşecek bir durum olarak görülmektedir. Bu bilince sahip olma yolunda çağdaş sanat düzeyinin yükseltilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu da sanat eğitiminin gerekliliğini bir kere daha göstermektedir.

Sanat eğitimciliği bambaşka bir uğraştır. Çünkü bilmek, bildiklerini hiç sakınmadan ve sabırla aktarabilmek, öğrenciye özgürlüğünü hissettirerek bunu yapmak, gerçek sanatın iç sesini dinleyebilmek, duyarlılığı sonuna kadar kullanabilmek, sınırları zorlayabilmek ve bütünüyle söylemeye çalıştıklarını ifade edebilmek çok özel bir yetidir. Sanat eğitimciliği gerekli temel eğitimi vermek, öğrencinin kendine güvenini kazandırmak deneyci yönünü pekiştirmesi için yüreklendirmek ve her şeyden öte sanatın asla öğretilmeyeceğini anlatmaktır. (İşbilen, 2002:142)

Görsel sanatlar dersine öğrenci boyutundan bakıldığında; dersin başarıya ulaşabilmesi için sanat eğitimcisinin alan, yöntem ve uygulama alanlarında yeterliliklere sahip olması gerektiği düşünülmektedir. Bunlar; “ders planlama-organize etme, görsel ve bilgisel materyal hazırlama, sanatsal öğrenme ortamının ve ders dışı etkinliklerin düzenlenmesi, bireysel farklılıkların dikkate alınarak öğretimin çeşitlendirilmesi, sanatsal üretim ve proje üretimi, zaman ve davranış yöntemi gibi yeterliliklerinin olması beklenmektedir (Yolcu, Yılmaz, Maccario, 2010:6)”. Aynı zamanda “öğrencilerin düşünce ve görüşlerini dikkate alan, alan bilgisi ve becerisi yönüyle gelişmiş, davranışlarını ders durumlarına uydurabilen, taktik ve strateji geliştirebilen, entelektüel niteliklere sahip olması beklenmektedir (Yolcu, Yılmaz, & Maccario, 2010:16)”. Sahip olacağı bu yeterlilikler sanat eğitimi derslerinin anlaşılmasında, gelişiminde ve kalitesinin artmasında etkili olacaktır.

Artut ise sanat eğitimcisinin üzerinde durması gereken konuları sıralayarak açıklamıştır;

- Sanatsal olay ve olguları, farklı disiplinlerin, kavramlarını kullanarak açıklayabilme, tanımlayabilme.
- Sanat öğretimi sürecinde öğrenciyi derse hazırlama, güdüleme ve etkinlik sürecinde konular arasında; örnekleme, ilişkilendirme, benzetme, ayırt etme, analiz – sentez yapma ve diğer disiplin alanlarından yararlanabilme.
- Estetik, sanat tarihi ve sanat eğitimi gibi temel kavramların içeriklerini anlayabilme, alan ile ilgili sorular sormaya, düşünce ve görüşleri farklı açılardan dile getirebilme, becerilerinin geliştirilmesine olanak sağlama.
- Sanatsal dilin gelişimine ortam sağlamak, görsel okur yazarlığı geliştirmek ve bu anlayışı destekleyici etkinliklerde bulunmak. Sanatsal yaratıcılık ve yaratıcılığın geliştirilmesi konusunda bilgi ve deneyim kazanmak.

- Sanat eğitiminde araştırma, inceleme, yargılama – sorgulama, değerlendirme, eleştirme anlayışını geliştirmek.
- Etkinlik sürecinde öğrencinin edinmiş olduğu bilgi ve deneyimleri başka disiplin alanlarıyla ilişkilendirilmesine olanak vererek proje ve sanatsal öğretim deneyleri yaratmak.
- Sanat eğitiminin amacına uygun teknolojik olanaklardan, yazılı ve görsel kaynaklardan yararlanabilme.
- Sanat yapıtlarını değerlendirme ve eleştirme kriterleri oluşturmak, süreç dosyası hazırlayabilmek.
- Grup ile çalışma, plan yapabilme beceri ve anlayışı kazandırmak. Öğrencilerin artistik ve entelektüel bilgi – genel kültür sahibi olmaları, bu birikimlerini yaşantılarına – davranışa dönüştürülmelerine olanak sağlama, özendirme çabaları içine girmek. (Artut, 2010:12)

Orhun'un sanat eğitimcisinin nitelikleri konusunda yapmış olduğu anket sonucunda cevapların hemen hemen tümünde aynı sonuç alınmış olup, sanat eğitimcisinin üç özelliğe aynı oranda sahip olması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilki; bilişsel alanda özellikle bir sanat eğitimcisi, sanat kültürüne sahip, bu konuda yayınları takip eden, eğitim kimliği ile sanat kimliğini birleştiren birey olması gerekliliği. İkincisi; duyuşsal alanda sanatçı duyarlılığına sahip özelliklerde olup, öğrencilerin özellikle psikolojik, ailevi ve ekonomik durumlarını göz önüne alıp ve hangi çağda ne üretebileceklerini bilip, onların niteliklerini kavrayıp ona göre güdülemeli ve sanatın önemini kavratmalıdır. Devinişsel alanda ise; sanat eğitimcisi yoğun olarak uğraştığı alanın iyi bir uygulayıcısı olmalıdır (Orhun, 2004:319).

Aynı araştırmanın sonucunda sanat eğitimcisinin nitelikleri ve önerilerinde ise bu nitelikleri belirli bir sırada açıklamıştır. Sonuç olarak da sanat eğitimcisini iyi bir alan bilgisi ve deneyimi ile öğretmenlik meslek bilgilerini sanatın öğretimine ilişkin bilgi ve becerilerde birleştiren kişi olarak tanımlamaktadır. Orhun'a göre görsel sanatlar öğretmeni, salt yeteneklileri değil, sanattan tat almayı, kültürünü özümsemeyi isteyen yetenekleri sınırlı olanlar ile özel durumları olanları da yetiştirmekle yükümlü olduğunu belirtir. Sanat öğretmeni estetiği, sanatın doğasını, kökenini, yapısını, güzellik kavramını sorgulayarak öğrenmeli ve öğretebilmelidir. Bunlardan en önemlisi belki de en etkili olan sanat öğretmeni modeli çocukların ruhsal sosyal ve ekonomik durumlarını

göz önüne alarak ve sanatsal gelişim basamaklarını bilerek ona göre yönlendirebilmelidir (Orhun, 2004:319). Orhun sanat eğitimcisinin niteliklerini sonuç yazısında maddeler halinde sıralamaktadır:

- 1- İyi bir sanat eğitimcisi öğreteceği konu ile ilgili yeterli bilgi ve beceriye sahip olmalıdır. Dolayısıyla alan bilgisi yanında uygulama alanında da başarılı olmalıdır.
- 2- Etkili bir sanat öğretmeni değişik yöntemler kullanarak öğrencileri önce güdülemeli, araştırmaya sevk etmeli ve yaptıkları ürünlerden haz alma duygusunu geliştirebilmelidir.
- 3- Sanat eğitmeni, toplumumuzun tarih ve kültürünü öğretmeli; olanakları çerçevesinde tarihi anıt, müze ve sergi salonlarına öğrencileri götürebilmelidir.
- 4- İyi bir sanat öğretmeni çok yönlü olmak, beklide iyi bir tiyatro sanatçısı gibi rol yapıp, öğrencileri her an aktif hale getirerek diğer sanat dallarıyla bağlantı kurabilmelidir.
- 5- İyi bir sanat eğitimcisi öğretme becerisine sahip olmalıdır.
- 6- Teknolojinin hızla geliştiği toplumumuzda artık çağın teknolojik olanaklardan yararlanıp, öğrencilere aktarabilmelidir.
- 7- Sanat eğitmeni çocukların “sanatsal gelişim basamaklarını” çok iyi bilmelidir.
- 8- Sanat eğitimcisi öğrencilerin yaptıkları çalışmalara ilgisi, isteği ve yaptığı işe kendini verebilme gibi özellikleri göz önüne alarak değerlendirmeyi ona göre yapmalıdır.
- 9- İyi bir sanat eğitmeni yaratıcı ve üretici bireyler yetiştirebilmelidir. (Orhun, 2004:320)

Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Görsel Sanatlar Öğretmeni Yeterlikleri şu şekilde belirlenmiştir:

1. Öğrenme öğretme sürecini planlama ve düzenleme

Bu alan görsel sanatlar öğrenme öğretme sürecini planlama, amaca uygun olarak ortamlar düzenleme, materyal hazırlama ve kaynaklardan yararlanma uygulamalarını kapsamaktadır.

1.1. Öğrenme öğretme sürecine uygun planlama yapabilme

1.2. Öğrenme öğretme sürecine uygun ortamları düzenleyebilme

- 1.3. Öğrenme öğretme sürecine uygun materyaller ve kaynaklar kullanabilme
- 1.4. Görsel Sanatlar öğrenme öğretme sürecinde teknolojik kaynakları kullanabilme
2. Görsel Sanatlar alanında iletişim kullanabilme

Bu yeterlik alanı; Görsel Sanatlar öğrenme öğretme sürecinin desteklemede, iletişim kurabilme yeterliklerini geliştirmeye yönelik uygulamalarını kapsamaktadır.

- 2.1. Öğrencilerin sanat ve tasarım çalışmalarında, duygusal gelişimlerini gözetererek kendine güven duygularını ve yaratıcılıklarını zedelemeyecek yönde iletişim kurabilmelerini sağlayabilme
- 2.2. Öğrencilerin öğrenme öğretme sürecinde birbirleri ile olan iletişimini geliştirmek için empati kurabilmelerini sağlayabilme
- 2.3. Sanat eğitimi yolu ile öğrencilerde çatışma ortamında uzak yapıcı kişilik oluşturabilme

3. Tasarım, uygulama ve görsel okur-yazarlık becerilerini geliştirme

Bu yeterlik alanı; görsel sanatlar öğrenme öğretme sürecini desteklemede, iletişim kurabilme yeterliklerini geliştirmeye yönelik uygulamalarını kapsamaktadır.

- 3.1. Öğrencilerin tasarım becerilerini geliştirebilme
- 3.2. Öğrencilerin sanat ve tasarım çalışmalarında araç-gereçleri tekniğin özelliklerine göre kullanabilme becerilerini geliştirebilme
- 3.3. Öğrencilerin sanat eserlerine okuma ve anlama becerilerini geliştirebilme
- 3.4. Öğrencilerin görsel sembolleri okuma ve anlama becerilerini geliştirebilme
- 3.5. Öğrencilerin sanat eserlerini inceleme ve değerlendirme yoluyla özgün görsel çalışmalar yapabilme becerilerini geliştirebilme
- 3.6. Öğrenme öğretme sürecinde özel gereksinimli ve özel eğitime gereksinim duyan öğrencilere dikkate alan uygulamalar yapabilme
- 3.7. Atatürk'ün sanata ve sanatçıya verdiği önem ile ilgili düşünce ve görüşlerini öğrenme öğretme sürecinde uygulamalara yansıtabilme
- 3.8. Atatürk'ün sanat kültür ilişkileri ile ilgili düşünce ve görüşlerini öğrenme öğretme sürecinde uygulamalara yansıtabilme

4. Öğrenme öğretme sürecini izleme ve değerlendirme

Bu alan; Görsel sanatlarında öğrenme ve öğrencilerin öğrenme öğretme sürecindeki gelişimlerini belirleme, izleme ve değerlendirme uygulamalarını kapsamaktadır.

4.1. Görsel sanatlar öğrenme öğretme sürecindeki gelişimlerini ilişkin ölçme ve değerlendirme uygulamalarının amaçlarını belirleyebilme

4.2. Öğrencilerin sanat ve tasarım çalışmalarına yönelik düzenlenecek olan öğrenme etkinlikleri içindeki sanatsal gelişimini izleme ve değerlendirebilme

4.3. Öğrencilerin öğrenme etkinliklerindeki sanatsal duyarlılığını ve kültürel gelişimini izleme ve değerlendirebilme

5. Görsel sanatların birey, toplum yaşamına etkileri ve okul, aile işbirliği

Bu alan; Görsel sanatların birey, toplum yaşamına etkilerini, öğrenme öğretme sürecini desteklemek amacıyla ailelerle işbirliği, toplumsal liderlik, okulda sanat ve kültür ortamı oluşturma, okuldaki tören ve organizasyonlara yönelik uygulamalarını kapsamaktadır.

5.1. Öğrencilerin tasarım becerilerinin geliştirilmesinde ailelerle iş birliği yapabilme

5.2. Öğrencilerin sanat ve sanatçının önemini kavramalarında ilgili kurum, kuruluş ve kişiler ile işbirliği yapabilme

5.3. Öğrencilerin ulusal bayram ve törenlerin anlam ve öneminin farkına varmalarını ve aktif katılımlarını sağlayabilme

5.4. Ulusal bayram ve törenlerin anlam ve önemine yönelik organizasyon yapabilme

5.5. Okulda sanat ve kültür ortamı oluşturmada görsel sanatlar ile çevre ilişkisinin kurulmasını sağlayabilme

5.6. Toplumsal liderlik yapabilme

6. Mesleki gelişimi sağlama

Bu yeterlik alanı; Görsel sanatlar öğrenme öğretme sürecini desteklemede öğretmenin mesleki gelişimine yönelik uygulamalarını kapsamaktadır.

6.1. Mesleki yeterliliklerini belirleyebilme

6.2. Görsel sanatlar öğretimine ilişkin kişisel ve mesleki gelişimine sağlayabilme

6.3. Bilişim teknolojilerinden mesleki gelişim ve iletişim için yararlanabilme (MEB, 2006:12)

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1 SONUÇ

Çağdaş toplumların oluşturulmasında eğitimli bireylerin yetiştirilmesi gerekliliği bilinen bir gerçektir. Çağımızda eğitimli bireylerin eleştirel düşünebilmesi, problem çözme ve karar verme yetilerine sahip olmaları beklenir. Bu bağlamda sanat eğitimi çağdaş bireylerin yetiştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Özellikle ilk ve orta öğretim aşamasında eğitim almakta olan bireylerin almış oldukları sanat eğitimi dersleri ile yaşamlarını yaratıcı, hayatı anlayabilen ve geniş bir hayat görüşüne sahip olarak devam ettirebileceklerdir.

Bu önemin farkına varan gelişmiş ülkeler eğitim programları incelendiğinde sanat eğitimi derslerine gereken önemi verdiklerini ve bu alanda pek çok yaklaşımlar ortaya koyduklarını görmekteyiz. Bu yaklaşımlardan biri olan ve de şu an ülkemizde uygulanmakta olan Disiplin Temelli Sanat Eğitimi anlayışı ilk ve orta öğretim kurumlarımızda uygulanmaktadır. Bireyin dört disiplin alanı ile bilgi ve deneyim kazanması amaçlanan bu yaklaşım, ülkemiz de uygulamaya konulmadan önce uygulama ağırlıklı yürütülmeye çalışılan sanat eğitimi dersleri, boş zaman uğraşısı, çocuğun rahatlayabileceği bir ders olarak algılanmaktaydı. Bu yaklaşım ile sanat eğitimi dersleri hem bilgi hem de uygulama alanından oluşmaktadır. Disiplin temelli sanat eğitimi anlayışı ile öğretmenin derse aktif katılımının sağlanması amaçlanmaktadır. Fakat uygulama aşamasında eğitimciler güçlüklerle karşılaşmışlar ve güçlükler dikkate alınarak YÖK/ Dünya Bankası işbirliği ile 94-97 yılları arasında Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında hazırlanmış olduğu rapor ile Milli Eğitim kurumlarında okutulmakta olan ders müfredatları ile Eğitim Fakültelerindeki programlar arasında bir standart oluşturulmaya çalışılmış ve bunun sonucu olarak da sanat eğitimi anlayışı olan disiplin temelli sanat eğitimi yöntemi lisans programlarında özel eğitim yöntemleri dersi içerisinde öğretilmeye başlanmıştır.

Ülkemizde yaşanan bu gelişmelerle birlikte sanat eğitimcileri yeni bir kimliğe sahip olmuşlardır. Artık sanat eğitimcilerinin alan bilgisi, genel kültür ve eğitim formasyonu anlamında daha kapsamlı ve çok yönlü olarak eğitim almış olmaları gerekmekte, böylelikle lisan eğitimleri önem kazanmaktadır.

Ülkemizde sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlar incelendiğinde geçmişten günümüze önemli gelişmelerin olduğu ve gelişmiş ülkelerin seviyesine ulaşmak anlamında önemli adımların atıldığı gözlenmektedir.

Yapılan araştırmalar sonucunda toplumun sanat eğitimine olan bakış açısının olumsuz olduğu görülmektedir. Böylelikle de sanat eğitimcisinin ders üzerindeki etkileri de azaltılmaktadır. Bu anlamda Sanat Eğitimi derslerinin toplumun her kademesinde kabul görebilmesi yetiştirilmekte olan sanat eğitimcilerinin üzerindeki sorumluluğu artırmaktadır. Her ne kadar ülkemizde sanat eğitimi dersleri önem sırasında diğer derslerin çok çok gerisinde olduğu düşünülse de derslerin başarısı öğretmen başarısıyla kıyaslandığı için sanat eğitimcisine bu anlamda büyük rol düşmektedir.

Eğitimin canlı bir organizma olduğu düşünülürse, sanat eğitimcisi, çevresinde ve dünyada olan yenilik ve yöntemlere açık ve kendini sürekli yenileyen bir yapıya sahip olmalıdır.

Sanat eğitimcisinin duyuşsal, bilişsel ve devinişsel alanlara aynı oranda sahip olması ve sanat eğitimi derslerini uygulama ağırlıklı bir ders olarak değil de sanatı kuramsal yanını da göz önünde bulundurarak vermesi beklenir.

Sanat eğitimcisi; Eğitim Fakültesinin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinden almış oldukları dört yıllık eğitimleri sonunda öğretmen olmaya hak kazanmaktadırlar. İlk ve orta öğretim kurumlarına nitelikli sanat eğitimcisi yetiştirilebilmek için ilgili Fakültelere öğrenci seçimlerinde gözetilen kriterler de önemli kabul edilmektedir. Aynı zamanda sanat eğitimcisinin hizmet öncesi almış oldukları eğitimin niteliği ve hizmet içi eğitimleri ve bunların yanında eğitimcinin belirlemiş olduğu yöntem ve tekniklerde sanat eğitimcinin niteliklerini belirleyen unsurlardır.

5.2 ÖNERİLER

Toplumunu oluşturacak geleceğin bireylerini yetiştirmede önemli bir yere sahip olduğu düşünülen sanat eğitimi derslerinin programlarının müfredat programları içerisinde gereken öneme sahip olabilmesi gerekmektedir. Çağdaş sanat eğitimi programları incelendiğinde okullarda verilmekte olan görsel sanat derslerinin ders saatleri, dersin programın eksiksiz işlene bilmesi açısından arttırılmalıdır. Görsel bir ders olması ve bunun yanında dersin uygulama kısmının da olduğu düşünülürse fiziki koşulların dersin yapısına uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Ders için düzenlenmiş atölyelerin oluşturulması gerekmektedir.

Alana öğrenci seçiminde yetenek sınavlarının adayın yetenek düzeyini ölçme konusunda etkili olduğu fakat bunun yanında adayın öğretmenlik mesleğine olan ilgi ve isteklerinin ölçülmesi konusunda yetersiz kaldığı görülmektedir. Sanat eğitimcisi yetiştiren kurumlara alınacak öğrencilerin seçilmesi aşamasında, sanatsal yeterlilikle birlikte, eğitimci olabilme kapasitesini de ölçecek yapıya sahip bir sınav yapılmamıştır.

Öğretmenlik mesleğinde sadece alan bilgisi tek başına yeterli görülmemektedir. Alan bilgisi yanında genel kültüre ve öğretmenlik meslek bilgisine sahip olunması gerekmektedir. Sanatçı eğitmen yetiştirmeyi amaçlayan okulların uygulama okulları olmaktan ileri gitmeleri beklenmektedir. Bu sebepten sanat eğitimcisi yetiştiren fakülteler ağırlıklı atölye dersleri yanında pedagojik dersleri de ağırlıklı olarak verilmelidirler.

Gelişmiş ülkelerde sanat eğitimi anlayışları incelendiğinde geçmişten günümüze ülkelerin geçirmiş oldukları sosyal, kültürel ve ekonomik anlamdaki değişimlere paralel olarak değişim gösterdiğini görmekteyiz. Her ülke eğitim programlarını ulusal kültürü ve eğitim politikaları çerçevesinde toplumun eğitimden ve eğitimi insandan bekledikleri, bireyin gereksinimleri dikkate alınarak oluşturmaktadır. Bu bağlamda gelişmiş ülkelerde uygulanmakta olan çağdaş sanat eğitimi dersleri incelenmeli, ülkemiz koşulları değerlendirilerek eğitim programlarında hak ettiği yeri almalıdır.

Günümüzde sanat eğitimcisi tek yönlü bir eğitimci akla gelmemelidir. Bu sebepten Sanat eğitimcisinin kendi alanındaki gelişmelerden haberdar olması, değişen yöntem ve

tekniklere ayak uydurabilmesi anlamında hizmet içi kurslardan ve seminerlerden yararlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Aksoy, D. N., (2010). "**Postmodern Sanat Eğitimi Kapsamında İlk öğretim Görsel Sanatlar Eğitiminin Değerlendirilmesi ve Programın Yeniden Yapılandırılması için Öneriler**", Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Aksoy, Ş., (2004). "**Öğretmen Yetiştirmede Anasanat Atölye Derslerinin Çağdaştırılmasının Gerekliği ve Çağdaş Eğitim Modeli Üzerine Öneriler**", Sanat Eğitimi Sempozyumu, Ankara.

Alakuş, A.O., (2003). "**Dünden Bugüne Görsel Sanatlar Eğitimimizin Genel Bir Görünümü**", Milli Eğitim Dergisi, sayı:160.

Arslan, A.A., (2010). "**Ülkemiz ve Yurtdışında İlköğretim Düzeyinde Görsel Sanatlar Eğitimi**", 9. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu, Elazığ.

Arslan, M.M. ve Eraslan, E. (2003). "**Yeni Eğitim Paradigması ve Türk Eğitim Sisteminde Dönüşüm Gerekliği**" Milli Eğitim Dergisi, Sayı:160, Güz 2003.

Artut, K., (2010). "**Özel Öğretim Yöntemleri**", Anı Yayıncılık, Ankara.

Artut, K., (2009). "**Sanat Eğitimi**", Anı Yayıncılık, Ankara.

Atan, A., (t.y.). "**Çocukta Sanat Eğitiminin Önemi**". ahmet atan: www.ahmetatan.com adresinden alınmıştır, Erişim:15 nisan 2012.

Atan, A., (2002). "**Resim Öğretmeni Yetiştirme**". Gazi Üniversitesi'nin 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, 8-9-10 Mayıs 2002, Ankara.

Atar, H. Y., Yılmaz, M., (2012). "**Öğretmenlik Programlarına Özel Yetenek Sınavları İle Öğrenci Seçiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri**". Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi , Cilt:20, No:2, S. 532.

Atun, A., Aliçavuşoğlu, E., (2011). "**Bauhaus: Modernleşmenin Tasarımı**", İletişim Yayınları, İstanbul.

Ayaydın, A., Vural, D. Ü., Tuna, S., Yılmaz, M. G., (2009). "**Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi**", Pegem Akademi, Ankara.

Aydın, S., Alakuş, A. O., (2009). "**İşbirlikli Öğrenmeyle Görsel Sanatlar Dersini İşlemenin Öğrencilerin Başarısına Ve Öğrenilenlerin Kalıcılığına Etkileri**". Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi , Sayı:13, S. 64.

Aykaç, V. K., (2004). "**Sanat Eğitiminde Değerlendirme ve Süreç Dosyası**". Gazi Üniversitesi Sanat Eğitimi Sempozyumu, 28-29-30 Nisan 2004, Ankara.

- Ayktut, A., (2006). "**Günümüzde Görsel Sanatlar Eğitiminde Kullanılan Yöntemler**". Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı:21, S. 33-42.
- Çalık,T., Sezgin, F. (2005). "**Küreselleşme, Bilgi Toplumu Ve Eğitim**". Kastamonu Eğitim Dergisi 13(1),55-66
- Çelik, F. G., (2002). "**Sanat Eğitiminde Disiplinlerarası İlişkilerin Gerekliliği**". Gazi Üniversitesi'nin 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, 8-9-10 Mayıs 2002, Sh. 386, Ankara.
- Çelikten, M., Şanal, M., & Yeni, Y. (2005). "**Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri**". Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı.19, S. 207-237.
- Çetin, T., (2002). "**Sanat Eğitiminin Gerekliliği Üstüne**". Gazi Üniversitesi'nin Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. 8-9-10 Mayıs 2002. Ankara.
- Çoban, P. B., (2007). "**1999-2000 Gazi Üniv. Gazi Eğitim Fak.Resim-iş Öğretmenliği Lisans Programı Niteliklerinin Değerlendirilmesi**". Yüksek lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dılmaç, O., (2009). "**16. ve 20. Yüzyıllar Arasında Avrupa'da Akademik Düzeyde Sanat Eğitiminin Oluşumu ve Türkiye'deki Sanat Eğitimine Katkıları**", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Dumanoğlu, S., (2004). "**Resim Öğretmenliği Programı Özel Yetenek Sınavlarına Yönelik Öğretim Elemanları Görüşleri**". Gazi Üniversitesi Sanat Eğitimi Sempozyumu, 28-29-30 Nisan 2004, Ankara.
- Eker, M., (2002). "**Küresel Yeniden Yapılanmacı Çağdaş Eğitim Sistemleri İçinde Tasarlanabilir Bir Sanat Eğitimcisi Modeli**", Gazi Üniversitesi'nin 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, 8-9-10 Mayıs 2002, Ankara.
- Eker, M., Aslan, T., (2011). "**Tüketim Kültürü ve Sanat Eğitimi: Postmodern(ist) Sanat Eğitiminde Gelenekçi Dirençler İle Gelenekçi Stratejilerin Küresel Bileşikleri**" Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Vol.30, Samsun.
- Erinç, S. M., (2004). "**Sanatın Boyutları**", Ütopya yayıncılık, Ankara.
- Eskicumalı, A., (2003). "**Eğitim ve Toplumsal Değişme; Türkiye'nin Değişim Sürecinde Eğitimin Rolü**". Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi , Cilt:19, İstanbul.
- Esmer, H., (2002). "**Öğretmen Yetiştirmede Hedef Yaklaşımlar**". Gazi Üniversitesi'nin 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, 8-9-10 Mayıs 2002, Ankara.
- Etike, S., (2001). "**Cumhuriyet Dönemi Resim Eğitimi**", Güldiken Yayıncıları, Ankara.

Etike, S., (1995). "**Sanat Eğitimi Yazıları**", İlke Yayınevi, Ankara.

Gelbal, S., Kelecioğlu, H., (2007). "**Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Hakkındaki Yeterlik Algıları ve Karşılaştıkları Sorunlar**". Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , Cilt:33, Ankara.

Gökbulut, N., (2004). "**Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir-Ağrı-Erzincan Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri, Resim-iş ve Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Örneğinde Özel Yetenek Sınavları Sonuçlarının Değerlendirilmesi**". Gazi Üniversitesi'nin 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, 8-9-10 Mayıs 2002, Ankara.

Gürbüz Türk, O., Genç, S. Z., (2004). "**Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri**", İnönü Ün. Eğitim Fak. Dergisi , Cilt 5, Sayı 7, s. 47-62. Bahar 2004, Malatya.

İnce, B., (2002). "**Geleneksel Yöntem Olarak Usta-Çırak İlişkisininGünümüz Sanat Eğitimindeki Yeri ve Sanatçı-Öğretmen Modeli**". Gazi Üniversitesi'nin 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, 8-9-10 Mayıs 2002, Ankara.

İnce, M., (2004). "**Sanat Eğitimi/ Öğretiminin Gelişimde İmge ve İmgesel Öğrenme Yaklaşımı**", Gazi Üniversitesi'nin 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, 8-9-10 Mayıs 2002, Ankara.

İşbilen, A., (2002). "**Türkiyede Sanat Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme**", Türkiyede Sanat Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, s. 145, Ankara.

Karacaoğlu, Ö. C., (2008). "**Öğretmenlerin Yeterlik Algıları**". Yüzüncü Yıl Ün. Eğitim Fak. Dergisi , Haziran 2008, Cilt:V, Sayı:1.

Karaoğlu, H., (2007). "**Eğitimde ve Öğretimde Bir Araç Olarak Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilere Sağladığı Katkılar**", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Kıratlı, D., (2005). "**Eğitim Fakülteleri Resim-iş Öğretmenliği Programındaki Anasanat Atölye Derslerine İlişkin Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşleri**", Sanatta Yeterlilik Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Kırıoğlu, O. T., (1994). "**Görsel Sanatlar Eğitiminde Yetenek Sınavı Değerlendirmeleri İle İlgili Bir Çalışma**", Sanat Eğitiminin Geleceği Semineri, 20-22 Ekim 1994, Ankara.

Kırıoğlu, O.T., (2009), "**Sanat, Kültür, Yaratıcılık**", Pegem Akademi, Ankara.

Kırıoğlu, O.T., (1991), "**Sanatta Eğitim**", Eğitim Kitapevi, Ankara.

Kırıoğlu, O.T., (1994), "**Ülkemizde Resim-iş Öğretmeni Yetiştirme Sorunları**", Sanat Eğitiminin Geleceği Semineri, 20-22 Ekim 1994, Ankara.

Kültür Bakanlığı, "**Sanat Eğitimcisi Yetiştiren Kurumlarda Plastik Sanatlar Eğitimi**", Kültür ve Turizm Bakanlığı, <http://www.kulturturizm.gov.tr> adresinden alıntıdır (10.05.2012).

MEB. (2010). "**Görsel Sanatlar Dersi**", Öğretmen Kılavuzu, Ankara.

MEB. (2010). "**İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı**", Ankara.

MEB. (2010). "**Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı**". Ankara.

MEB. (2006). "**Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri**". Ankara.

MEB. (2006). "**Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterlikleri**". Ankara.

Mercin, L., Alakuş, A. O., (2007). "**Birey ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliliği**". D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:9, S. 14-20.

Numanoğlu, G., (1999). "**Bilgi Toplumu ve Eğitimde Yeni Kaynaklar II**". Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi , Sayı:32 (1-2), S. 342.

Omurtag, Y., Karaçay, T., (2004). "**21. Yüzyıl Yeni Dünya Düzeni ve Eğitim**", Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu, Çağrılı Konuşma, Ankara Üniversitesi, 25 Eylül 2004, Ankara.

Orkun, F. B., (2004). "**Günümüz Koşullarında Sanat Eğitimcisinin Özellikleri Nelerdir ve Hangi Niteliklere Sahip Olmalıdır**". Gazi Üniversitesi'nin 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, 8-9-10 Mayıs 2002, Ankara.

ÖSYM. (2012). "**Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi Klavuzu**". Ankara.

Özel, A., (2004). "**Sanat Öğretimi Deneyimlerinde Yeni Yaklaşımlar**". Gazi Üniversitesi'nin 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, 8-9-10 Mayıs 2002, Ankara.

Özoğlu, M., (2010). "**Türkiyede Öğretmen Yetiştirme Sisteminin Sorunları**". Seta Analiz Dergisi , Sayı:4.

Özsoy, V., (2007). "**Görsel Sanatlar Eğitimi**", Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.

Özsoy, V., Şahan, M., (2009). "**Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yönteminin İlköğretim 6. Sınıf Resim Dersinde Öğrenci Tutumuna Etkisi**", Türk Eğitim Bilimleri Dergisi , Sayı:7.

Öztürk, R. (1994)., "**Yüksek Öğrenimde Sanata Duyulan İlgi Düzeyi İle Demokratik Tutum Arasındaki İlişkiye Yönelik Bir Çalışma**". Sanat Eğitiminin Geleceği Semineri, 20-22 Ekim 1994, Ankara.

- Pasin, G. (2002)., "**Sanat Öğretmeni Yetiştirmede Pragmatist Görüş**", Gazi Üniversitesi'nin 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, 8-9-10 Mayıs 2002, Ankara.
- Pekmezci, H., (2002). "**Eğitim-Sanat Eğitimi-Nitelikli İnsan Eğitimi**". Gazi Üniversitesi'nin 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, 8-9-10 Mayıs 2002, Ankara.
- San, i., "**Evren İçinde Sanat Eğitimi Politikaları- Yeni Yaklaşımlar**". Ç.Ü. Eğitim Fakültesinin 10. Kuruluş Yıl Dönümü Toplantısında Sunulan panel konuşması, S.643-644.
- San, İ. "**Kültür Aktarımı ve Çağdaş Kültür Sorunu İçinde Sanat Eğitiminin Yeri**". Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimi Fakültesi, dergiler.ankara.edu.tr adresinden alınmıştır, (12.04.2011), S. 137-145.
- San, İ., (2003), "**Sanat Eğitimi Kuramları**", Ütopya Yayınları, Ankara.
- San, İ., (t.y.) "**Sanatlar Eğitimi**". Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimi Fakültesi, dergiler.ankara.edu.tr. adresinden alınmıştır, (03.11.2012).
- Saraç, Y. S., (2009). "**Yeniden Yapılandırılmış Eğitim Fakültelerinde Sanat Eğitime (Resim-iş Eğitimi ABD'de) Hümanist Bir Yaklaşım**", Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir.
- Söylemez, S., (2004). "**Türkiyede Sanat Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme**". Gazi Üniversitesi'nin 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, 8-9-10 Mayıs 2002, Ankara.
- Şahiner, R., (2004). "**Yeni Bir Sanat Eğitimi Üzerine**", Gazi Üniversitesi'nin 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, 8-9-10 Mayıs 2002, Ankara.
- Şimşek, C., "**Öğretmeye Adanmışlık Değeri Açısından Öğretmen Teterlilikleri**", <http://www.kariyerpenceresi.com/> adresinden alınmıştır, (10.05.2011).
- TED. (2009). "**Öğretmen Yeterlilikleri**", Türk Eğitim Derneği , Okan Matbaacılık, Ankara.
- Tepecik, A., (2004). "**Sanat Eğitimi Öğretmeni Yetiştirmede Üç Alan Kavramı**". Gazi Üniversitesi'nin 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, 8-9-10 Mayıs 2002, Ankara.
- Terzi, A. R., (2003). "**Bilgi Toplumunda Eğitim ve Okul**". <http://www.vizyon21yy.com/> adresinden alınmıştır, (08.07.2012).
- Tutkun, Ö. F., & Aksoyalp, Y. (2010). "**21. Yüzyılda Öğretmen Yetiştirme Eğitim Programının Boyutları**". Selçuk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , Sayı:24, <http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr> adresinden alınmıştır, (20.08.2012).
- Uysal, S., (1995). "**Sanat Eğitiminde Programlar**". Kastamonu Eğitim Dergisi .

- Uysal, S., (1996). "**Sanat Eğitimi Üzerine**". Milli Eğitim Dergisi .
- Ünver, E., (2002). "**Eğitim Fakültesi Resim-iş Öğretmenliği Programında Yeni Yapılanma**". Gazi Üniversitesi, Sanat Eğitimi Sempozyumu, s. 157-158, Ankara.
- Yarımca, Ö., (2011). "**Disiplinler Arası Yaklaşım Dayalı Bir Durum Çalışması**". Akademik Bakış Dergisi , 7.
- Yetim, A. A., & Zekeriya, G. (2004). "**Öğretmenlik Mesleği ve Kişisel Nitelikleri**". Gazi Üniv. Kastamonu Eğitim Dergisi , 544.
- Yılmaz, D., Ünalın, T., (2002). "**Toplumsal Yaşayışa Katkıları Kapsamında Sanat Eğitiminin Önemi ve Sanat Eğitimcilerinin Teknolojik Gelişim Dahilinde Değişen Rolü**". G.Ü. Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu, (s. 180-181). Ankara.
- Yılmaz, M., (2006). "**Resim-iş Eğitimi Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlar**", Gazi Üniv. Eğitim Fakültesi Dergisi , 166.
- Yılmaz, M. G., (2009). "**Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar**", Pegem Akademi, Ankara.
- Yolcu, E., (2004). "**Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**", Nobel Yayın, Ankara.
- Yolcu, E., Yılmaz, M., Maccario, N., (2010). "**Özel Öğretim Yöntemleri**", Anı Yayınları, Ankara.
- YÖK., (2007). "**Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri**". Yükseköğretim Kurulu Yayını, Ankara.
- YÖK. "**Resim-iş Öğretmenliği Lisans Programı Ders İçerikleri**". Yükseköğretim Kurulu: <http://www.yok.gov.tr> adresinden alındı, (10.06.2012).
- Yüksel, S., (2007). "**Örtük Programın Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Meslek Derslerine Yönelik Düşüncelerindeki Etki**". Kuram ve Uygulamada EğitimYöntemi Dergisi, Sayı:50, Sh.337.
- Zeren, G., (2006). "**Bilgi Çağı ve Küreselleşme Sürecinde Sanat Eğitimcisi Kimliği Sorunsalı**". Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi , Cilt:14, No:2.